

HEINRICH VON KLEIST

PENTESILEA

TRADUCCIÓ DE FELIU FORMOSA

Heinrich von Kleist neix a Frankfurt de l'Oder el 1777. Nét del poeta Ewald von Kleist, pertany a una família que havia donat a l'exèrcit prussià nombrosos oficials, i ell també en va ser. El 1799 abandona l'exèrcit i s'inscriu a la Universitat de Frankfurt de l'Oder, on fa matemàtica, física i filosofia. El 1801 viatja a París on comença a escriure *La família Schrockenstein*, que acaba el 1802 en una illa de l'Aar, on s'havia instal·lat. Escrivé *El càntir trencat*. Viatja per França i Suïssa. Declarada la guerra de Prússia a Napoleó, el 1807 és fet presoner i enviat al camp de Châlons-sur-Marne, on escriu *La marquesa d'Amfítrio* i comença a treballar en *Pentesilea*. Rühle li publica *Amfítrio* a Dresden, on s'estableix acabada la guerra. Amb Rühle i Adam Müller funda la revista *Phöbus*. El 1808 Goethe estrena a Weimar *El càntir trencat*, que és un fracàs. El 1810 escriu *El príncep d'Homburg*, publicat després de la seva mort. És un dels principals redactors dels *Berliner Abendblätter*, un dels primers diaris de Berlín, que el 1811 ha de tancar. Kleist ha d'assumir deutes importants. Aquest mateix any se suïcida amb la seva amiga Henriette Vogel, greument malalta, a Potsdam, a la vora del Wansee.

HEINRICH VON KLEIST

PENTÉSILEA

TRADUCCIÓ DE FELIU FORMOSA

PRÒLEG DE MARISA SIGUÁN

INSTITUT DEL TEATRE
DE LA DIPUTACIÓ DE BARCELONA
Director: Pau Monterde

COL·LECCIÓ POPULAR DE TEATRE CLÀSSIC UNIVERSAL
Director de la col·lecció: Josep M. Carandell

Comissió de Publicacions:
Montserrat Álvarez-Massó
Carles Batlle
Sergi Belbel
Josep M. Carandell
Francesc Castells
Feliu Formosa
Jaume Melendres
Pau Monterde
Francesc Rodellas

Títol original: *Penthesilea*
© de la traducció: Feliu Formosa, 2000
Disseny gràfic: SDD

Primera edició: juny 2000

Propietat d'aquesta edició (incloent-hi el disseny de la coberta):
Institut del Teatre de la Diputació de Barcelona
Carrer de Sant Pere més baix, 7. 08003 Barcelona
Telèfon: 932 682 078. Fax: 932 681 070

Producció: Institut d'Edicions de la Diputació de Barcelona
Fotocomposició: Víctor Igual, s.l.
Impressió: Relligats Industrials del Llibre, s.l.
Dipòsit legal: B-21958-2000
ISBN: 84-7794-702-3

Exemplar no venal

PRÒLEG

Quan l'any 1808 es va publicar a la revista *Phöbus* un primer fragment de *Penthesilea*, els crítics van reaccionar amb un rebuig generalitzat. Poc abans havien rebut amb entusiasme la comèdia de Kleist *Amfitrió* (1807): ara estaven completament desconcertats per aquesta visió tràgica, estripada i desmesurada de l'antiguitat clàssica. Una antiguitat que encara veien com l'havia proposada Winckelmann, com a «edle Einfalt und stille Grösse», «noble ingenuïtat i silenciosa grandesa», i on pretenien fonamentar les imatges del classicisme il·lustrat weimarià. En aquest sentit, el 1806 Goethe havia publicat l'escrit *Winckelmann i el seu segle*; al capítol titulat «Antikes», «L'antic», celebrava la naturalesa sana de l'ésser humà «quan se sent immers en el món com a totalitat gran, bella, digna i valuosa», quan viu en harmonia amb un món del qual és el centre, podríem dir.

També és veritat que el mateix Goethe s'estava distanciant d'aquest classicisme que havia plasmat a la seva *Ifigènia*. Els temps havien canviat, la Revolució Francesa havia subvertit l'ordre social existent però no havia abocat a la societat ideal; els camins de la raó no havien portat a una nova edat daurada de la humanitat.

Els exèrcits de la Revolució s'havien convertit en exèrcits invasors, la França napoleònica havia derrotat el Sacre Imperi romà de nacions germanes, els francesos havien ocupat Prússia. El món canviava, tot canviava, i semblava

abocat al caos. Un caos on era difícil d'integrar l'optimisme d'una Ifigènia o el concepte goethià de salut.

En aquest context, Kleist escriu i publica la seva *Pentesilea*: una tragèdia d'amor i destrucció, de passió esferèidora i d'incomunicació absoluta entre els personatges. Una tragèdia on l'individu no actua dins del marc d'un univers configurat com a totalitat harmònica, sinó en un món caòtic on són impossibles l'actuació positiva, la comunicació, la comprensió del món i dels éssers humans, on l'amor només es mostra com a passió destructora i autodestructora.

Kleist va enviar la seva tragèdia a Goethe el gener del 1808 amb una commovedora dedicatòria que ha esdevingut famosa: «És amb el cor de genolls que vinc [amb aquesta obra] davant vós; que el sentiment, que fa insegures les meves mans, supleixi el valor del que elles porten». La dedicatòria conté una citació indirecta de l'oració de Manassès dels Apòcrifs: «No he complert la teva voluntat i no he obeït els teus manaments... Per això doblego ara els genolls del meu cor i et demano, senyor, clemència». Potser Kleist estava anunciant a Goethe, en aquells moments la màxima deïtat de l'Olimp literari alemany, la seva insubordinació i al mateix temps li demanava indulgència? A la mateixa *Pentesilea* també apareix una variant d'aquesta citació: després que Pentesilea ha realitzat la seva monstruosa acció sobre Aquil·les, Proteo, la seva amiga, la invoca amb les paraules següents:

...Oh tu, davant de qui
s'agenolla el meu cor, com em trasbales

Hi ha crítics que han volgut veure en *Pentesilea* un episodi del desafortunat i permanent duel entre Goethe i Kleist.¹ Crec que això seria limitar-ne el significat. Però el

1. Vegeu Christa WOLF, «Kleists Pentesilea». A: *Die Dimension des Autors*. Darmstadt: Luchterhand, 1987, p. 666-667.

que és cert és que Goethe podia llegir *Pentesilea* com a contrafació de la seva Ifigènia, la figura model d'humanitat del classicisme weimarià. Ifigènia és capaç de mediar entre els éssers humans, d'impedir el sacrifici humà i substituir-lo per sacrificis no cruenta, de resoldre contradiccions aparentment irresolubles: de portar a la pràctica un ideal d'humanitat il·lustrada, harmònica, ordenadora del món, una humanitat on la comunicació entre els humans és possible i soluciona els conflictes mitjançant una raó que es pot harmonitzar amb el sentiment. Aquest optimisme és el que es demostra impossible a *Pentesilea*, on tot un seguit de desafortunats malentesos, fatalment obligatoris, impossibles d'impedir, porten al desastre final.

No és estrany que la resposta de Goethe no fos gaire entusiasta: «Amb la Pentesilea encara no puc fer-me amic. És d'una estirp tan prodigiosa i es mou en una regió tan estranya que m'haig de prendre temps per trobar-me dins totes dues». Comparat amb altres comentaris de crítics de l'època, el de Goethe encara és discret. Friedrich von Gentz, que havia escrit entusiasmat sobre *Amfitrió*, escriu a Adam Müller que *Pentesilea* li resultarà «eternament odiosa»; també Körner reacciona de forma negativa i contundent. Resulta obvi que *Pentesilea* trenca escandalosament amb les expectatives del públic de l'època, i amb la seva imatge de la classicitat grega.

De fet, però, els coetanis també coneixien altres textos grecs que haurien pogut posar en dubte la seva imatge apollínia i winckelmanniana de classicitat: *Les Bacants* o *l'Hipòlit* d'Eurípides per exemple. Per tant, el trencament d'expectatives respecte a la classicitat grega no basta per explicar el rebuig generalitzat. En el text de Kleist sembla haver-hi algun factor més que trasbalsa profundament els crítics. Potser justament aquesta constatació del fracàs de tot l'edifici harmònic de classicitat weimariana que volia proposar-se com a model per a la nova humanitat, per a la

nova societat burgesa. La *Ifigènia* era prèvia a la Revolució Francesa i al caos que aquesta havia desencadenat. De l'harmonia de què parlava Goethe referint-se a Winckelmann i a la seva imatge dels grecs no n'hi ha ni rastre en Kleist. I la seva presentació del món dels grecs està molt lluny de proposar-lo com a ideal. De fet, si llegim atentament la tragèdia, aquesta no té res a veure amb un intent de reconstrucció modèlica d'aquest món clàssic. Els herois grecs parlen més aviat com a moderns estrategs militars amb tons de cantina d'oficials prussians.

Kleist coneixia perfectament aquest to. L'havia patit ell mateix. Era fill d'una família que havia donat a l'exèrcit prussià tot un seguit d'oficials. Quan ell va néixer, el 1777 a Frankfurt de l'Oder, la família comptabilitzava fins al voltant de vint generals. Heinrich von Kleist va ser destinat a la carrera militar des de petit. El 1799, després d'haver participat molt poc en les guerres napoleòniques, aconseguí alliberar-se d'un ofici que li ha esdevingut insuportable: li és concedit el comiat que demana amb la condició de no servir en cap altre exèrcit sense el permís del rei i de no tornar a demanar mai l'ingrés a l'exèrcit prussià, una condició que segur que accepta de bon grat.

Entre el 1799 i el 1800 va estudiar a Frankfurt de l'Oder, on va assistir a classes de matemàtica, filosofia i física, i aquí va conèixer la seva promesa, Wilhelmine von Zenge, que després es va acabar casant amb el successor de Kant a la càtedra de filosofia de Königsberg. Comença una època inquieta de viatges, d'intents de col·locació al servei de l'Estat prussià destinats a assegurar-li la subsistència econòmica i el matrimoni. Kleist sempre acaba rebutjant-los, i el seu compromís de matrimoni, després d'un misteriós viatge que inclou la visita a un metge i del qual Kleist escriu que depèn el seu casament, no dura gaire. Comença la seva creació literària. A París inicia el 1801 l'obra teatral *La família Schroffenstein*. Seguiran viatges, narracions, la declaració

de guerra de Prússia a Napoleó, el patiment de Kleist, llavors a Königsberg, per la guerra. En emigrar de Prússia cap a Saxònia via Berlín és fet presoner pels francesos, acusat d'espionatge i enviat a França, a Besançon i després a un camp de presoners a Châlons-sur-Marne. El seu estat d'ànim és sorprenentment positiu: ja des de Berlín ha escrit a Ulrike, la seva germana preferida, que, com que vol dedicar-se a escriure, ho pot fer igualment en un camp de presoners a França. De fet, hi escriu una de les seves narracions més famoses, *La marquesa d'O*. Mentrestant el seu amic Rühle aconseguí a Dresden la publicació de la comèdia *Amfitrió*, que rep molt bones crítiques. Al camp de presoners francès treballa també en *Pentesilea*. Acabada la guerra i lliure, el 1807 Kleist marxa cap a Dresden. Aquí fundarà amb el seu amic Rühle i amb Adam Müller la revista *Phöbus*, on publicarà el tan controvertit fragment de *Pentesilea*. Els dos amics no van aconseguir tenir un èxit comparable a les *Horen* de Schiller; de fet van incórrer en molts errors d'organització i distribució, al marge de les seves baralles amb llibreters de Dresden i de l'actitud escèptica de Goethe. La revista es mantindrà poc més d'un any, i publicarà fonamentalment fragments d'obres del mateix Kleist, que en aquest temps ha escrit *El càntir trencat*, i comença a treballar en *Käthchen von Heilbronn*. De fet, Goethe estrenarà amb un fracàs total *El càntir trencat* a Weimar, pràcticament al mateix temps que Kleist li envia, «amb el cor de genolls», la *Pentesilea* que Goethe havia de llegir com a contrafacció de la seva *Ifigènia*. A l'intent de publicar la revista *Germania* succeeix l'intent d'establir-se a Berlín i assegurar-se l'existència amb la publicació del que va ser el primer diari de la ciutat, els *Berliner Abendblätter*. Amb la publicació diària de notícies nacionals i estrangeres, de successos policíacs de la pròpia ciutat, d'anècdotes esplèndides sorgides de la ploma de Kleist, que és qui de fet feia gairebé tot el diari, els *Abendblätter* es van constituir ràpi-

dament en una competència per a les dues publicacions periòdiques existents a la ciutat, *Haude & Spenersche i Vossische Zeitung*, que gaudien de privilegis ministerials. Les maniobres polítiques realitzades pels directius d'aquests periòdics i els problemes que va tenir el diari de Kleist amb la censura van acabar amb els *Abendblätter*: quan se li va denegar la primícia de notícies polítiques nacionals i internacionals i va haver de dependre de les notícies que publicaven els altres, les xifres de ventes van disminuir ràpidament. D'aquesta forma, l'administració prussiana va aconseguir molt hàbilment enfonsar el diari, l'últim intent de Kleist per sobreviure, sense haver de prohibir-lo directament. L'1 d'octubre del 1810 havia aparegut el primer número; el 31 de març del 1811 es va publicar l'últim.

Amb això, Kleist va quedar amb grans deutes econòmics. Els ingressos de les seves obres publicades no li garantien un mínim de subsistència, encara que les seves narracions havien tingut èxit i se n'havia publicat un primer volum l'any 1810 i un segon el 1811. La seva família el considerava un fracassat i un inútil. Al voltant del suïcidi de Kleist el novembre del 1811 s'han escrit molts comentaris, s'han desenvolupat moltes teories i s'ha aixecat tota una mitologia. Sembla tràgicament absurd que aquest gran escriptor només pogués aconseguir notorietat a la seva època amb el seu suïcidi. Al marge de totes les teories que preconitzaven la seva bogeria o el seu nacionalisme frustrat per l'actuació política de Prússia, i que resulten pintoresques en llegir la seva obra, el que és cert és que la situació personal de Kleist a finals de novembre bastava per justificar la idea del suïcidi. No devia veure més portes obertes, més sortides, a la seva situació personal, també econòmica. I amb la seva amiga Henriette Vogel, greument malalta, es va donar la mort.

Pentesilea reflecteix molta de la desesperació que devia portar Kleist a la mort tres anys després. En una famosa i

controvertida carta a la seva cosina Marie von Kleist havia escrit que a *Pentesilea* hi havia molt de la brillantor i del dolor o la brutícia (al manuscrit transmès no queda clar si la paraula original era *Schmerz*, dolor, o *Schmutz*, brutícia) de la seva ànima. Els dos termes, el dolor i la brutícia, ens serveixen, tots dos són portats a uns extrems insòlits i radicals en l'obra. Però també el llenguatge poètic brillant, d'una bellesa i d'una intensitat extremes, marca la tragèdia. Potser el terme que millor la definiria seria el de radicalisme: en el llenguatge i en el desenvolupament dramàtic.

La tragèdia narra l'enfrontament entre Pentesilea, reina de les amazones, i Aquil·les, l'heroi grec, a la guerra de Troia. Un enfrontament marcat per la passió amorosa que es desperta entre els dos, i que en un seguit de malentesos tràgics, resultat de la constitució política dels dos estats i exèrcits que els dos herois encapçalen, els portarà a una mort segura i tràgica: Aquil·les morirà a mans de Pentesilea, que el destrossarà a mossegades amb els seus gossos i es deixarà morir després, quan prengui consciència del que ha fet.

El tema que potser ens trasbalsa més intensament en llegir l'obra és el de la tràgica comunicació entre els protagonistes. Encara més: la funció que té el llenguatge com a instrument, d'incomunicació, més que no pas de comunicació, en l'obra.

Deia abans que els grecs parlen amb tons de cantina d'oficials prussians, com a moderns estratèges militars. El seu pensament es limita a planificar; l'estratègia per aconseguir els seus fins bèl·lics és el seu tema. La comunicació entre ells s'ha reduït a l'intercanvi d'informació, al llenguatge que té la finalitat d'aconseguir un objectiu determinat. Tot el que no es deixi reduir a aquest esquema d'utilitat immediata els resulta incompreensible: per exemple, la passió, l'amor.

També les amazones són víctimes d'un model d'estat: el que van instituir per defensar-se dels homes que van des-

truir originàriament el seu poble i que va instaurar la mare de Pentèsilea. Ara viuen sense homes, i una vegada l'any surten en expedició per guanyar-se, lluitant, els pares de les seves criatures. Concebran aquestes criatures en una gran festa entre roses, i quan neixin retornaran els nens amb els seus pares per tal de quedar-se només amb les nenes. Per garantir l'èxit de l'estat organitzat així, cap amazona no pot triar i per tant estimar el pare de la seva criatura.

En estimar-se, tant Aquil·les com Pentèsilea transgredixen les lleis dels seus pobles. I ja des del començament del drama resultaran incomprensibles per als qui els envolten.

Tota la magnífica arquitectura de la tragèdia es construeix sobre aquesta incomprensió: dels exèrcits respecte als seus capdavanters, i dels protagonistes entre ells. El tema és sempre el llenguatge, l'escenari real de la tragèdia són les ànimes dels protagonistes, d'Aquil·les i Pentèsilea, que no arriben a comprendre la seva passió i a comunicar-la entre ells d'una manera constructiva, que no aconseguen sortir-se dels esquemes polítics i estatals en els quals pensen, i que per tant no troben el llenguatge per comunicar-se mútuament l'amor que s'inspiren. I al voltant d'ells, tots els seus companys d'armes s'afanyen a descriure amb moltes i intensíssimes paraules allò que veuen i no poden comprendre.

L'individu ha quedat presoner d'unes estructures socials, polítiques, estatals, que li impedeixen el desenvolupament dels sentiments, de la passió, de la personalitat. El món s'ha tornat incomprensible i molt trencadís, i el llenguatge lluita per intentar reflectir-lo. Però els sentits de les paraules s'han tornat igualment trencadissos, el lligam entre llenguatge i realitat s'ha fet molt fràgil i pot tornar-se en contra de l'individu. Passió i llenguatge de fet es converteixen en autodestructius per a l'ésser humà: les besades (*Küsse*) rimen amb les mossegades (*Bisse*), dirà Pentèsilea

constatant el terrible resultat de la seva passió i abans de deixar-se morir. Per a la seva desesperació i la seva mort ja no tindrà paraules: són els altres els que la narren, atònits, sense comprendre.

La tragèdia presenta tan radicalment aquest àmbit d'acció anímica que fins i tot manca d'escenari extern. L'única acotació escènica parla d'unes roques, d'un immens espai a l'aire lliure. No es veu la Troia per la qual suposadament es lluita, ni els habitatges de les amazones o dels grecs. Cap element anecdòtic, extern, no ens distreu de la tragèdia que es desenvolupa a l'interior dels protagonistes i entre els protagonistes i els seus companys.

La tragèdia es desenvolupa fatalment a partir de la primera transgressió de Pentèsilea: enamorar-se d'Aquil·les, triar-lo personalment per vèncer-lo, per posseir-lo. Aquesta primera transgressió acabarà destruint la mateixa Pentèsilea. Quan Aquil·les la venç i s'enamora d'ella, que ha caigut desmaiada, i li fa creure que és ella qui ha vençut i que és ell el presoner, s'esdevé l'única escena d'amor de la tragèdia: el diàleg amorós entre els dos herois és bell, però de fet es basa en l'error, en la incomprensió de la situació real. A moltes obres de Kleist els herois s'esvanixen en moments crucials, i la seva percepció de la realitat en queda marcada. La marquesa d'O està inconscient en el moment de la concepció del seu fill i després no sap qui n'és el pare; el príncep d'Homburg està somiant amb els ulls oberts quan rep les ordres per al combat, les ordres que després, conseqüentment, no complirà.

Pentèsilea, esvanida, no pot saber que és Aquil·les qui l'ha vençuda i no a la inversa. I això és el que possibilita l'escena d'amor, el diàleg entre els amants. Tota la potencialitat d'un amor feliç, intens, bell, hi és present: tota la utopia de l'amor entre humans, podríem dir. Però també hi és present la fatalitat que farà impossible aquest amor: es basa en una interpretació incorrecta de la realitat. I el més

tràgic és que l'escena d'amor només es pot produir en aquesta situació d'error. Sembla com si l'esvaniment de Pentesiilea contingés tot el potencial utòpic d'amor i d'humanitat de l'obra i alhora tota la fatalitat que el fa impossible.

Perquè la realitat s'imposa de seguida: els combats continuen, separen els amants, donaran consciència a Pentesiilea de la situació real que no pot més que humiliar-la. I és impossible que apreciï en el seu valor el repte al duel a vida o mort que li fa Aquil·les: no pot saber que aquest, enamorat i assabentat de la llei de combat de les amazones, només vol lluitar en aparença per deixar-se vèncer, seguir-la momentàniament i acabar portant-la a Grècia. Pentesiilea només pot pensar en termes bèl·lics, també en el seu amor, que de fet li està prohibit, i no pot veure en l'engany anterior i el repte actual d'Aquil·les més que una humiliació. I també Aquil·les està immers en les formes de pensament del seu exèrcit: el comportament tant militar com amorós de l'heroi es basa en estratègies. L'objectiu d'Aquil·les és també vèncer: vèncer Pentesiilea per emportar-se-la al seu regne, com a reina seva.

Les estratègies porten els personatges fatalment a la mort, i en aquest camí l'impuls amorós queda lligat a les passions més baixes i destructives de l'individu. Com a espectadors assistim també, atònits, al desenvolupament tràgic i fatal de l'acció. Com els companys dels protagonistes, que, atès que no comprenen, miren i parlen: el fet de mirar i el fet de parlar es converteixen en acció escènica.²

La primera aparició de Pentesiilea és narrada per Ulisses, que ja ens descriu l'efecte que fa sobre l'amazona la presència d'Aquil·les, la desmesura de sentiments que li provoca, a partir d'una impressió visual: Pentesiilea empallideix i en-

2. Vegeu V. KLOTZ, «Kleist extremes Theater». A: V. KLOTZ, *Radikal-dramatik*. Bielefeld: Aisthesis, 1966, p. 82 i seg.

rogeix intensament quan el veu: «un foc li baixa fins al coll, tenyint-li / tota la cara, com si al seu voltant / el món sencer esclatés en flamarades». Ulisses no sap interpretar aquests senyals correctament com a expressió de passió amorosa: per a ell són marca de vergonya o de fúria: «I enrojolada d'ira o de vergonya, roja altre cop la mateixa cuirassa / fins al cinyell, confosa, altiva, esquerpa, / se'm gira i diu: jo sóc Pentesiilea.» També les companyes de Pentesiilea descriuen estranyades la seva visió de la reina, que mira Aquil·les amb esguard fosc, i la cominen a deixar de mirar-lo, recuperant-la per als deures de les amazones.

En l'escena d'amor entre els protagonistes la mirada juga un paper fonamental: Pentesiilea queda sorpresa mirant Aquil·les i necessita descriure el que veu, com si necessités confirmació, a la seva amiga Protoe. I també Aquil·les queda corprès mirant Pentesiilea, i busca paraules per descriure, emocionat i entusiasmat, el que veu. La relació entre la contemplació i l'amor està molt arrelada en la nostra tradició de pensament (recordem Plató) i en la teorització de l'amor cortès (recordem Andreas Capellanus).

A Kleist la mirada és instrument de percepció del món, i com a tal ho és d'amor i també d'error: el món ha esdevingut trencadís, deia abans, i la percepció que l'home té del món i que li ha de permetre interpretar-lo també ha esdevingut trencadissa, està subjecta a l'error. Kleist havia llegit Kant, i havia comprès bé que els límits del coneixement estaven en el mateix ésser humà. Com escriu a Wilhelm von Zenge, la consciència que si l'home tingués vidres verds als ulls no tindria mai la possibilitat de saber que el món que veu verd no és verd, que aquest verd està determinat pel propi home, l'havia trasbalsat profundament. El magnífic edifici teòric de Kant no li va servir per apuntalar les possibilitats de coneixement: el moment de situar l'home als cims de la independència teòrica de la religió i la metafísica, de definir la seva postura independent i il·lus-

trada, era també el moment de descobrir els seus límits, de situar-lo a la vora de l'abisme de la inseguretat, del dubte. Kleist va llegir Kant molt romànticament, en la mesura que el va llegir. I quan els seus personatges miren per intentar comprendre, i parlen buscant un llenguatge per expressar el que no comprenen, Kleist porta el llenguatge als límits del que és expressable, s'enfronta amb aquests límits, i de fet els eixampla: com ho fa tot gran autor, tota gran obra.

Tot el desenvolupament de l'acció tràgica es construeix sobre la descripció del que es veu. No hi ha batalles sobre l'escenari: se'ns descriuen. Els missatgers descriuen el que ha passat, els observadors miren i descriuen el que està passant allà al fons de l'escena, com si estiguessin a dalt d'un mur que ens impedis a nosaltres, els espectadors, la mirada: un mur que no hi és, però.

La funció tradicional dels missatgers al teatre és descriure el que no es pot mostrar a l'escenari, el que s'ha de filtrar, el que ha succeït, el que és previ a l'acció del drama però que necessitem per comprendre-la, etc. De fet, són un instrument estructural d'ajut en el transcurs de l'acció. En el cas de Kleist, la seva funció és molt més radical. El que fan és descriure el que està passant; el que és vist i el que és descrit és simultani, i la descripció serveix per intensificar i maximitzar el que està passant, per forçar els límits del llenguatge fins a la seva màxima expressivitat.

Són constants les comparacions explicant que el que es compara és incomparable perquè el que succeeix va molt més enllà del que és comparable. Pentesilea persegueix Aquil·les, però «Ni la lloba segueix amb tanta fam /pels boscos que la neu cobreix la presa/ que amb ull cruel ha elegit prèviament,/ com ella entre les files dels guerrers / segueix Aquil·les. No fa gaire, quan /tenia en poder seu la vida d'ell, / la hi va atorgar de nou amb un somriure.» Desapareix la diferència entre el temps del narrador i el del que és narrat, la diferència entre dins, el suposat espai del narra-

dor, i fora, l'escenari infinit de la batalla, de les trobades entre els enamorats, de la passió que els consumeix. I aquest infinit espai exterior al narrador (i a nosaltres) és alhora l'escenari del desenvolupament de la passió interior dels protagonistes: aquest espai interior incompreensible per als narradors, per als espectadors de la tragèdia que són els companys d'Aquil·les i de Pentesilea.

Aquest intens procés de mirar, d'intentar descriure el que es demostra com a incompreensible, arriba a la seva culminació amb el final de la tragèdia: Pentesilea perd definitivament la parla quan adquireix consciència del que ha fet. La seva acció mortífera sobre Aquil·les ha estat realitzada en un estat d'alienació, d'inconsciència: quan ha de reconèixer el que ha fet i constata que els petons (*Küsse*) rimen amb les mossegades (*Bisse*), quan s'ha de responsabilitzar dels camins obscurs de la passió, no li queda més que deixar-se morir. Es deixa morir per un acte de voluntat, no utilitza cap mena d'arma. Aquesta escena és descrita amb intensitat creixent per les seves companyes, que narren el que veuen, el que, en aquest cas, nosaltres també veiem.

La *Pentesilea* de Kleist porta a límits extrems les possibilitats del llenguatge dramàtic, no només de la seva època. És una obra difícil de portar a l'escena, encara ara. Ho és pel radicalisme del seu plantejament dramàtic, que no fa cap mena de concessió al públic, i també per la intensitat del seu llenguatge, poètic i d'una bellesa esfereïdora. De fet, posar-la en escena constitueix un repte per a qualsevol director; representar-la, per a qualsevol actor o actriu.

I també representa un gran repte traduir-la, aconseguir donar una correspondència bella a la intensitat i bellesa del llenguatge original. Feliu Formosa ho aconsegueix amb la seva traducció, que manté l'estructura mètrica de l'original, i això serà una de les claus d'èxit de futures representacions.

El seu creador acomiada Pentesilea de nosaltres amb les següents paraules, dites per la seva amiga Protoe:

Ha caigut perquè amb massa gallardia
i força va florir. L'alzina morta
aguanta ferma el temporal, però
aquest fa caure amb estrèpit la sana
perquè pot aferrar-se-li a la copa.

Viure implica passió i mort: una constatació molt romàntica i molt moderna. Kleist ho va demostrar amb la seva pròpia vida i ho va plasmar en una obra que avui manté tot el seu poder de seducció i d'impressió, de trasbalsament de les emocions i de consciència tràgica respecte a l'individu presoner d'estructures socials de pensament. A totes les obres de Kleist hi són presents elements còmics. Només hi ha una excepció: *Pentesilea*.

MARISA SIGUÁN

CRONOLOGIA

- 1777 El 18 d'octubre neix Heinrich von Kleist a Frankfurt de l'Oder. És fill del capità Joachim Friedrich von Kleist i de la seva segona esposa Juliane Ulrike, nascuda von Pannwitz. Dels dos germanastres i cinc germans, serà Ulrike la seva germana preferida.
- 1788 El 18 de juny mor el seu pare. El predicador S.H. Catel a Berlín s'ocupa de l'educació del jove Heinrich.
- 1792 L'1 de juny ingressa al Garderegiment (Regiment de Guàrdia) de Potsdam com a Gefreiter-Korporal.
- 1792-1795 Participa en la campanya del Rin.
- 1793 El 3 de febrer mor la seva mare. D'aquest any és la primera carta conservada de Kleist, narrant el viatge de retorn a Frankfurt del Main.
- 1797 És ascendit a lloctinent. Viatge al Harz amb el seu amic Rühle. Estudis matemàtics i científics.
- 1799 Al març aconsegueix el seu comiat de l'exèrcit. Estudia durant tres semestres a la universitat de Frankfurt de l'Oder. Amistat i prometatge amb Wilhelmine von Zenge.
- 1800 A l'agost torna a Berlín. Viatja a Würzburg de finals d'agost a octubre. Plans per a una obra sobre les amazones (*Pentesilea*). Llegeix Rous-

- seu i Kant. L'1 de novembre és contractat com a voluntari al ministeri d'economia a Berlín.
- 1801 Crisi kantiana (cartes del 22 i 23 de març). A l'abril viatja amb la seva germana Ulrike a París, on resideix fins al novembre. Retorna a Frankfurt del Main, i viatja sol a Suïssa. Tracta amb els escriptors Ludwig Wieland i Heinrich Gessner.
- 1802 Des del febrer viu en una illa del riu Aar a prop de Thun. Treballa en *El càntir trencat* i en *Robert Guiskard*. Acaba la *Família Schroffenstein*. Plans per a noves obres, entre elles *Amfitrió*. Entre el juliol i l'agost està malalt a Berna. A l'octubre viatja amb Ulrike i Ludwig Wieland a Weimar. Treballa en *Robert Guiskard*.
- 1803 Del gener fins al març viu a casa de Wieland. Al febrer apareix anònimament *La família Schroffenstein*. Al març marxa cap a Leipzig i Dresden. Entre el juliol i el setembre viatja a peu amb el seu amic Pfuel a Berna, Milà, Ginebra i París. A l'octubre destrueix el manuscrit del *Guiskard*. Crisi física i espiritual. Retorn a Alemanya.
- 1804 A Magúncia és tractat pel Dr. Wedekind. Al juny torna a Berlín. A la tardor torna a ingressar als serveis estatals prussians.
- 1805 És enviat a Königsberg. Treballa en *Michael Kohlhaas*, *Amfitrió*, *La marquesa d'O* i *Pentesilea*.
- 1806 Abandona definitivament la carrera funcional. A l'octubre, Prússia és derrotada per l'exèrcit napoleònic.
- 1807 Al gener intenta tornar a Berlín i és fet presoner pels francesos. Del febrer al juliol és presoner a Joux i Châlons-sur-Marne. A la primavera apareix *Amfitrió*, editat per Adam Müller a Dresden. A l'agost Kleist s'installa a Dresden, acaba *Pentesilea* i *Käthchen von Heilbronn*. Tracta amb escriptors i intellectuals com Ch.G. Körner, Adam Müller, Ludwig Tieck o Varnhagen von Ense.
- 1808 Entre el gener i el desembre edita amb Adam Müller la revista mensual *Phöbus*, on es publiquen fragments de diverses obres seves. El 2 de març Goethe estrena *El càntir trencat* a Weimar. A la fira de tardor apareix *Pentesilea*. Kleist treballa en la *Batalla de Hermann*.
- 1809 Entre el juny i l'octubre resideix a Praga. Planifica l'edició d'una revista que s'ha de dir *Germania*. Escriu lírica política, el *Catecisme dels alemanys*. Emmalalteix. A la fi de l'any torna a Frankfurt de l'Oder.
- 1810 El 29 de gener retorna a Berlín. Tracta amb escriptors romàntics com Adam Müller, Achim von Arnim, Clemens Brentano, Friedrich de la Motte Fouqué, freqüenta el saló de Rahel Varnhagen. A la fira de tardor apareix un primer volum de les seves *Narracions* (amb *Michael Kohlhaas*, *La marquesa d'O*, *El terratrèmol de Chile*) i també *Käthchen von Heilbronn*. L'1 d'octubre apareix el primer número dels *Berliner Abendblätter* («Diari de tarda de Berlín»).
- 1811 El 30 de març apareix l'últim número dels *Berliner Abendblätter*. Kleist es baralla amb el ministre Hardenberg. A la fira de primavera apareixen *El càntir trencat* i un segon volum de *Narracions* (amb *El prometatge a St. Domingo*, *La captaire de Locarno*, *L'infant trobat*, *Santa Cecília* o *el poder de la música*, *El duel*).

1821

El 21 de novembre Kleist se suïcida vora el Wannsee a Berlín.

Apareixen les *Obres pòstumes* editades per Ludwig Tieck. Entre elles hi ha la primera edició de la *Batalla de Hermann* i d'*El príncep d'Hom-burg*.

PENTESILEA

UNA TRAGÈDIA

PERSONATGES

PENTESILEA, *reina*

PROTOE

MEROE

ASTÈRIA

princeses de les amazones

LA SUMMA SACERDOTESSA DE DIANA

AQUILLES

ODISSEU

DIOMEDES

ANTÍLOC

reis del poble grec

GRECS I AMAZONES

Escena: camp de batalla vora Troia

ESCENA PRIMERA

ODISSEU i DIOMEDES entren per un costat; ANTÍLOC, per l'altre. Els segueixen les seves escortes.

ANTÍLOC:

Salut, oh reis! Com va tot des de l'última vegada que ens vam veure prop de Troia?

ODISSEU:

No va bé, Antíloc. Veus en aquests camps els exèrcits de grecs i d'amazones enfrontar-se, talment dos llops colèrics: per Júpiter, sense saber per què! Si Apol·lo o Mart, enfurismats, no es fan amb les regnes, o aquell que mou els núvols no irromp tempestuós amb els seus llamps, cauran els obstinats avui mateix, les dents de l'un a la gorja de l'altre. Porta'm un casc amb aigua!

ANTÍLOC: Oh déus! Què volen aquestes amazones de nosaltres?

ODISSEU:

Per consell de l'Atrida, vam partir amb tot l'estol dels mirmidons, Aquil·les i jo: sabíem que Pentesilea s'havia alçat dins els boscos escites i manava un exèrcit d'amazones que es cobrien amb pells de serp; venien plenes d'afany guerrer, entre giragonses de les muntanyes, per alliberar Príam a Troia. Vora l'Escamandre vam sentir que Deífob, fill de Príam, sortia d'Ílion amb un exèrcit per anar a saludar amistosament

la reina que acudia en ajut seu.
Cremem etapes per interposar-nos
a la infame aliança d'aquests dos
enemics nostres; la tropa camina
serpentejant tota la nit, però
amb la primera claredat de l'alba,
quina sorpresa, Antíloc, quan veiem
davant nostre, dins una extensa vall,
contra els troians lluitar les amazones.
Com un núvol partit per la tempesta,
Pentesilea fa retrocedir
davant seu les fileres dels troians
com si volgués, enllà de l'Hel·lespont,
foragitar-los de la faç del món.

ANTÍLOC:

Pels déus, és ben estrany!

ODISSEU:

Ens repleguem
per resistir l'onada dels troians
que entren rabents contra nosaltres, com
si ens ataquessin. I ajuntem les llances
formant un mur espès. Quan el priàmida
ho veu, vacil·la. I nosaltres, després
d'un breu consell, decidim saludar
la reina de les amazones, i ella
frena la seva cursa triomfal.
Hi ha hagut mai un consell tan simple i bo?
Atena, si l'haguéssim consultada,
hauria pogut mai xiuxiuejar-nos
res més assenyat? Aquesta verge
que es llança entre nosaltres, ben armada,
com caiguda del cel, ha de triar
i unir-se a una de les dues parts.
I hem de creure que vol ser amiga nostra,
ja que es mostra enemiga dels troians.

ANTÍLOC:

Doncs què, si no? Per l'Estigi! No pots
creure altra cosa.

ODISSEU:

Aquilles i jo
ens trobem davant l'heroïna escita
al capdavant del seu estol de verges
en plena festa guerrera. Li oneja
el plomall sobre el casc, fa tremolar
els arreus d'or i porpra i, sota d'ella,
calciga el terra el seu cavall. Abstreta,
mira per uns instants la nostra tropa
amb buida expressió, com si estiguéssim
tallats en pedra davant seu; i juro
que el palmell de la meva mà és molt més
expressiu que el seu rostre: fins que els ulls
es claven en Aquilles, i de sobte
un foc li baixa fins al coll, tenyint-li
tota la cara, com si al seu voltant
el món sencer esclatés en flamarades.
Amb un moviment bruscat —i tot llançant-li
un esguard fosc— descavalca i pregunta,
mentre posa les brides del cavall
en mans d'una servent, què hi fem allí
amb una escorta tan brillant. Li dic
que és un gran goig per als argius topar
una enemiga del poble de Dàrdanos,
i quin odi s'ha encès contra els troians
fa temps al pit dels grecs; com fóra útil
tant per a ella com per a nosaltres
una aliança; hi afegeixo tot
el que em dicta el moment, però amb sorpresa
veig, tot fent el discurs, que no m'escolta.
S'adreça amb una expressió atònita,
com una noia de setze anys que torna
dels jocs olímpics, de sobte, a una amiga

que té al costat i crida: «Un home així, oh Protoe, no va trobar-lo mai la meva mare Otrere!». La companya calla confusa, i Aquil·les i jo ens mirem somrients. I ella, amb l'esguard embriagat, contempla novament l'esplèndida figura del d'Egina que se li acosta per fer-li saber, tímid, que encara em deu una resposta. I enrojolada d'ira o de vergonya, roja altre cop la mateixa cuirassa fins al cinyell, confusa, altiva, esquerpada, se'm gira i diu: «Jo sóc Pentesilea, la sobirana de les amazones, i la meva resposta la rebràs d'aquest buirac».

ANTÍLOC: Mot per mot va explicar-ho així el teu missatger, però entre els grecs no el va entendre ningú.

ODISSEU: Llavors nosaltres sense saber què pensar de l'escena, ens en tornem enfurits i confusos i veiem que els troians, endevinant de lluny, sarcàstics, la nostra ignomínia, s'apleguen en triomf. Amb la il·lusió que la sort els ajuda i que només un error reparable ha provocat les ires de la reina, decideixen oferir-li de nou la mà i el cor, que ella refusa, a través d'un herald. P'ò abans que el missatger que li envien s'hagi espolsat la pols de l'armadura, aquella dona centaure ja es llança a regna solta contra ells i nosaltres, contra grecs i troians, com un torrent

que arrossegues tant els uns com els altres.

ANTÍLOC:

És inaudit, oh Dànaos!

ODISSEU:

Comença

ara un combat com mai no s'ha lliurat en aquest món des que regnen les Fúries. Pel que sé, en la natura hi ha tan sols una força i allò que s'hi oposa; res de tercers. Allò que apaga el foc no pot fer evaporar l'aigua bullent, i viceversa. Però aquí es presenta un enemic de totes dues forces i, quan irromp, el foc no sap si haurà de córrer vora l'aigua, ni sap l'aigua si haurà de pujar enlaire vora el foc. El troià es llança, envoltat d'amazones, rere l'escut d'un grec, el grec el salva de la verge que l'encalçava, i grecs i troians gairebé s'han d'aliar malgrat el rapte d'Helena i fer front plegats a l'enemic de tots dos.

(Un grec li porta aigua.) Gràcies!
Estic assetegat!

DIOMEDES:

Des d'aquell dia,

retruny sense parar en aquesta plana la batalla, amb fúria creixent, com el torb atrapat entre els cimals boscosos. Quan ahir, amb els etolis, vaig anar a reforçar les nostres files, la tempesta esclatava amb llamps i trons com volent esberlar tot el llinatge dels grecs, amb ira, fins a les arrels. La flor i nata, Ariston, Astíanax, Menandre..., jeu dispersa pel cicló sobre el camp de batalla. Amb els seus cossos

joves i bells adobaran la terra
on creixerà el llorer per a l'audaç
filla d'Ares, que ha fet més presoners
que ulls ens ha deixat per enyorar-los,
pobres!, o braços per alliberar-los.

ANTÍLOC:

Algú pot esbrinar què vol?

DIOMEDES:

Ningú,

és cert; sigui allà on sigui que llancem,
a l'aguait, l'ham dels nostres pensaments.
Sovint, en veure amb quina estranya ràbia
busca, dins els tumult de la batalla,
el fill de Tetis, em sembla que un odi
personal contra ell li omple el pit.
Ni la lloba segueix amb tanta fam
pels boscos que la neu cobreix la presa
que amb ull cruel ha elegit prèviament,
com ella entre les files dels guerrers
segueix Aquil·les. No fa gaire, quan
tenia en poder seu la vida d'ell,
la hi va atorgar de nou amb un somriure.
Si no l'hagués salvat, seria a l'Orc.

ANTÍLOC:

Com? Si a ell... Qui? La reina?

DIOMEDES:

Ella mateixa!

Ahir al capvespre, quan van enfrontar-se
Pentesilea i Aquil·les lluitant,
Deífob s'interposa entre tots dos
i, tot posant-se al costat de la verge,
dóna un cop traïdor a la cuirassa
del Pelida, i la fa cruixir tan fort
que ressonen els cims tot al voltant.
La reina perd el color i deixa caure
els braços dos minuts: després sacseja
amb fúria els rínxols que li envolten

les galtes inflamades, s'incorpora
damunt el llom del cavall i, talment
com si del firmament tragués l'espasa,
la clava al coll de l'intrús, que rodola
als peus del fill de Tetis, el diví.
I ell, el Pelida, en agraïment, vol
fer-li el mateix, però ella s'ajup
sobre el cavall de crinera onejant
que mossega el fre d'or tot regirant-se
i esquiva el cop mortal, i deixa anar
les regnes, i somriu, i ja ha fugit.

ANTÍLOC:

És ben estrany!

ODISSEU:

Tu, què ens portes de Troia?

ANTÍLOC:

M'ha enviat Agamèmnon, que et pregunta
si en una avinentesa tan distinta,
el seny no t'aconsella retirar-te.
El que volem és batre els murs de Troia,
no interceptar les tropes d'una reina
lliure vers una fita que a nosaltres
ens és indiferent. Si estàs segur
que ella no ve ajudada pels de Troia,
cal que us llanceu de nou, al preu que sigui,
tot seguit dins la fortalesa argiva.
Si us persegueix, l'Atrida ja veurà,
davant el propi exèrcit, què resol
aquesta esfínx enigmàtica en veure
els murs de Troia davant seu.

ODISSEU:

Per Júpiter,

crec el mateix! Penseu que al Laertiada
li plau aquest combat sense sentit?
Allunyeu el Pelida d'aquest lloc,
perquè així com el gos de presa es llança
desfermat i udolant als corns del cérvol

i el caçador, alarmat, el vol atraure
i el crida, però ell, acarnissant-se
en el coll de la bèstia magnífica,
salta agafat a ell per cims i valls
tot allunyant-se en la nit de la selva,
així obra Aquilles, foll, d'ençà que al bosc
de la guerra ha sorgit aquesta peça
d'una tan rara espècie. Feriu-li
la cuixa amb una fletxa i atureu-lo,
perquè ha jurat no deixar mai de petja
l'amazona fins que no l'arrabassi
pels sedosos cabells del seu corser
clapejat com un tigre. Prova, oh Antíloc,
si et plau, què pot damunt d'ell l'oratòria
quan el seu llavi escumeja.

DIOMEDES: Oh reis,
provem de nou, amb calma, de posar,
com un tascó, una mica de seny
en el seu foll disegni. Tu, Odisseu,
ric en enginy, sabràs trobar l'esquerda
del seu escut. Si no cedeix, el prenc
amb dos etolis damunt les espatlles
i, com un tronc, deixarem l'insensat
al campament argiu.

ODISSEU: Seguiu-me!

ANTÍLOC: Com? Qui s'acosta a nosaltres veloçment?

DIOMEDES:
És Adrast! Ve tot lívid i desfet!

ESCENA SEGONA

Els mateixos. Apareix un CAPITÀ.

ODISSEU:

Què ens portes?

DIOMEDES: Quin missatge?

EL CAPITÀ: El més infaust
que mai hàgiu sentit!

DIOMEDES: Què?

ODISSEU: Parla!

EL CAPITÀ: Aquilles
és en mans de les amazones. I ara,
per què no cauen sols els murs de Pèrgam?

DIOMEDES:
Déus de l'Olimp!

ODISSEU: Oh missatge funest!

On, i quan, ha passat el fet terrible?

EL CAPITÀ:
Un nou assalt, com llamps ardents i trons,
d'aquestes files de Mart, enfurides,
va fondre arreu els rengles dels valents
etolis, abocant-los com cascades
sobre nosaltres, mirmidons invictes.
Debades ens junyim per posar fre
a aquella fuga en tumult, que ens empeny
com salvatge riuada en remolí
fora del camp de batalla. I tan sols
aconseguim d'afermar el peu a terra
quan som lluny del Pelida. I ell, voltat
de llances que l'apunten, es desprèn
de la nit del combat i, temorós,
baixa del cim d'un pujol. Li adrecem,
exultants, un salut de benvinguda.

Però el clam se'ns ofega dins el pit,
quan, de sobte, els cavalls de la quadriga
queden parats vora un abisme i miren
arborats, des dels núvols, l'horrorosa
fondària. Debades ell recorre
a l'art que tan domina i que es practica
tant freqüentment a l'istme de Corint:
aterrits, els corsers giren enrere
les testes entremig de fuetades,
i tot caient entre un embull d'arreu,
carro i cavalls enfonsats dins el caos,
el nostre fill dels déus queda atrapat
amb el vehicle com en un parany.

ANTÍLOC:

Oh, foll! Cap on l'empeny...?

EL CAPITÀ: Es precipita

Automedont, el vigorós auriga,
àgil dins la barreja dels corsers:
ajuda la quadriga a incorporar-se.
P'ró no ha desfet encara tots els nusos
que els estreben les potes, quan la reina
salta ja dins l'afrau amb un estol
d'amazones invictes i li barra
tot camí de sortida.

ANTÍLOC: Oh immortals!

EL CAPITÀ:

Frena, entre núvols de pols que l'envolten,
el curs veloç de la seva muntura,
i amb el rostre fulgent girat enlaire,
en un instant mesura tot el mur.
Fins el plomall del casc, com aterrit,
sembla tibar-li el crani cap enrere.
Llavors, tot d'una, deixa anar les regnes
i la veiem, com presa d'un vertigen,
oprimir-se amb les dues mans petites

el front que encercla un devessall de rínxols.
Colpides per l'estranya visió,
s'agiten a l'entorn totes les verges;
amb gestos vius i insistents la conjuren:
l'una, que sembla ser-li més parenta,
la ceneix amb un braç, mentre que l'altra,
més decidida encara, pren les brides
del cavall. Volen impedir que avanci
amb violència. Però ella...

DIOMEDES: Com?

Gosa de fer-ho?

ANTÍLOC: No, parla!

EL CAPITÀ: Escolteu.

És en va tot intent de contenir-la.
Amb benigne poder fa que les dones
li obrin pas, i amb un trot nerviós
recorre l'espadat amunt i avall
i busca si no hi ha un estret vial
per fer pujar un desig que no té ales.
Després, com enfollida, la veiem
enfilat-se per les parets de roca;
ara aquí, plena d'ardent avidesa,
ara allà, amb una esperança insensata,
per atrapar el botí que és dins la xarxa.
Ara ho prova per les més lleus esquerdes
que la pluja ha format dins el rocam.
Veu que la timba li és inexpugnable,
p'ró, com privada de seny, es fa enrere
i, començant de nou, torna a grimpar,
i es llança realment, infatigable,
per viaranys que el peu del caminant
defuig; es llança fins arran del marge
més alt del cim, entorn de la capçada
d'un om, i ja s'atura sobre un bloc
de granit que no té més superfície

que la que necessita un cabirol
per sostenir-se; l'estimball que s'alça
al voltant d'ella l'espanta, i no gosa
de fer ni un pas endavant ni endarrere;
el xiscle de les dones solca l'aire:
cauen tot d'una cavall i amazona
com si fos dins l'infern, entre el brogit
del pedram que es desprèn, i s'estavellen
al fons de tot de la paret rocosa,
i ella no es trenca el coll ni n'aprèn res:
simplement es refà i grimpa de nou.

ANTÍLOC:

És una hiena a qui el furor encega!

ODISSEU:

I Automedont?

EL CAPITÀ: Finalment salta al carro
que ha redreçat, així com els cavalls.
Hefest, en tant de temps, gairebé hauria
forjat de nou tot el carro de bronze.
Salta, doncs, al seu lloc i pren les brides,
i se'ns treu als argius un pes de sobre.
Però tot just ha fet girar els cavalls,
quan ja han localitzat les amazones
una sendera que, en suau pendent,
les mena al cim, i omplen tota la vall
de crits de joia. La reina, enfollida,
que encara prova d'enfilar-se al rost,
fa tornar enrere el cavall quan les sent;
llança un ràpid esguard sendera enlaire,
i com el lleopard que el cos estira
fa que els seus peus segueixin els seus ulls.
Ell, el Pelida, fuig amb els corsers
tot fent-se enrere, però pels fondals
se'm perd de vista aviat, i no sé
què se n'ha fet.

ANTÍLOC: Està perdut!

DIOMEDES: Amunt!

Què fem, amics?

ODISSEU: Oh reis, allò que el cor
ens dicti! Rescatem-lo de la reina!
Cal que lluitem per ell a vida o mort:
després ja m'entendré jo amb els atrides.

Se'n van ODISSEU, DIOMEDES i ANTÍLOC.

ESCENA TERCERA

*El CAPITÀ i una tropa de guerrers grecs que han anat
ocupant el pujol.*

UN MIRMIDÓ, *mirant els encontorns:*

Mireu! No sobresurt damunt la cresta
d'aquell serral el cap armat d'un home?
Un plomall que fa ombra sobre un casc?
El bescoll que l'aguanta, vigorós?
Les espatlles i els braços envoltats
d'acer lluent? I tot el bust, mireu,
amics, fins al cinturó daurat
que li ceneix el cos?

EL CAPITÀ: Ah, qui deu ser?

EL MIRMIDÓ:

Qui? Oh argius, és que potser somio?
Es veuen ja les taques estelades
damunt les testes del tronc de cavalls.
Només les potes i els unglots s'amaguen
rere el cim. I ara, a l'horitzó,
s'alça ja tota la quadriga. Així

surt el sol, majestàtic, en un dia
serè de primavera!

ELS GRECS: Oh, quin triomf!

És Aquil·les diví, que mena el carro
ell mateix cap aquí! Està salvat!

EL CAPITÀ:

Glòria eterna a vosaltres, oh Olímpics!
Odisseu! Que algú corri a buscar els prínceps
de l'Argòlida!

(Un GREC que se'n va corrents.)

Ja és a prop, oh Dànaos?

EL MIRMIDÓ:

Mira!

EL CAPITÀ:

Què passa?

EL MIRMIDÓ: Oh, perdo l'alè,
capità!

EL CAPITÀ:

Parla!

EL MIRMIDÓ: Com damunt la gropa
dels seus cavalls estén el braç esquerre!
Com fa brandar la tralla damunt d'ells!
Com ells afollen, divinals, el terra,
excitats pel mateix soroll que fan!
Pels déus que amb el vapor dels seus narius
tibant les brides fan avançar el carro!
No corre més un cérvol perseguit!
La vista va a topar contra les rodes
que rabents formen un disc sense radis!

UN ETOLI:

P'rò al seu darrere...

EL CAPITÀ: Què?

EL MIRMIDÓ: Damunt el cim...

L'ETOLI:

Pols...

EL MIRMIDÓ:

Pols creixent com núvols de tempesta.

I com el llamp que esclata...

L'ETOLI: Oh déus eterns!

EL MIRMIDÓ:

Pentesilea!

EL CAPITÀ: Qui?

L'ETOLI: Ella! La reina,
seguint de prop els passos del Pelida
amb tot l'estol de dones al darrere.

EL CAPITÀ:

Bruixa frenètica!

ELS GRECS, *cridant*: Ei! Cap aquí!

Cap aquí, fill dels déus! Cap a nosaltres!

L'ETOLI:

Mireu com ella, fogosa, amb les cuixes
s'aferra als lloms de la tigrada bèstia!
Com abocada damunt la crinera
beu anhelant els aires que l'atallen!
Vola, com disparada per un arc:
no són més ràpides les fletxes nòmides!
La tropa queda enrere panteixant,
talment gossos falders quan els avança
el gos de presa amb tot el cos tibant!
A penes pot seguir-la el seu plomall!

EL CAPITÀ:

S'apropa a ell?

UN TESSALI: Se li apropa.

EL MIRMIDÓ: Encara
no hi és a prop!

EL DÒLOP: Sí, sí que hi és, oh Dànaos!

A cada cop d'unglot, com afamada,
s'empassa un tros del camí que separa
el seu cavall del carro del Pelida!

EL MIRMIDÓ:

Per tots els déus que ens guarden! El cos d'ella
té gairebé l'alçària del d'ell!

I ella respira ja la pols que aixeca
ell quan el vent li frena la fugida!

L'àgil corser que ella cavalca torna
a llançar-li els terrossos que ell remou
contra els flancs amb les potes davanteres!

L'ETOLI:

I ara..., arrogant, frenètic, ell descriu
encara un arc com si jugués! Mireu:
l'amazona li agafa la corretja.
Ho veus? Li talla el pas...

EL MIRMIDÓ: Ajuda, oh Zeus!

Ja vola al costat d'ell! I la seva ombra,
com un gegant sota el sol del matí,
ja el colpeix!

L'ETOLI: P'rò tot d'una ell fa girar...

EL DÒLOP:

Tot el tronc de cavalls, el fa girar
cap a un costat!

L'ETOLI: Volant torna a nosaltres!

EL MIRMIDÓ:

Ah, l'astut. L'ha enganyada!

EL DÒLOP: Oh, com es llança

ara ella, indeturable, tot deixant
enrere el carro...

EL MIRMIDÓ: Frena, salta enlaire

i ensopega...

EL DÒLOP: Cau!

EL CAPITÀ: Què?

EL MIRMIDÓ: La reina cau!

I a cegues una verge al seu damunt...

EL DÒLOP:

I una altra...

EL MIRMIDÓ: I una més...

EL DÒLOP: I encara una altra...

EL CAPITÀ:

Ah, cauen, amics meus?

EL DÒLOP: Cauen...

EL MIRMIDÓ: Sí, cauen,
capità, com fonent-se en una farga,
amuntegant-se cavalls i amazones!

EL CAPITÀ:

Que es tornin cendra!

EL DÒLOP: I la pols és solcada

per un llambreig de cuirasses i d'armes:
l'ull no veu res, per més que s'hi esforcí.
Hi ha una barreja confusa de verges
on s'entremesclen els cavalls. El caos
del qual va sorgir el món era més clar.

L'ETOLI:

Ara, però... s'alça un vent. Ja és de dia,
i una de les caigudes es redreça.

EL DÒLOP:

Ah, com es mou joiós tot el garbuix!
Com totes busquen les llances i els cascos
esbarriats per l'ample camp!

EL MIRMIDÓ:

Encara
hi ha tres cavalls i una verge que jeuen
com morts a terra.

EL CAPITÀ:

Es tracta de la reina?

L'ETOLI:

Vols dir Pentesilea?

EL MIRMIDÓ:

Sí és la reina?

Ah, que em neguin els ulls fer aquest servei!
Ella és allí dempeus!

EL DÒLOP:

On?

EL CAPITÀ:

Parla ja!

EL MIRMIDÓ:

Allí, vora el Cronida, on va llançar-se;
a l'ombra d'aquell roure, i aferrada
al coll del seu cavall, la testa nua...
Veieu a terra el seu casc? Agafant-se
els rínxols suaument amb la mà dreta,
es neteja de sang i pols el front.

EL DÒLOP:

És ella, oh déus!

EL CAPITÀ: La indomable!

L'ETOLI: Una gata
que cau així, rebenta; ella no!

EL CAPITÀ:

I el Pelida?

EL DÒLOP: El guarden tots els déus!
Ja és a tres trets de fletxa, o potser més!
Amb prou feines l'abasten els ulls d'ella,
i el pensament mateix que la fa moure
queda aturat al seu pit panteixant!

EL MIRMIDÓ:

Victòria! Allí avança ara Odisseu!
Tota la tropa dels grecs, a ple sol,
sorgeix tot d'una de la nit del bosc!

EL CAPITÀ:

Odisseu? I al darrere Diomedes?
Oh déus! I ella és encara gaire lluny?

EL DÒLOP:

A un tret escàs de pedra, capità!
Vola el seu carro ja per les altures
de l'Escamandre, on s'aplega l'exèrcit
formant amb rapidesa, i ell ja corre
rabent al llarg de les fileres?

VEUS, *de lluny*: Visca!

EL DÒLOP:

Li criden els argius...

VEUS:

Salut a tu!

Aquilles, fill dels déus! Salut, Pelida!
Salut! Salut! Salut!

EL DÒLOP:

Frena la cursa!

Davant els prínceps argius congregats,
frena la cursa! Odisseu se li acostà!
Salta del carro ell, cobert de pols!
Deixa els arreus! Es gira! Es treu el casc
que li afeixuga la testa, i els reis
s'apleguen tots al seu voltant! Els grecs,
formiguejant a l'entorn, se l'enduen
tot aclamant-lo. Mentre Automedont
condueix els cavalls esbufegants
vora d'ell pas a pas! Tot el seguici
jubilós se'ns apropa! Oh fill dels déus!
Salut! Mireu, mireu-lo... Ja és aquí!

ESCENA QUARTA

AQUILLES, *seguit d'ODISSEU, DIOMEDES, ANTÍLOC*
i AUTOMEDONT, el qual va al costat amb la quadriga.
L'exèrcit dels grecs.

ODISSEU:

De tot cor et saludo, heroi d'Egina!
Tu que triomfes fins en la fugida!
Per Júpiter! Si a les teves espatlles,
pel poder del teu ànim sobre el d'ella,
fas mossegar la pols a l'enemiga,
què passarà, oh diví, si aconsegueixes
d'enfrontar-t'hi algun dia cara a cara?

AQUIL·LES, *que sosté a la mà el casc i s'eixuga la suor del front mentre que, sense que ell en sembli conscient, dos GRECS li agafen un braç, ferit, i li embenen:*
Què hi ha? Què passa?

ANTÍLOC: Has sabut imposar-te en un combat on allò que comptava era la rapidesa, oh fill de Tetis, com mai la torbonada que es desferma brunzent per les planúries celestes no s'havia mostrat al món atònit! Per les Erínies! Jo m'escaparia fins dels penediments amb el teu àgil tronc de cavalls, si en creuar sondrollant feixugament el camí de la vida, hagués de carregar-me amb els pecats de tota la troiana fortalesa.

AQUIL·LES, *als dos GRECS que semblen incomodar-lo mentre es continuen ocupant de guarir-lo:*

Quins ximples!

UN PRÍncep GREC:

Qui?

AQUIL·LES: Què vol dir aquesta broma?

EL GREC PRIMER, *embenant-li el braç:*

Quiet! Estàs sagnant!

AQUIL·LES: I què?

EL GREC SEGON: No et moguis!

EL PRIMER:

Deixa que t'embenem.

EL SEGON: És un instant.

DIOMEDES:

Aquí es va dir de bon començament que jo, amb la retirada dels meus pobles, et vaig precipitar a aquesta fugida. Ocupat com estava, amb Odisseu, a escoltar Antíloc, que ens duia un missatge

dels atrides, no vaig estar present al lloc dels fets. Però tot el que veig em convenç que la cursa magistral que has dut a terme obeeix a un designi pres lliurement. Podríem preguntar-nos si, en clarejar, quan encara ens armàvem per al combat, tu no sabies ja amb quina roca s'estavellaria la reina, tan segurs eren els passos amb què, pels déus eternals, l'has conduïda a aquesta pedra.

ODISSEU: P'rò ara, si no tens cap altra idea, heroi d'Egina, digna't d'acompanyar-nos al camp dels argius. Els fills d'Atreu reclamen que hi tornem. Simulant retirar-nos, tractarem d'atraure dins la vall de l'Escamandre la reina. Allí, Agamèmnon, per sorpresa, s'hi enfrontarà en un combat decisiu. Pel déu del tro! Serà allí o enlloc més on calmaràs l'ardor que, sense treva, et persegueix, talment un jove cérvol. T'hi acompanyen els meus millors vots. Perquè també em fa honor a mi, i l'odio a mort, la fúria que va rondant aquests camps, destorbant els nostres actes, i amb molt de gust veuria, t'ho confesso, la marca del teu cop de peu damunt la seva galta de color de rosa.

AQUIL·LES, *adreçant l'esguard als cavalls:*

Suen.

ANTÍLOC:

Qui?

AUTOMEDONT, *tocant el coll dels cavalls amb la mà:*
Com plom fos.

AQUIL·LES: Bé, emporta-te'ls.
I així que l'aire els hagi refrescat
els rentaràs amb vi el bust i les cuixes.

AUTOMEDONT:
Ja vénen amb els bots.

DIOMEDES: Aquí pots veure,
oh magnífic, amb quin desavantatge
lluitem. Tots els turons, fins on abasta
l'ull més sagaç, són coberts per les turbes
d'aquestes dones. No són més nombroses
les llagostes que cauen aplegades
damunt el blat en saó. Qui ha obtingut
mai un triomf tan gran com desitjava?
Hi ha algú, llevat de tu, que pugui dir
que ha vist tan sols la femella centaure?
És en va que, amb daurades armadures,
ens mostrem i, al fragor de les trompetes,
li anunciem que té al davant uns prínceps:
ella no surt de l'ombra en què s'amaga,
i qui en vulgui sentir la veu de plata,
ni que sigui de lluny, duta pel vent,
ha de lliurar una dubtosa batalla
sense glòria contra les disperses
hordes que, talment gossos de l'infern,
la guarden.

AQUIL·LES, *mirant al lluny*:
Hi és encara?

DIOMEDES: Qui?
ANTÍLOC: La reina?

EL CAPITÀ:
No es veu res!... Lloc! Aparteu els plomalls!

EL GREC, *que embena el braç d'*AQUIL·LES:
Alto! Un moment!

UN PRÍncep GREC: Allà sí que veig..
DIOMEDES: On?

EL PRÍncep GREC:
A prop del roure sota el qual va caure.
El plomall del seu casc torna a onejar
i sembla que refeta del tropell.

EL GREC PRIMER:
Ja està!

EL SEGON:
Pots fer servir el braç com et sembli!

EL PRIMER:
Ara te'n pots anar.

Els GRECS li fan un últim nus i li deixen anar el braç.

ODISSEU: Has sentit, Pelida,
allò que et proposem?

AQUIL·LES: Què em proposeu?
No, res. Què era? Què voleu?

ODISSEU: Preguntes
què volem? És estrany... T'hem fet saber
les ordres dels atrides. Agamèmnon
vol que tornem al campament dels grecs.
Ens ha enviat Antíloc —aquí el tens—
amb l'acord del consell dels generals.
El pla de guerra és atraure la reina
fins a Troia, perquè entre els dos exèrcits,
forçada per les noves circumstàncies,
hagi de declarar de qui és amiga.
Després, triï el que triï, almenys sabrem
què fer. I espero del teu seny, Pelida,
que seguiràs un mandat tan prudent.
Perquè fóra insensat, pels déus olímpics,
quan la guerra amb urgència ens crida a Troia,
embrancar-nos aquí amb aquestes verges
sense saber què volen de nosaltres
ni si volen, de fet, alguna cosa.

AQUIL·LES, *tornant-se a posar el casc*:

Combateu com castrats, si així ho voleu;
jo em sento home, i a aquestes femelles
m'haig d'enfrontar, si no ho fa ningú més.
Que ara us quedeu més temps al voltant d'elles,
a l'ombra d'aquests pins, amb un desig
impotent, lluny del llit de la batalla
que a elles les bressola, tant me fa.
Per l'Estigi! Accepto que torneu
a Ílion. Sé el que de mi pretén
aquest ésser diví; prou mitjancers
emplomallats em fa arribar pels aires,
els quals aboquen a la meua oïda
els seus desigs, amb murmuris de mort.
Mai de la vida m'he mostrat esquivol
a cap bellesa d'ençà que la barba
apunta en el meu rostre. Ja sabeu,
amics, que a totes he cedit de grat;
i si fins ara m'he tancat a aquesta,
per Zeus, déu del tro, és només perquè
no he trobat cap indret entre els matolls
on la pugui abraçar sense destorb,
com ho anhela el seu cor, damunt coixins
ardents de ferro. En un mot: aneu-vos-en:
jo us seguiré al campament dels grecs.
No trigarà l'hora del pasturatge:
p'rà ni que hagués de pretendre-la mesos
sencers, o anys, no adreçaré aquell carro
a l'encontre dels meus amics, ho juro,
ni reveuré les muralles de Pèrgam
abans no l'hagi fet la meua núvia
i, coronat el seu front de ferides
mortals, no l'arrossegi pels cabells
carrers enllà. Seguiu-me!

UN GREC, *apareixent*: Oh, Pelida.

Pentesilea ve a tu!

AQUIL·LES: Jo també.

Ha tornat a muntar el seu cavall persa?

EL GREC:

No encara. Avança a peu, però la bèstia
camina piafant al costat seu.

AQUIL·LES:

Doncs doneu-me també un cavall, amics!
Seguiu-me, els meus indòmits mirmidons.

La tropa es posa en marxa.

ANTÍLOC:

Insensat!

ODISSEU: Ara, Antíloc, cal que provis
la teva eloquència!

ANTÍLOC: Per la força
l'hem de...

DIOMEDES: Ja és fora!

ODISSEU: Maleïda sigui
aquesta guerra de les amazones!

Se'n van tots.

ESCENA CINQUENA

PENTESILEA, PROTOE, MEROE, ASTÈRIA *i seguici*. *L'exèrcit de les amazones.*

LES AMAZONES:

Salut, oh vencedora! Has triomfat,
oh reina de la Festa de les Roses!

PENTESILEA:

No hi ha triomf! Ni Festa de les Roses!
Altra vegada la batalla em crida.
Aquest jove i altiu déu de la guerra
l'haig de domar. Companyes: deu mil sols
fonent-se en una esfera incandescent,
per a mi no tindrien l'esplendor
d'un triomf, un triomf meu damunt d'ell.

PROTOE:

Oh benvolguda, jo et conjuro...

PENTESILEA:

Deixa'm!

Ja has escoltat el que he resolt. Abans
governaries el torrent llançat
muntanya avall que el torb de la meva ànima.
El vull veure a la pols, sota el meu peu,
l'insolent que en aquesta gloriosa
jornada de combat ha pertorbat
com cap altre el meu bèl·lic entusiasme.
¿És potser la terrible, la imbatuda,
l'altiva reina de les amazones,
la que veig reflectida a l'armadura
bronzina del seu pit quan el meu peu
s'apropa a ell? I jo, que duc a sobre
l'anatema de tots els déus, quan fuig
al meu davant l'exèrcit grec, ¿no em sento
impedida, ferida fins al fons,
en veure aquest heroi únic? ¿No sóc
jo la vençuda, jo la dominada?
On s'assenta, si no és en un sol pit,
el sentiment que em rebat contra el terra?
Vull llançar-me al tumult de la batalla
on ell m'espera amb un somriure irònic
i derrotar-lo o bé deixar de viure!

PROTOE:

Si volguessis posar la teva testa,

reina estimada, en aquest pit fidel!
La caiguda que t'ha ferit amb fúria
t'ha encès la sang, sublevat el sentit.
Res no resolguis, t'ho supliquem totes,
fins que no es torni a asserenar el teu ànim.
Vine, reposa una mica a prop meu.

PENTESILEA:

Per què? Per quin motiu? Què ha succeït?
Què dic? Què tinc?

PROTOE:

¿Per un triomf que incita

la teva ànima jove fugaçment
vols reprendre ara el joc de les batalles?
Perquè un desig no acomplert, no sé quin,
se t'ha amagat al cor, ¿vols rebutjar,
com un infant sorrut, la benaurança
que ha coronat tots els precés del teu poble?

PENTESILEA:

Ah!, mireu! Maleït sigui aquest dia!
Com s'alien avui amb el destí
traïdor les amigues més preades
per agreujar-me, per perjudicar-me!
Quan la mà cobejosa gosa moure's
per atrapar pels seus rínxols daurats
la glòria que vora meu s'esquitlla,
un malèfic poder se m'interposa
i només hi ha porfídia al meu cor,
només contradicció! Fora!

PROTOE, *per a ella mateixa*: Oh déus
protegiu-la!

PENTESILEA: No penso sinó en mi?

¿Només els meus desigs són els que em criden
de nou a les batalles? ¿No és el poble,
no és la ruïna, l'audible aleteig
que dins l'embriaguesa del triomf
se li acosta de lluny? Què ens ha passat

perquè vulguem reposar en plena tarda
 com després d'una feina ja acabada?
 Tenim davant, segada i en garberes,
 la collita abundosa que s'apila
 en graners que es remunten fins al cel;
 p'ró al seu damunt plana un núvol infaust
 i el llamp de la desfeta l'amença.
 Aquest estol de joves, ja vençuts,
 no podreu dur-los, coronats de flors,
 enmig del so de címbals i clarins,
 a les valls perfumades de la pàtria.
 Ordint qualsevol pèrfida emboscada,
 veig el Pelida llançar-se damunt
 la nostra desfilada triomfant;
 seguir-vos a vosaltres i a l'estol
 de presoners fins als murs de Temísciros;
 sí, dins el temple consagrat a Àrtemis
 veig com desfà les cadenes de roses
 que els enllacen els membres i carrega
 els nostres amb lligams foscos en bronze.
 ¿Jo que, frenètica, ja fa sis dies
 plens de suors que intento fer-lo caure,
 l'haig de deixar de petja, tot sabent
 que, ferit simplement per la ventada
 d'un dels meus cops, caurà com una fruita
 madura sota els cascs del meu cavall?
 No, abans que no hagi acabat amb grandesa
 allò que he començat tan brillantment...,
 abans que totalment no hagi fet meva
 la corona que envolta de murmuris
 el meu front..., abans que no condueixi,
 com he promès, fins al cim de la joia
 entre cridòria, les filles de Mart,
 que la seva piràmide s'enfonsi
 amb esclat damunt meu i damunt d'elles:

maleït sigui el cor que, com el meu,
 no se sap dominar!

PROTOE: Oh sobirana,
 dins els teus ulls hi ha un foc del tot estrany,
 del tot incompreensible, i es remouen
 dins el meu pit ple de mals averanys
 idees tenebroses, com sorgides
 de la nit sense fi. L'estol que et fa
 aquesta estranya por s'ha dispersat
 davant teu com la pols quan bufa el vent;
 a penes es pot veure alguna llança.
 Aquil·les, quan tu has pres posicions,
 ha perdut tot contacte amb l'Escamandre.
 Prou d'excitar-lo, evita fins i tot
 el seu esguard. Per Júpiter, et juro
 que si fa un pas, serà per abastar
 el camp dels grecs. Jo cobriré la saga
 del teu exèrcit. Pels déus de l'Olimp,
 ni un sol captiu tornarà a arrabassar-te!
 Les armes d'ell, per molt lluny que n'arribi
 el reflex, no t'espantaran l'exèrcit,
 ni el trot llunyà dels seus cavalls podrà
 alterar la riulla de cap verge:
 te'n responc amb la vida!

PENTESILEA, *girant-se de sobte cap a* ASTÈRIA:

Pot passar

això, Astèria?

ASTÈRIA: Oh princesa!

PENTESILEA: Puc fer
 retornar el meu exèrcit a Temísciros
 com ho reclama Protoe?

ASTÈRIA: Perdona'm,
 sí en el meu cas...

PENTESILEA: Parla sense cap por,
 sents?

PROTOE: Si volguessis consultar el consell
de totes les princeses reunides,
llavors...

PENTESILEA:

Vull saber el que ella m'aconsella!
Quin canvi he fet en unes quantes hores?
(*Pausa. Es concentra en ella mateixa.*)
Puc fer tornar, oh Astèria, parla,
puc fer tornar l'exèrcit a la pàtria?

ASTÈRIA:

Si així ho desitges, oh princesa, deixa'm
confessar com em sobta l'espectacle
que s'ofereix als meus sentits incrèduls.
Del Caucas vaig partir amb les meves tribus
amb un jorn de retard; no vaig poder
seguir la marxa de les teves tropes
llançades amb l'empenta d'un torrent.
Ja saps que no he arribat en aquest lloc
fins a l'albada i disposada a tot,
i aquí em sorprèn, llançada per mil gorges
exultants la notícia: hem vençut.
Coberts els objectius, s'ha acabat ja
tota la guerra de les amazones.
Satisfeta de veure, t'ho asseguro,
tan fàcilment ateses les pregaries
del teu poble sense que jo hi fes falta,
torno a ordenar-ho tot per al retorn.
Em mou, però, la curiositat
de veure aquests captius que tant em lloen
com a botí del triomf, i el que veu
el meu esguard és un grapat d'esclaus
lívids i trèmuls, el rebuig dels grecs,
damunt escuts llençats mentre fugien,
i en fan la tria les teves guerreress
exaltades. Però davant els murs

altius de Troia hi ha el gruix de les tropes
hèl·leniques; encara hi ha Agamèmnon
i Menelau, Àiax i Palamedes,
i Diomedes, Ulisses, Antíloc
gosen plantar-te cara ensuperbits,
sí, i aquell jove fill de la nereida
a qui havien de coronar de roses
les teves mans, alça el front contra tu;
vol posar el peu, i ho declara ben alt,
damunt la teva nuca sobirana.
I ara em preguntes, oh gran filla d'Ares,
si el retorn triomfal pots celebrar?

PROTOE, *amb apassionament*:

La reina, oh pèrfida, ha vist als seus peus
herois tan nobles, bells i coratjosos...

PENTESILEA:

Calla, t'odio! Astèria sent, com jo,
que només un val la pena de vèncer
i aquest un és encara a la palestra
i em planta cara!

PROTOE: No deixis, oh reina,
que t'ençegui...

PENTESILEA: Eскурçó! Atura la llengua!
No provoquis la teva reina! Fora!

PROTOE:

No provocho la meva reina! Abans
que, en un moment així, fer-te costat
covardament i amb afalacs hipòcrites,
no veuria mai més la teva cara.
No ets capaç, amb les flames que t'abrusen,
de prosseguir la guerra de les verges,
com no pot mesurar-se amb el venerable
el lleó quan s'empassa la metzina
que el pèrfid caçador li ha preparat.
No serà Aquil·les qui, pels déus eterns,

et faràs teu amb aquest estat d'ànim:
més aviat et prometo que abans
no es pongui el sol hauràs perdut els joves
que amb uns esforços tan inestimables
ens hem guanyat, i tot pel teu deliri.

PENTESILEA:

Tu, a qui has vençut? Digue-m'ho...

PROTOE:

A Licaont,

el jove príncep arcàdic. Em sembla
que ja l'has vist.

PENTESILEA: Ah, sí? Potser era aquell
que dempeus, tremolós, amb el plomall
partit vaig veure ahir quan els captius...

PROTOE:

Tremolós? Aguantava amb més fermesa
que davant teu el Pelida! Ferit
en combat pels meus dards, va rodolar
als meus peus i me l'enduré orgullosa
al nostre temple sant per celebrar-hi
la Festa de les Roses; orgullosa
com ningú.

PENTESILEA: De debò? Et veig exaltada!

Molt bé! Ningú no te l'agafarà!
Que treguin de l'estol de presoners
l'arcàdic Licaont i que ens el portin!
Te'l pots quedar, verge poc combativa,
i fuig amb ell, que no el perdís, ben lluny
de l'aldarull del combat; amagueu-vos
enmig de saüquers de dolç perfum,
al sot més apartat dins la muntanya,
on et refili el seu cant sensual
el rossinyol, i celebra amb luxúria
la festa que no pot esperar més
el teu cor. Però aparta't dels meus ulls
per sempre, bandejada de la nostra

capital, que et consoli el teu amant
i els seus besos, si tot ho has de perdre:
la glòria, la pàtria, l'amor,
la reina i l'amiga. Vés, deslliura'm
de la teva presència odiosa.

Vés-te'n, no vull saber res més de tu!

MEROE:

Reina...

UNA ALTRA PRINCESA, *del seu seguici*:

Quins mots has dit!

PENTESILEA:

Calleu, us mano!

Em venjaré de qui em pregui per ella!

UNA AMAZONA, *avançant-se*:

Aquilles se t'apropa, oh sobirana!

PENTESILEA:

S'apropa... Amunt, oh verges, al combat!
Allargueu-me el venerable més segur,
l'espasa més flamígera! Oh déus,
heu d'atorgar-me el plaer d'aterrar
contra la pols, als meus peus, en triomf,
aquest jove anhelat tan ferventment!
Ell sol! I us torno tota la mesura
de benaurança que a la meva vida
li sigui destinada. Tu, Astèria,
conduiràs les tropes. Dóna feina
als guerrers grecs i fes que res no em torbi
en l'ardor del combat. Que ni una verge,
sigui qui sigui, es llanci contra Aquilles!
Una fletxa esmolada mortalment
a qui li toqui la testa —què dic?—,
a qui gosi fregar un sol dels seus rínxols!
Només jo puc tombar aquest fill dels déus.
I aquest ferro, companyes, l'ha d'atraure
amb la més dolça de les abraçades
(ja que és amb ferro que l'haig d'abraçar)

contra el meu pit sense dolor. Obriu-vos,
oh flors primaverals, perquè quan caigui,
cap dels seus membres no sigui ferit.
La meva sang no val tant com la seva.
No vull tenir repòs fins que, dels aires,
com un ocell de bells colors, no el faci
precipitar-se damunt meu. Oh verges,
quan amb les ales trencades, el vegi
ajagut als meus peus, sense que perdi
ni una partícula de pols purpúria,
llavors ja poden descendir les ombres
benaurades a celebrar el triomf,
i el seguici joiós retornarà
a la pàtria, i jo seré aleshores
la reina de la Festa de les Roses!

Ara veniu!

(Quan va a sortir, veu PROTOE plorant i se li gira d'esquena amb inquietud. Després, de sobte, se li llança als braços.)

Oh Protoe, germana

del meu cor, vols seguir-me?

PROTOE, *amb la veu trencada*: Fins a l'Orc!

No haig d'anar amb tu fins al regne dels morts?

PENTESILEA:

Tu, la millor entre tots els éssers! Vols
venir amb mi? Combatem, vencem plegades,
totes dues o cap, i és la consigna:
roses al crani dels nostres herois
o bé xiprers damunt els nostres cranis!

Se'n van totes.

ESCENA SISENA

Apareix la SUMMA SACERDOTESSA de Diana acompanyada de les seves SACERDOTESSES. Les segueix un estol de NOIES amb cistells plens de roses al cap i els CAPTIUS, conduïts per AMAZONES armades.

LA SUMMA SACERDOTESSA:

Ara, estimades verges de les roses,
deixeu-me veure el fruit que de la vostra
campanya heu dut aquí, on brolla la font
entre les roques, solitària. Aquí,
sota l'ombra dels pins estem segures:
escampeu la collita davant meu.

UNA JOVE, *buidant el seu cistell*:

Mare santa, he collit aquestes roses!

UNA ALTRA, *fent el mateix*:

Jo en duc la falda plena!

UNA TERCERA: Aquí, les meves!

UNA QUARTA:

I jo aquesta frondosa primavera!

Les altres van seguint.

LA SUMMA SACERDOTESSA:

Hi ha tantes flors com al cim de l'Himet!
Oh Diana, un dia de tants dons,
tan magnífic, mai no s'havia alçat
sobre el teu poble. Les mares em duen,
com les filles, ofrenes. I no sé,
enlluernada per l'esplendor doble,
a qui agrair-ho més. És tot això
el que heu collit, filles meves?

LA JOVE PRIMERA: Res més
no podíem trobar que això que veus.

LA SUMMA SACERDOTESSA:
S'hi han afanyat més les vostres mares.

LA JOVE SEGONA:
En aquests camps, santa sacerdotessa,
és més fàcil collir captius que roses.
Si atapeït per tots aquests turons
l'esplet de joves grecs només espera
la falç d'una animosa segadora,
són més escasses a les valls les roses,
i tan ben resguardades, t'ho asseguro,
que més val avançar entre dards i llances
que entre brancalls coberts d'espines. Mira'm
els dits, t'ho prego.

LA JOVE TERCERA: He gosat d'enfilar-me
a un sortint de la roca per collir-te
una única rosa. Entre el verd fosc
del calze relluïa encara pàl·lida,
era un capoll només, no obert encara
per a l'amor total. P'ró jo l'agafó...
i ensopego i, de cop, caic rost avall
i em crec perduda en la nit de la mort;
però va ser la meva sort, perquè
allí floria un escampall de roses
com per poder celebrar deu victòries.

LA JOVE QUARTA:
Jo t'he collit, santa sacerdotessa,
una única rosa, només una,
però és aquesta, mira-la! Serveix
per coronar la testa d'un monarca;
més bella no la vol Pentesilea
per quan derroti Aquil·les, fill dels déus.

LA SUMMA SACERDOTESSA:
Endavant, si Pentesilea el venç,

li pots lliurar aquesta rosa reial.
Guarda-la amb cura fins que ella retorni.

LA JOVE PRIMERA:
Més tard, quan novament, al so dels címbals,
marxi l'exèrcit de les amazones
cap al camp de batalla, ens hi unirem,
p'ró no tan sols, així ho has de prometre,
per celebrar el triomf de les mares
aplegant roses i teixint garlandes.
Mira aquest braç, ja fa brandar el venerable,
i la fona, xiulant, no em fallarà:
per mi també floreixen ja les roses
de futures garlandes, i amb coratge,
enmig del caos ja deu lluitar el jove
que el meu cos tens reclama.

LA SUMMA SACERDOTESSA: Ho creus així?
Molt bé, tu deus saber-ho... Les has vistes
ja aquestes roses? Quan hauran florit
la primavera vinent, buscaràs
el teu jove entremig de la contesa.
Ara, però, el cor joiós de les mares
ens crida a fer de pressa les garlandes!

LES NOIES, *totes alhora*:
A la tasca! Per on començarem?

LA JOVE PRIMERA, *a la segona*:
Vine aquí Glaucotoe!

LA TERCERA, *a la quarta*:
I tu, Carmione!

S'asseuen per parelles.

LA JOVE PRIMERA:
Nosaltres trenarem les flors d'Ornítia,
que va fer caure Alcest, de l'alt plomall.

LA TERCERA:

I nosaltres, germana, trenarem
les de Pastènion, amb què lligarà
Ateneu, el qui porta una medusa
al seu escut.

LA SUMMA SACERDOTESSA, *a les AMAZONES armades*:

Bé, no aneu a distreure
els vostres hostes? Us veig apocades,
oh verges, com si jo hagués d'ensenyar-vos
el tràfec amorós! No gosareu
d'adreçar-los una paraula amable?
I esgotats com estan de la batalla,
no escoltareu els seus desigs ni allò
que els fa falta?

L'AMAZONA PRIMERA:

Diuen que no els cal res,
oh venerable.

LA SEGONA: Ens miren amb enuig.

LA TERCERA:

En apropar-nos, s'aparten altius
i amb gest d'afront.

LA SUMMA SACERDOTESSA:

Si us miren amb enuig,
per la nostra deessa, feu que us mirin
benèvols altre cop. Per què, si no,
els heu colpit en l'ardor del combat?
Consoleu-los dient què els passarà:
així no seran tan inexorables.

L'AMAZONA PRIMERA, *a un CAPTIU GREC*:

No vols, oh jove, reposar els teus membres
en tous tapissos? No vols que et prepari
un jaç de flors primaverals a l'ombra
d'aquell llorer, si tan cansat estàs?

LA SEGONA, *fent el mateix*:

No vols que el bàlsam més flairós de Pèrsia

el mescli amb l'aigua fresca d'una font
i t'hi refresqui els peus coberts de pols?

LA TERCERA:

No voldràs menysprear el suc de taronja
que t'ofereixo amb les pròpies mans...

LES TRES AMAZONES:

Parleu! En què us podem servir?

UN GREC: En res!

L'AMAZONA PRIMERA:

Oh singulars estrangers! Què us angoixa?
Si dormen al buirac les nostres fletxes,
què us pot atemorir del nostre aspecte?
És la pell de lleó el que us horroritza?
Parla tu, el del cinyell, què et fa basarda?

EL GREC, *després de mirar-la amb insistència*:

Digueu-nos! Per a qui són les garlandes?

L'AMAZONA PRIMERA:

Per a vosaltres! Per a qui, si no?

EL GREC:

Per a nosaltres? I ho dieu encara,
inhumanes! Ens adorneu amb flors
com bèsties que van al sacrifici?

L'AMAZONA PRIMERA:

Què us penseu? Us drem al temple d'Àrtemis,
als foscos alzinars on us esperen
plaers sense mesura.

EL GREC, *astorat, amb la veu sufocada, als altres CAPTIUS*:

S'ha fet mai
real un somni tan rar com aquest?

ESCENA SETENA

Els mateixos. Apareix una CAPITANA.

LA CAPITANA:

En aquest lloc, oh venerable et trobo!
L'exèrcit, mentrestant, a un tret de pedra,
s'apresta a una decisió sagnant!

LA SUMMA SACERDOTESSA:

L'exèrcit? Impossible! On?

LA CAPITANA: En aquelles
fondàries que llepa l'Escamandre.

Si vols escoltar el vent que ve dels cims,
podràs sentir el crit de tro de la reina,
brogit d'armes a punt, renills de bèsties,
trompetes, tubes, címbals i clarins,
tota la veu de ferro de la guerra.

UNA SACERDOTESSA:

Qui vol córrer a enfilarse a aquell pujol?

LES JOVES:

Jo! Jo!

S'enfilen al pujol.

LA SUMMA SACERDOTESSA:

La reina? Parla! És increïble...

Per què, si no s'ha apagat la batalla,
ha ordenat fer la Festa de les Roses?

LA CAPITANA:

La Festa, dius? A qui n'ha donat l'ordre?

LA SUMMA SACERDOTESSA:

A mi! A mi!

LA CAPITANA: On? Quan?

LA SUMMA SACERDOTESSA:

Fa pocs minuts.

M'estava a l'ombra d'aquell obelisc,
quan el Pelida, i ella al seu darrere,
han passat com el vent pel meu costat.
«On vas?», he preguntat, i ella, llançada,
m'ha cridat: «A la Festa de les Roses,
ja ho veus!», i ha passat rabent, i encara
ha dit exultant: «Fes que no faltin flors!».

LA SACERDOTESSA PRIMERA, a les NOIES:

Digueu-me! La veieu?

LA JOVE PRIMERA, al pujol:

No veiem res,
res, ni un plomall no podem distingir.
Una foscor de núvols de tempesta
inunda l'ample camp, només s'albira
el confús munt compacte de guerrers
que es busquen a les feixes de la mort.

LA SACERDOTESSA SEGONA:

Deu ser que vol cobrir la retirada
de l'exèrcit.

LA PRIMERA: Jo també ho crec.

LA CAPITANA:

Us dic
que es disposa a enfrontar-se amb el Pelida,
la reina, fresca com el cavall persa
que la sosté tot arborant-se en l'aire,
i, més ardent que mai, llança l'esguard
dels seus ulls, respirant lliure i joiosa,
com si dins l'aire dels primers combats
ara entrés el seu jove pit guerrer.

LA SUMMA SACERDOTESSA:

Per tots els déus, què pretén? Què li queda
encara per guanyar, si en tots els boscos
que ens envolten s'agiten a milers
els captius?

LA CAPITANA:

Què li queda per guanyar?

LES JOVES, *des del pujol*:

Oh déus!

LA PRIMERA SACERDOTESSA:

Què passa? Ja es dissipa l'ombra?

LA JOVE PRIMERA:

Acosteu-vos! Veniu, oh venerables!

LA SEGONA SACERDOTESSA:

Parleu!

LA CAPITANA:

Dius què li queda per guanyar?

LA JOVE PRIMERA:

Mireu! Mireu com per un clar entre els núvols,
amb una massa de llum, cau el sol
damunt la testa d'Aquilles.

LA SUMMA SACERDOTESSA: De qui?

LA JOVE PRIMERA:

Del Pelida, t'he dit! De qui, si no?
Resplendent, s'alça damunt un pujol;
coberts d'acer el seu cavall i ell.
Ni el safir ni el crisòlit brillen tant!
Ufanosa, la terra al seu voltant,
embolcada en la nit de la tempesta,
no sembla sinó un fons, un marc obscur
perquè ressalti l'esplendor esclatant
d'Aquilles, l'únic!

LA SUMMA SACERDOTESSA:

A ell què li importa
el nostre poble? ¿Escar a una reina,
a una filla d'Ares, saber el nom
del guerrer a qui combat?
(A una AMAZONA:) Corre, Arsinoe,
tot seguit davant d'ella, i en el nom
de la meva deessa li diràs

que el déu Mart ja ha triat les seves núvies:
pel furor de Diana, li exigeixo
que porti el déu coronat a la pàtria
i dins el temple tot seguit comenci
la sacrosanta Festa de les Roses!
(L'AMAZONA se'n va.)

S'ha vist mai un desvari com aquest?

LA SACERDOTESSA PRIMERA:

Filles, encara no veieu la reina?

LA JOVE PRIMERA; *al pujol*:

Sí, sí! Ja brilla tot el camp! És ella!

LA SACERDOTESSA PRIMERA:

On és?

LA JOVE: Ve encapçalant totes les verges!

Mireu com va saltant darrere Aquilles,
plena d'ànim guerrer dins la daurada
armadura que brilla! És com si ella,
esperonada per la gelosia,
volgués en el seu curs avançar el sol
que besa el jove crani d'ell! Mireu!
Ni que volgués llançar-se cel amunt
per igualar-se amb el seu alt rival,
el cavall persa, esclau dels seus desitjos,
no solcaria els aires més lleuger!

LA SUMMA SACERDOTESSA, *a la* CAPITANA:

Entre les verges, no n'hi ha hagut cap
que l'advertís, que pogués aturar-la?

LA CAPITANA:

Tota la seva escorta de princeses
li ha tallat el pas: al mateix lloc,
Protoe ha fet també tot el possible.
Tot recurs oratori s'ha esgotat
per conduir-la de nou a Temísciros.
P'rò sembla sorda a la veu del seny:
diu que la fletxa més emmetzinada

de l'Amor ha ferit el seu cor jove.

LA SUMMA SACERDOTESSA:

Què dius?

LA JOVE PRIMERA, *al pujol*:

Ah, ja s'enfronten l'un a l'altre!

Oh déus, que aguantis ferm la vostra terra!
Justament ara, quan ho explico, xoquen
com dos astres!

LA SUMMA SACERDOTESSA, *a la CAPITANA*:

La reina, dius? Amiga,

no pot ser. Ella, ferida per la fletxa
de l'amor? On? I quan? Ella, la reina
amb el cinyell de diamants? La filla
de Mart, a qui li han tret fins una sina,
encertada pel dard enverinat?

LA CAPITANA:

Així ho afirma almenys la veu del poble
i Meroe també m'ho ha confiat.

LA SUMMA SACERDOTESSA:

És horrorós!

Torna l'AMAZONA.

LA SACERDOTESSA PRIMERA:

I bé? Què ens portes? Parla!

LA SUMMA SACERDOTESSA:

Ho has pogut fer? Has parlat amb la reina?

L'AMAZONA:

Oh venerable! Massa tard! Perdona'm!
Envoltada per tot l'estol de dones
sorgint d'aquí i d'allà, no l'he trobada.
Sí que he parlat uns instants amb Proteo
i li he exposat la teva voluntat,
però m'ha replicat... uns mots, no sé
si els he entès bé entremig de l'aldarull.

LA SUMMA SACERDOTESSA:

Digues! Quins mots?

L'AMAZONA: Ha aturat el cavall
i m'ha semblat que buscava la reina
amb els ulls plens de llàgrimes. I en dir-li
com t'indignava que per un sol home
prolongués, insensata, aquell combat,
m'ha respost: «Torna a la sacerdotessa
i digues-li que caigui de genolls
i pregui perquè aquesta presa única
caigui en la lluita. Si no, no hi haurà
qui ens salvi, ni a la reina ni a nosaltres».

LA SUMMA SACERDOTESSA:

Oh, es precipita de cap als inferns!
No sucumbirà pas a l'enemic
amb qui s'enfronta, sinó a l'adversari
que du dins el seu pit. Em sembla veure
ja el vaixell adornat amb estendards,
que ens porta, encadenades, a la Hèllade
entre burles, al llarg de l'Hellespont.

LA SACERDOTESSA PRIMERA:

Veig apropar-se ja el nostre infortuni.

ESCENA VUITENA

Les mateixes. Apareix una COMANDANT de les amazones.

LA COMANDANT:

Sacerdotessa, fugi! Salva els captius!
Tot l'exèrcit dels grecs ens cau a sobre.

LA SUMMA SACERDOTESSA:

Déus de l'Olimp! Què ha passat?

LA SACERDOTESSA PRIMERA: I la reina?

LA COMANDANT:

Ha caigut en la lluita. El nostre exèrcit
ha quedat dispersat.

LA SUMMA SACERDOTESSA:

Oh, insensata!

Què has gosat dir?

LA SACERDOTESSA PRIMERA, *a les AMAZONES armades*:
Emporteu-vos els captius!

Els CAPTIUS són retirats.

LA SUMMA SACERDOTESSA:

Digues: on? Quan?

LA COMANDANT: Deixa que t'anuncï
en pocs mots el més greu dels cataclismes!
Aquil·les i ella, amb les llances dreçades,
xoquen com dos llampecs que s'entrecreuen
sortint dels núvols; les llances, més febles
que els pits, s'estellen; el Pelida aguanta;
Pentesilea cau del seu cavall,
envoltada per l'ombra de la mort.
I quan, lliurada ara a la venjança,
es rebolca a la pols davant Aquil·les,
pensa tothom que anirà a parar a l'Orc.
Però allí s'alça ell, impenetrable,
lívid, talment una ombra fantasmal,
i crida: «Oh déus, amb quin esguard agònic
m'ha ferit!». Llavors salta del cavall;
i mentre, encara preses per l'horror,
les verges, seguint l'ordre de la reina,
no gosen de posar la mà a l'espasa,
ell, el lívid guerrer, s'apropa ardit,
s'inclina al seu damunt: «Pentesilea!»,
exclama tot prenent-la en els seus braços,

i maleint a crits l'acte comès,
vol tornar-la a la vida entre gemecs!

LA SUMMA SACERDOTESSA:

Ell... què? Ell mateix?

LA COMANDANT: «Enrere, abominable!»,

li crida amb veu de tro l'exèrcit nostre.

«Pagueu-li amb la mort», crida Protoe.

«Adreceu-li, si no retrocedeix,

la fletxa més segura!», i empenyent-lo
amb el cavall, li arrenca dels braços

la reina que, infeliç, ara es desperta.

Amb el pit esqueixat i panteixant,

i amb els cabells esbullats que li pengen,

la duen cap enrere, on es refà.

Però ell, aquest grec incompreensible,

com si un déu, dins el pit cobert de ferro,

li fongués en amor el cor, ens crida:

«Alto, amigues! Aquil·les us saluda

en so d'eterna pau!». I llença l'espasa

ben lluny, també l'escut; després s'arrenca

l'armadura del pit, i va seguint

—podríem aterrar-lo a cops de maça

o bé amb les mans, si ens fos permès ferir-lo—

Pentesilea amb pas impertorbable,

com si sabés, el boig, el temerari,

que la seva existència és sagrada

per a les nostres fletxes.

LA SUMMA SACERDOTESSA:

Qui ha donat

aquesta ordre insensata?

LA COMANDANT: Ha estat la reina!

Qui, si no?

LA SUMMA SACERDOTESSA:

És horrorós!

LA SACERDOTESSA PRIMERA:

Mireu, mireu!

Vacil·lant, sostinguda per Protoe
ella s'apropa, imatge del dolor!

LA SEGONA:

Oh déus eterns! Què veuen els meus ulls!

ESCENA NOVENA

PENTESILEA, *conduïda per PROTOE i MEROE; seguici
d'amazones.*

PENTESILEA, *amb veu feble:*

Atieu tots els gossos damunt seu!
Amb tions aflamats fuetegeu
els elefants contra ell! Envestiu-lo
amb carros flanquejats de ganivetes
i segueu els seus membres ufanosos!

PROTOE:

Oh, estimada, et conjurem...

MEROE:

Escolta'ns!

PROTOE:

El Pelida et segueix a peu, escapa't,
si per a tu té cap valor la vida!

PENTESILEA:

Destrossar així aquest pit meu, oh Protoe!
¿No és com si jo volgués trepitjar amb ràbia
una lira només perquè murmura
al buf de l'aire nocturn el meu nom?
Podria fer ajupir l'ós als meus peus
i amoixar la pantera que vingüés
vora meu amb aquest mateix impuls
que a mi em mou cap a ell.

MEROE:

Així, no vols

escapar-te?

PROTOE: No vols fugir?

MEROE:

No vols

salvar-te, doncs?

PROTOE:

Allò que no té nom,

ha d'acomplir-se avui en aquest lloc?

PENTESILEA:

És culpa meva si, al camp de batalla,
m'haig de guanyar els seus sentiments lluitant?
Què vull quan contra ell brando l'espasa?
Vull enfonsar-lo de cap a l'infern?
Allò que vull només, oh déus eterns,
és atraure'l damunt aquest pit meu!

PROTOE:

Delira...

LA SUMMA SACERDOTESSA:

Oh infeliç!

PROTOE:

S'ha trastornat!

LA SUMMA SACERDOTESSA:

No pot pensar sinó en ell.

PROTOE:

La caiguda

li ha fet perdre del tot la consciència.

PENTESILEA, *fent un esforç per dominar-se:*

Bé, com vulgueu. Sigui. Vull contenir-me.
Perquè així cal, vull dominar aquest cor,
i doblegar-me a la necessitat.

Teniu raó. Per què, com un infant,
en no poder complir un desig fugaç,
haig de trencar amb els meus déus? Marxem, doncs!
La joia, així ho confesso, em seduïa;
però si no em cau dels núvols, tampoc
no tinc per què prendre el cel a l'assalt.
Ajudeu-me a fugir tan sols, doneu-me
un cavall i us faré tornar a la pàtria.

PROTOE:

Oh sobirana, tres cops beneïts
siguin uns mots tan dignes d'una reina!
Vine, tot és a punt per a la fuga...

PENTESILEA, *en veure les garlandes de roses en mans de les
verges, amb el rostre inflammat de sobte:*

Ah, mireu! Qui ha ordenat collir les roses?

LA JOVE PRIMERA:

Ho preguntes encara? No ho recordes?
Qui, si no...?

PENTESILEA: Qui?

LA SUMMA SACERDOTESSA:

Avui tocava celebrar
la festa del triomf, que tant anhelen
les teves verges! No va ser la teva
boca qui ho va ordenar?

PENTESILEA: Maleït sigui
aquest neguit infame; maleïda,
enmig del sangonent tumult guerrer,
la idea de fer orgies! Maleïts,
dins el pit de les castes filles d'Ares,
uns desigs que com gossos desfermats
lladrant amb trompes de pulmons de bronze,
ofusquen tots els crits dels generals!
¿És meva la victòria perquè
l'escarni de l'infern ja m'ofereixi
aquest triomf? Lluny de la meva vista!
(*Esquinça les garlandes.*)

LA JOVE PRIMERA:

Què fas, oh reina?

LA SEGONA: Aquesta primavera
no et brindarà res més per a la festa
en moltes milles a l'entorn.

PENTESILEA: Que tota
la primavera es marceixi! I que el món

on respirem es trenqui com la tija
d'una d'aquestes flors! Oh, si pogués,
tal com desfaig aquest trenat de roses,
desenllaçar tot l'entrellat dels astres!
Oh Afrodita!

LA SUMMA SACERDOTESSA:

Infeliç!

LA SACERDOTESSA PRIMERA:

Està perduda!

LA SEGONA:

La seva ànima és presa de les Fúries!

UNA SACERDOTESSA, *al pujol:*

El Pelida, oh verges, se'ns apropa,
ja és a un tret de fletxa!

PROTOE: T'ho suplico
de genolls... salva't!

PENTESILEA: Ah, quina fatiga
mortal s'ha apoderat de la meva ànima!
(*S'asseu.*)

PROTOE:

Què fas? M'espantes!

PENTESILEA: Fugiu, si voleu.

PROTOE:

Vols...?

MEROE: Titubeges...?

PROTOE: Vols...?

PENTESILEA: Em vull quedar.

PROTOE:

Insensata!

PENTESILEA:

No puc tenir-me dreta,
ja ho heu sentit. Haig de trencar-me els ossos?
Deixeu-me estar!

PROTOE: Oh la més dissortada
de les dones! S'acosta ja el Pelida,

no ho has sentit? El tens a un tret de fletxa.

PENTESILEA:

Deixeu que vingui, que posi el seu peu
acerat al meu coll. Ja m'està bé.
Per què han de distingir-se dues galtes
gemades com aquestes, per més temps,
del fang d'on procedeixen? Deixeu, doncs,
que m'arrossegui pels cabells, lligada
als seus cavalls, i que aquest cos, pletòric
de vida, abandonat a camp obert,
amb afront sigui ofert com a pastura
matinal als mastins, o al repulsiu
llinatge dels ocells. Millor ser pols
que ser una dona que no atrau.

PROTOE: Oh reina!

PENTESILEA, *arrencant-se els collars*:

Fora, quincalla immunda!

PROTOE: Oh déus eterns!

És aquesta la calma amb què fa poc
t'omplies tant la boca?

PENTESILEA: I vosaltres,
oh plomes del meu casc, per què onegeu?
Jo us maleeixo! Sou més indefenses
encara que les fletxes i les galtes!
Maleeixo la mà que m'ha adornat
avui per al combat i els mots hipòcrites
que m'han dit que era per a la victòria.
Com m'envoltaven de miralls, les pèrfides,
per la dreta i l'esquerra, tot lloant
la forma divinal dels membres gràcils
que el bronze constrenyia... Que la pesta
caigui damunt les vostres arts malèfiques!

GRECS, *fora de l'escena*:

Endavant, endavant! Confia en tu,

Pelida! Uns passos més i serà teva!

LA SACERDOTESSA, *al pujol*:

Per Diana, oh reina! Estàs perduda,
si no cedeixes!

PROTOE: Germana a qui estimo
com a la meva vida! No voldràs
fugir? No vols anar-te'n?

PENTESILEA *té llàgrimes als ulls. Es recolza contra
un arbre.*

PROTOE, *que, commosa de sobte, s'asseu al costat d'ella*:

Bé, com vulguis.

Si no pots..., si no vols..., sigui! No ploris.
Em quedo amb tu. Allò que no pot ser,
i que s'escapa de les teves forces,
allò que no pots fer, que els déus em guardin
de demanar-t'ho. Aneu, verges, aneu:
torneu a les campanyes de la pàtria.
La reina i jo ens quedem.

LA SUMMA SACERDOTESSA:

Oh, malaurada!

Li fas costat encara?

MEROE: És impossible
que s'escapi?

LA SUMMA SACERDOTESSA:

Impossible, perquè res
de fora no l'aguanta, cap destí,
res més que el seu cor foll...

PROTOE: És el seu fat!

Et semblen irrompibles aquests ferros
que l'encadenen, no és així? Doncs mira:
pot ser que els trenqui, p' rò no trencarà
mai aquest sentiment de què fas burla.
Allò que l'omple, només ella ho sap,

i és un enigma allò que tot cor sent.
Va aspirar al bé suprem d'aquesta vida,
el va tocar, gairebé va agafar-lo;
però la mà li falla quan l'estén
per abastar-ne un altre. Vine, ara,
pots acomplir-lo damunt el meu pit.
Què et passa? Plores?

PENTESILEA: Oh dolor, dolor!

PROTOE:
On?

PENTESILEA:
Aquí.

PROTOE: Què puc fer-hi?

PENTESILEA: Res, res, res.

PROTOE:
Ara, domina't; tot s'haurà acomplert
ben aviat.

LA SUMMA SACERDOTESSA, *a mitja veu*:
Són boges totes dues!

PROTOE, *també a mitja veu*:
Calla, t'ho prego.

PENTESILEA: Si fugís..., si ho fes...
Digues, com dominar-me?

PROTOE: Anant a Farsos.
Hi trobaries, enviat per mi,
el teu exèrcit, ara dispersat.
Reposaries, podries guarir-te,
i amb la llum del nou dia, si volguessis
reprendries la guerra de les verges.

PENTESILEA:
Si em fos possible...! Si ho aconseguís...!
He arribat fins al límit de les forces
humanes. M'he enfrontat amb l'impossible...
Ho he jugat tot a una sola tirada
i ja és llançat el dau que decideix...

Ho haig d'acceptar..., acceptar que he perdut.

PROTOE:

No, no... cor meu! No ho crec. No has de tenir
les teves forces en tan poc. No pensis
tan malament del premi pel qual fas
el teu joc, fins al punt de suposar
que has fet tot el que cal per obtenir-lo.
És potser aquest collar de perles blanques
i vermelles que penja del teu coll
l'únic tresor que tens per oferir?
Quin munt de coses que ni t'imagines
podem fer a Farsos per al teu propòsit!
Però potser ara sí que és massa tard.

PENTESILEA:

Si m'hi afanyés!... Ah, com em fa embogir!
On és el sol?

PROTOE: Allí, just damunt teu!

Abans de fer-se fosc hi arribaries.
Sense saber-ho els grecs, concertaríem
un pacte amb els troians, ens ficaríem
en secret dins el port on hi ha les naus
dels grecs i, en plena nit, a un senyal,
els calaríem foc; assaltaríem
el campament; l'exèrcit, assetjat
ahora per davant i per darrere,
restaria dissolt, trencat, dispers,
perseguit, pres, podríem coronar
la testa dels captius a plaer nostre.
Oh, com fóra feliç, si ho poguéssis viure!
Cap repòs no voldria; al teu costat,
lluitaria incansable sense témer
l'ardor del sol, ni que tots els meus membres
es consumissin, fins haver acomplert
tots els desigs de la meva germana,
fins que Aquil·les, després de tants afanys,

caigués vençut finalment als teus peus.
PENTESILEA, *que no ha deixat de mirar el sol*:
Si amb ales desplegadas, sorolloses
fendís els aires...

PROTOE: Com?

MEROE: Què ha dit?

PROTOE: Què veus,
princesa?

MEROE: En què es fixen els teus ulls?

PROTOE:
Parla, estimada!

PENTESILEA: Oh, és massa alt, ho sé,
massa alt! Es mou en cercles flamejants,
sempre allunyats, al voltant del meu pit
ple d'anhel.

PROTOE: Dignes, reina, de qui parles?

PENTESILEA:
Bé, bé. On ens cal anar?

(*Es concentra en ella mateixa i s'alça.*)

MEROE: T'has decidit?

PROTOE:
Et redreces per fi? Oh, princesa meva,
sigues com un gegant! No defalleixis,
ni que pesi tot l'Orc al teu damunt!
Alça't i aguanta com ho fa la volta
perquè cada carreu tendeix a caure!
Com una clau de volta, doncs, ofrena
la teva testa als raigs dels déus i crida:
feriu-me! Que de dalt a baix t'esberlin,
p'rò no flauegis més, mentre un alè
mantingui ben travats dins el teu pit
pedra i morter. Vine, dóna'm la mà.

PENTESILEA:
Aquí o allà, on anem?

PROTOE: Pots escollir

aquell rocam, que és més segur, o aquesta
vall de trànsit més còmode. Què tries?

PENTESILEA:
El rocam, per estar més a prop d'ell.
Seguiu-me!

PROTOE: Oh reina meva, a prop de qui?

PENTESILEA:
Del vostre braç, amigues.

PROTOE: Quan hauràs
pujat a aquell turó, estaràs segura.

MEROE:
Marxem!

PENTESILEA, *aturant-se de sobte, en passar per un pont*:
Abans escolta'm: una cosa
em queda per fer encara abans d'anar-me'n.

PROTOE:
Una cosa?

MEROE: Què és?

PROTOE: Ah, malaurada!

PENTESILEA:
Sí, una cosa! I seria una insensata,
heu d'acceptar-ho així, si no explorés
tots els dominis d'allò que és possible.

PROTOE, *amb disgust*:
Millor que ara mateix ens ensorréssim!
Perquè no hi ha salvació.

PENTESILEA, *espantada*: Què passa?
Què tens? Què us he fet jo? Parleu, oh verges!

LA SUMMA SACERDOTESSA:
Penses...?

MEROE: Encara vols, en aquest lloc...?

PENTESILEA:
Res, res, no vull fer res que us enfurismi...
Faré que l'Ida es bolqui damunt l'Óssa
i amb calma em posaré nua al seu cim.

LA SUMMA SACERDOTESSA:

Que l'Ida es bolqui...

MEROE: ...damunt l'Óssa, dius?

PROTOE, *apartant-se'n*:

Protegiu-la, oh déus!

LA SUMMA SACERDOTESSA:

Està perduda!

MEROE, *tímidament*:

Això és obra de gegants, oh reina!

PENTESILEA:

Sí, sí, ho és: en què els sóc inferior?

MEROE:

En què...?

PROTOE: Oh cel!

LA SUMMA SACERDOTESSA:

P'rò tot i suposar...

MEROE:

Suposant que acomplissis aquesta obra...

PROTOE:

Què faries en aquest cas?

PENTESILEA: Estúpida!

Prenent-lo pels daurats cabells de flames,
l'abaixaria cap a mí.

PROTOE: Qui?

PENTESILEA: Hèlios,

just al moment que em passés per damunt!

*Les PRINCESES es miren espantades, sense poder dir
un mot.*

LA SUMMA SACERDOTESSA:

Arrossegueu-la lluny d'aquí a la força!

PENTESILEA:

Boja de mí! Ara el tinc als meus peus!

Pren-me!

(Va a llançar-se al riu. PROTOE i MEROE la deturen.)

PROTOE: Oh, infeliç!

MEROE: Cau sense vida,
talment un vestit buit als nostres braços.

LA SACERDOTESSA, *al pujol*:

S'apropa Aquil·les, no pot aturar-lo
tot l'estol de les verges, oh princeses!

UNA AMAZONA:

Oh déus, salveu d'aquest desvergonyit
la reina de les verges!

LA SUMMA SACERDOTESSA, *a les SACERDOTESSES*:

Lluny! Fugim!

El tumult del combat no és el lloc nostre.

*La SUMMA SACERDOTESSA se'n va amb les SACERDO-
TESSES i les JOVES de les roses.*

ESCENA DESENA

*Les mateixes. Apareix un grup d'AMAZONES amb els
arcs a les mans.*

L'AMAZONA PRIMERA, *cridant cap a l'interior*:

Enrere, temerari!

LA SEGONA: No ens escolta!

LA TERCERA:

Oh princeses, si no el podem ferir,
res no deturarà el seu foll avanç!

LA SEGONA:

Què fer? Parla, Protoe!

PROTOE, *ocupada amb la reina*:

Dispareu

damunt d'ell deu mil fletxes!

MEROE, *al seguici*: Porteu aigua!

PROTOE:

Però compte a ferir-lo mortalment!

MEROE:

Porteu un casc ple d'aigua, us dic!

UNA PRINCESA, *de l'escorta de la reina*:

Aquí!

(*Va al riu a buscar aigua i la porta.*)

L'AMAZONA TERCERA, *a* PROTOE:

Calma! No temis!

LA PRIMERA: Aquí, arrengrereu-vos!

Llanceu-li els vostres trets arran de galtes!

Que li freguin els rínxols! Feu que senti fugaçment la besada de la mort!

Es disposen a disparar els seus arcs.

ESCENA ONZENA

Les mateixes. AQUILLES, sense casc, armadura ni armes, seguit per uns quants GRECS.

AQUIL·LES:

A qui adreceu els vostres dards, oh verges?

No deu ser pas a aquest pit descobert?

Haig d'esquinçar-me la roba de seda, perquè em veieu bategar el cor inerm?

L'AMAZONA PRIMERA:

Fes-ho, si vols!

LA SEGONA: De res no servirà!

LA TERCERA:

Dispareu ara, que té la mà alçada!

LA PRIMERA:

Que el dard li passi el cor i se l'endugui com s'endú el vent la fulla.

DIVERSES AMAZONES: Dispareu!

Colpiu-lo!

Disparen. Les fletxes passen per damunt del cap d'AQUILLES.

AQUIL·LES: Prou! Prou! Amb els vostres ulls m'encertareu millor. Pels déus olímpics, no faig broma. Perquè em sento ferit fins al més íntim. I en tots els sentits caic desarmat als vostres peus menuts.

LA CINQUENA AMAZONA, *ferida per una llança que ve de fora de l'escenari*:

Oh déus clements!

(*Cau.*)

LA SISENA, *igual que l'anterior*:

Ai, ai de mi!

(*Cau.*)

LA SETENA: Oh Àrtemis!

(*Cau.*)

LA PRIMERA, *parlant alhora que* MEROE:

Oh foll!

MEROE, *ocupada amb la reina*:

Oh malaurada!

LA SEGONA, *parlant alhora que* PROTOE:

Diu que ve

desarmat?

PROTOE, *parlant alhora que* MEROE:

I ella aquí, inanimada!

L'AMAZONA TERCERA, *parlant alhora que* MEROE:

Mentrestant els seus homes ens abaten!

MEROE:

Mentrestant van caient arreu les verges!
Què hem de fer?

L'AMAZONA PRIMERA:

Feu venir els carros de guerra
flanquejats de coltells.

LA SEGONA: Llanceu-li els gossos!

LA TERCERA:

Amb pedres, des del llom dels elefants,
enterreu-lo!

UNA PRINCESA DE LES AMAZONES, *abandonant sobtadament la reina:*

Endavant! Posaré a prova
el meu arc.
(*Es despenja l'arc de l'espatlla i el tensa.*)

AQUIL·LES, *adreçant-se alternativament a diverses* AMAZO-

NES: No ho puc creure. El so argentí
tan dolç que té la vostra veu desment
els vostres mots. I no seràs pas tu,
la dels ulls blaus, qui llançarà els mastins
damunt meu, furiosa, ni tampoc
ho faràs tu, la dels sedosos rínxols.
Si ara, pels vostres mots precipitats,
m'assaltessin els gossos udolant
desfermats, millor fóra que els talléssiu
la carrera amb els vostres propis cossos
per protegir aquest cor viril que crema
d'amor cap a vosaltres.

L'AMAZONA PRIMERA: Insolent!

LA SEGONA:

Sentiu com s'envaneix!

LA PRIMERA: Amb afalacs
pensa que ens pot...

LA TERCERA, *cridant a part la primera:*
Oterpe!

LA PRIMERA: Mireu, ara,
la que millor sap fer anar l'arc. Obriu,
oh dones, en silenci, el vostre cercle!

LA CINQUENA:

Què passa?

LA QUARTA: No preguntis! Ja ho veuràs!

LA VUITENA:

Té, aquesta fletxa!

LA PRINCESA DE LES AMAZONES, *posant una fletxa al seu arc:* El vull ferir a la cuixa.

AQUIL·LES, *a un grec, que ja té l'arc tensat al costat d'ell:*
Dispara!

LA PRINCESA DE LES AMAZONES:

Oh déus del cel!

(*Cau.*)

L'AMAZONA PRIMERA: Oh, sanguinari!

LA SEGONA:

Ella mateixa cau ferida!

LA TERCERA: Oh déus!

I se'ns apropa un nou estol de grecs!

ESCENA DOTZENA

DIOMEDES, *amb els etolis, apareix per l'altra banda de l'escena. Poc després ve també ODISSEU, per la banda d'AQUIL·LES, amb el seu exèrcit.*

DIOMEDES:

Aquí, els meus braus etolis! Endavant!
(*Els condueix a través del pont.*)

PROTOE:

Oh Àrtemis! Santa deessa! Salva'ns!
Estem perdudes!

(Amb l'ajuda d'algunes AMAZONES, torna a conduir la reina a primer terme.)

LES AMAZONES, en confusió:

Estem presonereres!

Voltades! Bloquejades! Que se salvi qui pugui!

DIOMEDES, a PROTOE:

Ara, rendiu-vos!

MEROE, a les AMAZONES en fuga:

Insensates!

Atureu-vos! Què feu? Mira, Protoe!

PROTOE, sempre al costat de la reina:

Au, corre! Persegueix-les! Després torna, si pots, a alliberar-nos!

Les AMAZONES es dispersen. MEROE les segueix.

AQUIL·LES: Ara, amunt!

On és que ella alça el cap altiva?

UN GREC: Allí!

AQUIL·LES:

Vull donar a Diomedes deu corones.

DIOMEDES:

Us he dit que us rendiu!

PROTOE: Al vencedor

la lliuraré, no a tu! Tu, què pretens?

És al Pelida a qui ella pertany!

DIOMEDES:

Dispareu damunt d'elles!

UN ETOLI: Endavant!

AQUIL·LES, fent retrocedir l'ETOLI:

Convertiré en una ombra aquell que em toqui

la reina! És meva! Què hi busqueu, aquí?

Fora!

DIOMEDES:

Teva? Pels arrissats cabells

de Zeus, déu del tro! Per quins motius?

Amb quin dret?

AQUIL·LES: Els tinc tots! Dóna-me-la!

PROTOE:

Aquí la tens! De la teva clemència

no temo res.

AQUIL·LES, prenent la reina entre els seus braços:

Res, res... (A DIOMEDES:)

Tu, ara, vés

i persegueix i abat les dones; jo

em quedaré un moment. Per amor meu,

vés-te'n! I no em repliquis. Si per ella

m'enfrontaria a l'Hades, doncs amb tu

encara més!

(Posa la reina als peus d'un roure.)

DIOMEDES: Sigui! Seguiu-me!

ODISSEU, travessant l'escena amb les seves tropes:

Aquilles,

sort, molta sort! Vols que t'envii ràpid

la quadriga?

AQUIL·LES, inclinat damunt la reina:

No cal, deixa-ho.

ODISSEU:

Com vulguis...

Seguiu-me, abans que es repleguin les dones.

ODISSEU i DIOMEDES, amb l'exèrcit, se'n van per on han sortit les amazones.

ESCENA TRETZENA

PENTESILEA, PROTOE i AQUIL·LES. *Seguici d'AMAZONES.*

AQUIL·LES, *obrint l'armadura de la reina:*

Ja no viu.

PROTOE: Tant de bo els seus ulls es tanquin
per sempre a aquesta llum desoladora!

Si alguna cosa temo, és que es desperti.

AQUIL·LES:

Oh, l'he ferida?

PROTOE: S'ha refet del cop
que li esquinçava el pit, amb violència;
l'hem conduïda aquí, tomballejant,
i ens disposàvem a escalar aquest cim.
P'ró, fos per les ferides dels seus membres,
fos pel dolor que du clavat a l'ànima,
no ha pogut suportar caure vençuda
per tu; les cames ja no la servien
i se li doblegaven; dels seus llavis
lívids sortien mots sense sentit
quan ha caigut de nou en els meus braços.

AQUIL·LES:

S'ha mogut... No ho has vist?

PROTOE: Déus immortals!

No ha buidat tot el calze del dolor?

Oh mísera! Mireu!

AQUIL·LES: Respira encara.

PROTOE:

Pelida! Si saps res de pietat,
si es mou un sentiment dins el teu pit,
si tu no vols matar-la ni endinsar-la
del tot en la follia, tan sensible

com és, fes-me un favor.

AQUIL·LES: Parla, de pressa!

PROTOE:

Allunya't, oh magnífic, vés-te'n, vés-te'n!
Que no et tingui al davant quan es desperti.
Aparta-li les tropes que t'envolten
i abans que el sol s'alci de nou, llunyà,
entre els vapors dels cims, fes que ningú
pugui acostar-se-li ni saludar-la
amb aquests mots mortals: ets presonera
d'Aquil·les.

AQUIL·LES:

Tant m'odia?

PROTOE: Oh, magnànim!

No preguntis. Si amb joia i de la mà
de l'esperança ella torna a la vida,
que el vencedor no sigui la primera
cosa que vegi, trista. Dins el pit
de les dones s'agiten tantes coses
que no s'han fet per a la llum del dia!
Si a la fi, ja que així ho vol el seu fat,
t'ha de rebre amb dolor com a captiva,
et conjuro que no li ho exigeixis
fins que el seu ànim no hi estigui prest.

AQUIL·LES:

El meu voler és tractar-la, t'ho haig de dir,
com ho vaig fer amb l'orgullós fill de Príam.

PROTOE:

Què dius, monstre?

AQUIL·LES: Ella ho tem?

PROTOE: Voldràs potser

acomplir amb ella allò que no té nom?
D'aquest cor jove, tan ornat d'encisos
com un infant de flors, oh ésser cruel,
vols fer-ne, amb ignomínia, un cadàver?

AQUIL·LES:

Digue-li que l'estimo.

PROTOE:

Com? Què has dit?

AQUIL·LES:

Com? Pel cel, com els homes a les dones;
amb castedat, p'rò amb el cor ple d'anhel,
amb innocència, p'rò amb el desig
de fer-la-hi perdre a ella. La vull fer
la meva reina.

PROTOE:

Pels déus! Repeteix-m'ho.

Vols?

AQUIL·LES:

Puc quedar-me, ara?

PROTOE:

Oh, permet-me

que et besi els peus, ésser diví! Oh, ara,
si ja no fossis aquí, et buscaria
ni que fos fins a les columnes d'Hercules,
Pelida! Però, mira: ella obre els ulls.

AQUIL·LES:

Es mou!

PROTOE: És l'hora! Homes, marxeu d'aquí!

I tu, amaga't darrere d'aquest roure!

AQUIL·LES:

Enrere, amics! Retireu-vos!

PROTOE, a AQUILLES, *que s'ha situat darrere el roure*:

Amaga't

millor, i no apareguis, t'hi conjuro,
fins que no et cridi. M'ho promets? No es pot
preveure allò que passa pel seu ànim.

AQUIL·LES:

Així ho farem.

PROTOE:

I ara, estigues atent!

ESCENA CATORZENA

PENTESILEA, PROTOE, AQUIL·LES i *seguici d'*AMAZONES.

PROTOE:

Pentesilea! Oh tu, somiadora!

Per quins llunyans empiris vagareja
aletejant amb neguit la teva ànima
com si el seu propi cos no li agradés,
mentre la joia, com un príncep jove,
entra dins el teu pit i, estupefacta
de trobar buit el seu amable estatge,
torna a girar-se per adreçar al cel
novament els seus passos fugitius?
No vols lligar el teu hoste, oh insensata!
Vine, redreça't al meu pit.

PENTESILEA:

On sóc?

PROTOE:

No coneixes la veu d'una germana?
Aquesta roca i aquesta passera
no et tornen al record tot el paisatge
florit? Mira les verges que t'envolten:
com a les portes d'un món més bonic,
són vora teu i criden: benvinguda!
Sospires. Què t'angoixa?

PENTESILEA:

Oh, Protoe!

Quin somni més terrible que he tingut...
I com és dolç, fins a fer-me plorar,
sentir aquest cor turmentat bategant
vora el teu cor fratern en despertar-me...
Era com si, en l'impetuós tumult,
m'hagués ferit la llança del Pelida:
dins la cuirassa ressonant de bronze
m'esfondro, i tot el terra ha retrunyit

a la meva caiguda. I mentre fug
l'exèrcit aterrit, jo encara jec
amb tots el membres com lligats amb sogues.
Llavors ell baixa rabent del cavall
i se m'acosta amb pas victoriós;
amb els seus braços forts, m'alça del terra
on he anat a parar, i se'm resisteix
la meva daga, ell em té presonera,
i entre riures sarcàstics sóc enduta
cap a les seves tendes.

PROTOE: No, estimada!
No hi cap la burla en el seu cor magnànim.
Creu-me, ni que el teu somni s'acomplís,
t'esperaria un moment de gaubança,
i potser veuràs caure, en homenatge
davant teu, a la pols, el fill dels déus.

PENTESILEA:
Maleeix-me, si visc aquest ultratge!
Maleeix-me, si mai accepto un home
no conquerit dignament amb l'espasa.

PROTOE: Reina, estigues tranquil·la.
PENTESILEA: Què? Tranquil·la?

PROTOE:
No reposes sobre el meu pit fidel?
Sigui quin sigui el destí que t'espera,
el sofrirem plegades: tingues calma!

PENTESILEA:
Estava tan tranquil·la com el mar
dins una cala rocosa, oh Protoe.
Cap sentiment no s'encrespava en mi.
I aquests mots, «tingues calma», ara m'alteren
de sobte com ho fa el vent amb les aigües
dels oceans. Què fa tan necessari,
aquí, de tenir calma? Us veig tan rares

totes al meu voltant, tan trasbalsades,
i llanceu els esguards a alguna cosa
que tinc darrere meu, oh déus eterns!
Com si a la meva esquena s'hi trobés
un diable de rostre amenaçant.
Ja t'ho he dit: ha estat només un somni,
no un fet real... O potser sí? Ha passat
realment? Parla! I Meroe, i Megaris,
on són?

(Alça el cap i veu AQUILLES.)

Oh, quin horror! Veig rere meu
el temible! P'ró tinc una mà lliure..
(Es treu la daga.)

PROTOE:

Oh malaurada!

PENTESILEA: Indigna, em privaràs...?

PROTOE:

Salva-la, Aquil·les!

PENTESILEA: Has perdut el seny?
Posarà el peu damunt la meva nuca!

PROTOE:

El peu, oh insensata...

PENTESILEA: Fora, et dic!

PROTOE:

Mira'l només, oh dona extraviada!

No veus que el tens darrere teu sense armes?

PENTESILEA:

Què? Com?

PROTOE: Sí, sí! Disposat, si ho demanes
a deixar que el sotmetis amb garlandes.

PENTESILEA:

Què dius?

PROTOE: No em creu, Aquil·les. Parla tu!

PENTESILEA:

Se'm lliuraria com a presoner?

PROTOE:

Per què no? No és així?

AQUIL·LES, *que s'ha avançat:*

I en el més bell

dels sentits, noble reina, disposat
d'ara endavant a viure encadenat
tota la vida a les teves mirades.

PENTESILEA *es tapa la cara amb les mans.*

PROTOE:

Doncs bé, ja ho sents per boca d'ell mateix.
Com tu, jeia a la pols quan vaig trobar-vos,
i mentre tu restaves esvanida,
ell va ser desarmat...

AQUIL·LES: Sí, desarmat,
i conduït als teus peus.

(S'agenolla davant d'ella.)

PENTESILEA: Així doncs,
oh fresc encís de la vida, oh jove
déu de galtes rosades, et saludo!
I ara, cor meu, a fora aquesta sang
que s'acumula dins les dues cambres
d'aquest pit meu, com esperant-lo a ell.
Oh missatgers alats del meu plaer,
suc de la joventut, obriu-vos pas,
correu-me per les venes, plens de goig
i onegeu com un estendard vermell
sobre el reialme de les meves galtes:
el jove fill de la nereida és meu!
(S'alça.)

PROTOE:

Oh reina meva, estimada, reporta't!

PENTESILEA, *avançant-se uns passos:*

Ara, endavant, verges victorioses,

filles de Mart, a qui cobreix encara
de cap a peus la pols de les batalles,
agafeu de la mà aquest jove argiu
que ha estat vençut. Aproveu-vos, donzelles,
amb les cistelles de roses: on són
doncs les corones per a tantes testes?
Sortiu per mi a recórrer els camps, us dic,
i feu que neixin sota el vostre alè
als prats les roses que el bon temps em nega!
A la tasca, serventes de Diana!
Que per a mi s'obrin rabents les portes
del vostre temple fulgent i aromat
d'encens, com els portals del Paradís!
Porteu-me abans el bou de banyes curtes,
ben engreixat a l'altar i que l'abati
lluient el ferro sense cap remor
damunt el lloc sagrat, perquè en ressoni
l'edifici. Oh fornides servidores
del temple, on sou? Netegeu-me de pressa,
ben diligents, de l'enllosat de l'ara,
la sang amb bàlsams perses, que brunzeixen
al contacte amb les brases. Recolliu-vos
els mantells onejants, ompliu els vostres
calzes d'or! Soneu trompes, retrunyiu
clarins, i que amb el goig, melodiós,
tremoli tota la sòlida fàbrica
del firmament! Oh, Protoe! Ajuda'm
a exultar-me, a inundar-me de gaubança!
Inventa, amiga, cor fratern, rumia
com puc fer ara una festa més divina
que aquelles que l'Olimp celebra amb joia
i amb grandesa: la festa d'esposalles
de les núvies fetes per la guerra,
dels herois grecs i les filles de Mart!
Oh, Meroe, on ets? I tu, Megaris?

PROTOE, *amb emoció continguda*:

Veig que joia i dolor són igualment danyosos per a tu. I tots dos et menen a la follia. Ja et veus a Temísciros, sí, ja t'hi veus, i si així t'arravates més enllà de tot límit, em veuré forçada a dir-te els mots que tornaran a enfrenar bruscament les teves ales. T'enganyes. Mira al teu voltant. On ets? On tens la gent? I les sacerdotesses? On són Megaris, Meroe, Astèria...?

PENTESILEA, *recolzant-se al pit de* PROTOE:

Deixa'm, Protoe! Deixa que aquest cor per uns instants dins aquest riu de goig, com un infant que s'ha embrutat, s'enfonsi. Cada embat de les ones abrivades renta una taca del meu pit. I fugen les terribles Eumènides. Un hàlit al meu voltant, com si els déus em vetlessin, fa que vulgui mesclar-me en el seu cor. Mai no m'havia sentit tan madura per a la mort. P'ró ara, sobretot, cal que em perdonis.

PROTOE: Oh reina!

PENTESILEA: Ho sé,
ho sé... I ara de la meua sang la millor part és teua. La dissort diuen que purifica l'ànim. Jo, jo no ho he cregut mai, oh estimada! A mi em subleva contra déus i homes amb una passió inconcebible. Quin estrany odi quan en cada rostre descobria senyals de joia; el nen que jugava a la falda de la mare el veia conjurat contra el meu dol.

Ara, veuria amb goig tot el que em volta feliç i satisfet! Oh, amiga! L'home pot ser gran, un heroi, en el dolor, però és divinal quan és feliç! I ara anem al que cal. Que ben de pressa per al retorn l'exèrcit es prepari. Quan hauran reposat tropes i bèsties, caldrà partir amb la massa dels captius vers els camps de la pàtria. On és Licaont?

PROTOE: Qui?

PENTESILEA, *amb una barreja de tendresa i enuig*:

Encara preguntes qui?
Vull dir l'heroi esplèndid de l'Arcàdia que et vas guanyar amb l'espasa. Què el reté?

PROTOE, *confusa*:

És als boscos encara, oh reina! Allà on retenim la resta dels captius. Concedeix-me que ell, segons la llei, no se'm mostri fins que serem a casa.

PENTESILEA:

Feu-lo venir! És als boscos encara!
Ha de ser als peus de la meua Protoe!
T'ho demano, estimada, fes que vingui.
Ets vora meu com la gebror de maig que frena el goig de tota vida jove.

PROTOE, *a part*:

Infeliç! Endavant, aneu a fer el que la reina us mana.
(*Fa un senyal a una AMAZONA, que se'n va.*)

PENTESILEA: Qui em durà

ara les noies de les roses? Mira!
(*Veient roses per terra.*)
Hi ha flors! I quin perfum en aquest lloc!
(*Passant-se la mà pel front.*)

Ah, el meu malson!

(A PROTOE:) Ha estat aquí la Summa
Sacerdotessa de Diana?

PROTOE: No,
que jo sàpiga, oh reina!

PENTESILEA: Doncs d'on vénen
aquestes roses?

PROTOE, *de pressa*:

Han estat les noies
que han saquejat els camps qui n'han deixat
un cistell ple. D'això en dic un atzar
ben avinent. D'aquestes flors flairoses
ara en prendré unes quantes per teixir-te
la corona del teu Pelida. Ho faig?

(*S'asseu sota el roure.*)

PENTESILEA:

Com em commous, amiga! Ets tan bona!
Fes-ho! Jo et teixiré amb les de cent pètals
la corona per a Licaont! Vine.
(*Pren també unes quantes roses i s'asseu al costat de
PROTOE.*)

Música, dones! No estic gens tranquil·la.
Feu que esclatin els cants! Apaivagueu-me.

UNA VERGE, *de la seva escorta*:

Què desitges?

UNA ALTRA: El cant triomfal?

PENTESILEA: L'himne.

LA VERGE:

Sí... Que enganyada està! Canteu! Toqueu!

COR DE VERGES, *amb música*:¹

Ares s'allunya!

Mireu com els seus cavalls blancs
baixen rabents i fumejant a l'Orc!

1. Aquí Kleist no segueix l'esquema mètric habitual. (N. del t.)

Les Eumènides obren, terrorífiques,
i tornen a tancar darrere d'ell les portes.

UNA VERGE:

Himeneu! On ets?

Encén la teva torxa i illumina'ns!

Himeneu! On ets?

COR:

Ares s'allunya! (*etc.*)

AQUIL·LES, *que s'acosta d'amagat a PROTOE durant el cant*:

Parla! Això, on em porta? Vull saber-ho!

PROTOE:

Un moment, oh magnànim, et suplico
que siguis pacient... i ja ho veuràs.

*Mentre són teixides les corones, PENTESILEA bescan-
via la seva amb la de PROTOE; s'abracen totes dues i
contemplen les flors entrelaçades. Cessa la música.
Retorna l'AMAZONA.*

PENTESILEA:

M'has obeït?

L'AMAZONA: No trigarà a aparèixer
Licaont, jove príncep de l'Arcàdia.

ESCENA QUINZENA

PENTESILEA, PROTOE, AQUIL·LES, AMAZONES.

PENTESILEA:

I ara, dolç fill de la nereida, vine,
als meus peus, ben a prop, gosa de fer-ho!
És que potser et faig por? Et sóc odiosa
pel fet que t'he vençut? Parla! Tens por

de la qui t'ha tombat damunt la pols?

AQUIL·LES, *als seus peus*:

Com les flors a la llum del sol.

PENTESILEA: Ben dit!

Molt ben dit! Mira'm, doncs, com el teu sol...

Diana, oh deessa meva, veig
que està ferit!

AQUIL·LES: Només una rascada
al braç, ja ho veus.

PENTESILEA: T'ho demano; no creguis
que he atemptat mai contra la teva vida.
És cert que amb gust t'ha ferit el meu braç;
p'ró en veure't caure, el meu pit ha envejat
la pols que t'ha rebut.

AQUIL·LES: Si és que m'estimes,
no en parlis més. Ja veus que se'm guareix.

PENTESILEA:
Així, em perdones?

AQUIL·LES: De tot cor.

PENTESILEA: Doncs ara
pots dir-me com l'Amor, l'infant alat,
s'ho fa per amarrar el lleó feréstec?

AQUIL·LES:
Penso que li amanyaga l'aspra testa
i així el calma.

PENTESILEA: Doncs tu, ara no et moguis
més que un petit colom a qui una noia
posa una cinta al coll. Perquè dins meu
els sentiments, oh jove, són com mans
i t'acaronen.

(L'envolta de garlandes.)

AQUIL·LES: Qui ets, dona estranya?

PENTESILEA:
T'he dit que no et moguessis! Ja ho sabràs.
Aquí... només aquesta lleu garlanda

al voltant del teu cap, i ara a la nuca...
i als teus braços, i mans... i fins als peus...
i al teu cap novament. Ja està. Què aspirem?

AQUIL·LES:

La fragància dels teus dolços llavis.

PENTESILEA, *tot fent-se enrere*:

Són les roses que escampen tanta olor.
Res més!

AQUIL·LES: Les vull tastar a les seves tiges.

PENTESILEA:

Les colliràs, estimat, quan madurin.
*(Li posa encara una garlanda al cap i després el deixa
anar.)*

Ja està fet, ara! Oh, mira, t'ho demano,
com li escau aquest esplet de roses!
Li brilla el rostre, fosc com la tempesta!
Ben cert que el dia jove, amiga meva,
quan les Hores el baixen dels pujols
escampant diamants sota els seus passos
no és tan dolç ni tan suau com ell.
Parla! No et sembla que els seus ulls fulguren?
Quan així el veig, és cert que gairebé
dubtaria que és ell.

PROTOE: Qui?

PENTESILEA: El Pelida!

Parla, no ets tu qui va abatre el més gran
dels Priàmides vora els murs de Troia?

Tu, realment, sí, tu amb aquestes mans
a terra el vas estenallar i el vas
arrossegat pels peus lligat a l'eix
del teu carro per la ciutat pairal?

Parla! Dignes! Què et mou així? Què tens?

AQUIL·LES:

Sóc jo.

PENTESILEA, *després de mirar-lo amb insistència*:

Ha dit que és ell.

PROTOE: És ell, oh reina.

Aquest adreç pot fer que el reconeguis.

PENTESILEA:

Quin adreç?

PROTOE: Mira, aquesta és la cuirassa
que Tetis, mare de déus, amb astúcia
li va obtenir d'Hefest, el déu del foc.

PENTESILEA:

A tu et saludo, doncs, amb aquest bes,
l'home més indomable! Ets meu! Sóc jo
a qui pertany, jove déu de la guerra;
si algú dels meus ho vol saber, anomena'm.

AQUIL·LES:

Oh visió resplendent que davalles,
com si s'hagués obert el regne eteri,
cap a mi, indesxifrabla. Tu, qui ets?
Quin nom donar-te, si la pròpia ànima,
encisada, pregunta a qui pertany?

PENTESILEA:

Si t'ho pregunta, anomena els meus trets.
I sigui aquest el nom amb què m'invocis...
Ara et vull regalar aquest anell d'or
amb tots els signes que et donin fermaça,
i si els mostres, t'adreçaran a mi.
Però un anell es perd, els noms s'obliden;
si el meu nom se te'n va, si es perd l'anell,
trobaries de nou la meva imatge
dintre teu? Pots pensar-la amb els ulls closos?

AQUIL·LES:

Com si en un diamant fos entallada.

PENTESILEA:

Jo sóc la reina de les amazones.
Va ser engendrat per Mart el meu llinatge

i la meva gran mare va ser Otrere.

La meva gent em diu Pentesilea.

AQUIL·LES:

Pentesilea.

PENTESILEA:

Sí, així t'ho he dit.

AQUIL·LES:

El meu cigne, en la mort, cantarà encara:
Pentesilea.

PENTESILEA: Vés, et deixo lliure.

Posa el peu allà on vulguis dins el camp
de les verges. Perquè una altra cadena
que t'aferri ben fort a mi, lleugera
com les flors, però ferma com l'acer,
penso encara posar-te entorn del cor.
P'ró abans que, baula rere baula, no hagi
estat forjada al foc dels sentiments
i ni el temps ni l'atzar puguin desfer-la,
cal que tornis a mi com ho reclama
el deure, a mi, jove amic! Jo atendré
a tot allò que et calgui o que desitgis.
Ho faràs? Dignes!

AQUIL·LES: Com quan sent el poltre
la flaire del pessebre on es nodreix.

PENTESILEA:

Bé. Me'n refio. Emprendrem tot seguit
el viatge a Temísciros. Des d'ara,
el meu bagatge és tot teu. Alçaran
tendes de porpra per a tu, i tampoc
no faltaran als teus reials desitjos
esclaus perquè et serveixin. Però ara,
com que en aquest trajecte, ho has d'entendre,
hi ha neguits que m'assalten, vull que encara
et quedis amb la resta dels captius.
I a Temísciros, fill de la nereida,

em podré consagrar del tot a tu.

AQUIL·LES:
Que sigui així.

PENTESILEA, a PROTOE:
I tu, digues, on tens
el teu príncep d'Arcàdia?

PROTOE:
Princesa...

PENTESILEA:
Per les mans teves, Protoe estimada,
m'agradaria veure'l coronat.

PROTOE:
Ja vindrà, i no es perdrà aquesta corona.

PENTESILEA, *alçant-se*:
Ara... em criden afers de tota mena.
Vull marxar.

AQUIL·LES: Com?

PENTESILEA: Deixa que m'alci, amic.

AQUIL·LES:
Fuges? Em deixes abans de donar
la clau de tants misteris al meu pit
ple d'anhel, estimada?

PENTESILEA: A Temísciros,
amic meu.

AQUIL·LES: Aquí, reina.

PENTESILEA: A Temísciros,
sí, a Temísciros, amic, i deixa'm.

PROTOE, *retenint-la, amb inquietud*:
Com? Reina, on vols anar?

PENTESILEA, *amb estranyesa*: A passar revista
als meus estols... És estrany. Vull parlar
amb Meroe, amb Megaris... Per l'Estígia,
no tinc res més a fer aquí que xerrar?

PROTOE:
La tropa encara empaita els grecs que fugen.
Meroe és al davant, confia en ella.

Et cal repòs. Quan l'enemic s'haurà
retirat més enllà de l'Escamandre,
veuràs venir l'exèrcit en triomf.

PENTESILEA, *reflexionant*:
Ah, sí?... Aquí, en aquest camp? Segur?

PROTOE: Segur.
Refia-te'n.

PENTESILEA, a AQUILLES:
Tu, ara, sigues breu.

AQUIL·LES:
Per què, igual que Atena, oh dona estranya,
al front del teu exèrcit, com caiguda
dels núvols, sense haver estat agredida,
dins la nostrà contesa davant Troia
t'interposes? I què t'empeny, armada
de cap a peus en bronze, com les Fúries,
contra l'estirp dels grecs? Tu, que només
mostrant amb calma la teva bellesa,
oh estimada, veuries als teus peus
damunt la pols tota l'estirp dels homes?

PENTESILEA:
No m'han dotat, oh fill de la nereida,
d'aquestes arts de les dones, tan dolces!
No en una festa, com les del teu poble,
quan tot l'esclat dels joves s'hi aplega
competint en alegres exercicis,
puc triar jo el meu amant; ni amb el pom
de flors posades d'una o altra forma,
ni amb l'esguard vergonyós l'haig d'encisar:
ni al bosc poblat de cants de rossinyols
quan brilla l'alba, li puc dir, amb el cap
recolzat al seu pit, que és el meu home.
Al camp ensangonat l'haig de buscar,
el jove que el meu cor haurà triat,
i l'haig d'atenallar amb braços de ferro

aquell que acollirà el meu tendre pit.

AQUIL·LES:

I d'on prové aquesta llei tan contrària
—perdona'm— a la dona i la natura,
tan estranya a la resta dels humans?

PENTESILEA:

Prové de l'urna d'allò que és sagrat,
oh jove: del cim dels temps que, mai
no trepitjat, el cel ha embolcat sempre
secretament en un vapor de núvols.
Així va decidir-ho el primer mot
de les mares, i ho vam acceptar, mudes
com tu ho has fet, oh fill de la nereida,
amb les paraules dels teus primers pares.

AQUIL·LES:

Parla més clar.

PENTESILEA: Bé, doncs, escolta. On ara

regnen les amazones, s'hi estava,
sotmesa als déus, una tribu d'escites,
lliure i guerrera, com qualsevol poble
de la terra. I considerava seu
feia segles el Caucas, ric en fruits;
però als seus peus va aparèixer Vexoris,
rei dels etiòps, i va abatre els homes
aptes per a la lluita en poc de temps;
es va escampar per les valls i va occir
els vells i infants que va trobar a l'abast
del seu acer, i aquella estirp magnífica
es va extingir, i els bàrbars vencedors
van ocupar, insolents, les nostres llars,
dels nostres fèrtils conreus van nodrir-se,
i per fer vessar el vas del nostre oprobi,
van arrencar les dones de les tombes
dels marits per als seus llits infamants.

AQUIL·LES:

Oh reina, quin destí devastador
va donar vida al seu Estat de dones!

PENTESILEA:

Però amb ira s'espolsa del damunt
l'ésser humà tot el que no suporta.
Només tolera un dolor raonable.
Nits senceres, callades i en secret,
dins el temple de Mart, les nostres dones
els graons foradaven amb les llàgrimes
pregant per la salvació, i els llits
profanats van omplir-se de punyals
esmolats i lluent, forjats amb joies
de metall a la flama de les llars:
amb anells, amb cadenes, amb fermalls,
per esperar les noces de Vexoris,
el rei etiòp, amb Tanais, la reina,
i besar amb ferro el pit dels convidats.
I en arribar la festa nupcial,
la reina va clavar el punyal al cor
del vil espòs, i el nuvi va ser Mart,
i tota la nissaga criminal
va caure en una nit sota els coltells.

AQUIL·LES:

És comprensible aquest fet de les dones.

PENTESILEA:

I després va acordar el consell del poble:
que com el vent a camp ras siguin lliures
les dones que la gesta han acomplert.
Sense servir mai més l'estirp dels homes,
que s'implanti un Estat emancipat,
un Estat de femelles on ja mai
cap veu d'home, despòtica, s'imposi;
que es doni amb dignitat les seves lleis,
que ell tot sol s'obeeixi i es guardi

i que sigui Tanais la seva reina!
L'home que posi els ulls en aquest regne
tot seguit i per sempre els ha de cloure.
I si algun infant mascle neix encara
del contacte forçós amb els tirans,
seguirà els seus vils pares a l'infern.
Ben aviat omplia el temple d'Ares
tot el poble apinyat per coronar
la gran Tanais com a mantenidora
d'aquest règim. I justament quan ella,
al moment més solemne, ja ascendia
les grades de l'altar per prendre l'arc,
el gran arc d'or del regne dels escites
que els reis solien dur, de les mans plenes
d'ornaments de la gran sacerdotessa,
llavors es va sentir una veu que deia:
«No servirà sinó d'escarni als homes
un estat com aquest, i al primer assalt
del bel·licós poble veí, caurà:
perquè mai no podran dominar l'arc
igual que els homes unes dones febles
a qui limiten els seus pits turgents».
Per uns instants, la reina va esperar
en silenci l'efecte del discurs,
però en veure que un gest de covardia
creixia al seu entorn, es va arrencar
el pit dret i va batejar les dones
—tot defallint mentre ho feia— amb el nom
d'amazones o dones sense pit!
Tot seguit van posar-li la corona.

AQUIL·LES:
No li calien, per Zeus, els pits!
Podia haver guiat un poble d'homes,
i davant seu m'inclino amb tota l'ànima.

PENTESILEA:

El silenci, Pelida, va seguir
a aquesta acció, només el dring de l'arc
es va sentir quan queia de les mans
de la sacerdotessa, esgarrifada
i lívida com un cadàver. L'arc
gran i daurat del regne es va bolcar
i va dringar tres cops contra les grades
de marbre amb el retronys de les campanes,
i va quedar als seus peus, mut com la mort.

AQUIL·LES:

Goso esperar que no fes com la reina
l'Estat de les femelles!

PENTESILEA:

No, ben cert!

No vam obrar tan vivament com ella.

AQUIL·LES:

Com? Així ho van...? Impossible!

PENTESILEA:

Què dius?

AQUIL·LES:

És certa, doncs, la saga monstruosa?
Totes aquestes figures esplèndides
—glòria del seu sexe— que t'envolten,
ornades totes elles com altars
per prosternar-se amb amor davant seu,
han sofert una mutilació
tan inhumana i brutal?

PENTESILEA:

No ho sabies?

AQUIL·LES:

La seu dels joves sentiments d'amor,
per un deliri foll, bàrbarament...

PENTESILEA:

Calma't! Els he salvat al pit esquerre,
on són encara més propers al cor.
No en trobaràs a faltar cap... Ho espero.

AQUIL·LES:

Ben cert que un somni tingut a l'albada em sembla més real que aquest moment.

Ara segueix!

PENTESILEA: Com?

AQUIL·LES: Em deus el final.

Perquè aquest arrogant poble de dones sorgit sense l'ajut dels homes, com ha perdurat sense l'ajut dels homes?

És que Deucalió, de tant en tant, us ha llançat potser algun dels seus rocs?²

PENTESILEA:

Quan després de fer els censos anuals, la reina vol restituir a l'Estat el que s'ha endut la mort, crida les dones més ufanoses... (*S'atura de sobte i el mira.*)
Per què rius?

AQUIL·LES: Qui? Jo?

PENTESILEA:

Em sembla que somreies, estimat.

AQUIL·LES:

El teu encant m'ha distret. M'ha semblat com si baixessis d'un altre planeta.

PENTESILEA, *després d'una pausa:*

Quan després de fer els censos anuals, la reina vol restituir a l'Estat el que s'ha endut la mort, crida les dones més ufanoses de tots els confins del seu regne a Temísciros, i al temple d'Àrtemis prega que els seus joves ventres castament siguin fecundats per Mart.

2. Fill de Prometeu. Ell i la seva esposa van sobreviure a un diluvi provocat per Zeus i van restablir la raça humana llançant pedres que es transformaven en éssers humans. (N. del t.)

El nom d'aquesta festa, celebrada amb dolçor i calma, és Festa de les Verges en Flor, i sempre esperem que, quan la capa de neu s'ha fos, la primavera posi el seu bes tendre al si de la natura. La santa servidora de Diana, després del prec, entra al temple de Mart i, ajaguda a l'altar, transmet al déu aquest desig de la sàvia mare dels pobles. I si el déu vol escoltar-la —i no ho fa sempre, perquè les muntanyes, amb la neu, no han donat potser prou fruit— ens assenyala, a través de la seva sacerdotessa, un poble cast i esplèndid que davant nostre el representarà. Dit el nom d'aquest poble i on habita, recorre un crit de joia camps i viles. Les verges, com a núvies de Mart, reben les armes de mans de les mares. Fletxes i dagues, i damunt els membres de totes, aprestat per mans actives i jubiloses a l'entorn, se'ls posa el parament de bronze de les noces. Es fixa el dia joiós del viatge i, al so ronc de les trompes, tot l'estol de les noies, remorejant, es llança als cavalls, i en silenci i d'amagat, com caminant sobre llana, recorre l'esplendor de la nit, per valls i boscos, fins al país llunyà dels elegits. En arribar, hi reposem a les portes dos dies més, les dones i les bèsties: com sements que s'escampen dels brancams i com enceses núvies del vent, escometem de sobte el bosc dels homes,

i dels qui cauen, els més ben formats,
els conduïm als nostres camps materns.
Allí els servim, al temple de Diana,
amb un seguit de rituals sagrats
dels quals no m'és conegut sinó el nom:
la Festa de les Roses, i ningú,
sota pena de mort, pot apropar-s'hi
més que les núvies, fins que la sement
ha germinat dins nostre, i a tots ells
els tractem com a reis, i els retornem
a casa per la Festa de les Mares
que han madurat, superbament fornits
de rics abillaments. Aquesta festa
no és la més alegre, certament,
oh fill de la nereïda. Es vessen llàgrimes
i més d'un cor, presa d'un fosc turment,
no comprèn que els primers mots de lloança
cal adreçar-los a la gran Tanais.
En què penses?

AQUIL·LES: Jo?

PENTESILEA: Sí.

AQUIL·LES, *desconcertat*: No hi ha paraules,
estimada, per dir-t'ho. I també penses
desfer-te així de mi?

PENTESILEA: No ho sé, estimat.
No m'ho preguntis.

AQUIL·LES: A fe que és estrany!
(*S'abisma en reflexions.*)

Però posa'm en clar una cosa més.

PENTESILEA:
Amb molt de gust, amic. Parla amb franquesa.

AQUIL·LES:
Com entendre que m'hagis perseguit
amb tant de zel precisament a mi,
com si ja em coneguessis...?

PENTESILEA: Certament.

AQUIL·LES:

De què?

PENTESILEA:

No et burlaràs d'aquesta folla?

AQUIL·LES, *somrient*:

Com tu, dic que no ho sé.

PENTESILEA: Doncs ho sabràs:

havia vist ja vint-i-tres vegades
l'alegre Festa de les Roses, sempre
des de lluny, on enmig del bosc de roures
s'alça el temple, sentint l'esclat de joia,
quan em va triar Ares, en morir
la meva mare Otrere, com a núvia.
Perquè les nostres princeses reials
mai no es barregen pel seu propi impuls
a l'esplèndida Festa de les Verges.
El déu, si les desitja, dignament
les fa cridar per boca de la Summa
Sacerdotessa. Jo tenia, doncs,
als meus braços la mare agonitzant,
quan al palau, solemnement, van dur-me
el missatge de Mart, que m'ordenava
de partir cap a Troia per portar-lo
coronat cap aquí. Mai no s'havia
nomenat cap representant del déu
que fos tan ben acceptat per les núvies
com els pobles hel·lens que allí es batién.
Arreu es van sentir crits exultants
i van sonar en tots els mercats grans himnes
que celebraven les gestes heroïques:
de la poma de Paris, del segrest
d'Helena, dels Atrides conductors
d'esquadres, de la lluita per Briseïda,
les naus cremades, la mort de Patrocle,

i l'esplendor amb què, després de venjar-lo,
tu celebraves el triomf; de tots
els grans fets d'aquell temps. I jo, entre llàgrimes,
afligida, només sentia a mitges
allò que em duia el missatger, a l'hora
en què Otrere es moria, i vaig cridar:
«Deixa que em quedi, oh mare, fes valer
avui per darrer cop el teu prestigi;
digues a aquestes dones que se'n tornin».
P'ró ella, la digna reina, que em volia
veure ja feia temps lluitant, perquè
ningú heretava el tron si ella moria
i una tribu veïna el cobejava,
va dir: «Vés, dolça filla meva! Mart
et crida! Has de coronar el fill de Peleu;
sigues mare com jo, feliç i altiva».
I dolçament em va estrènyer la mà
i va morir.

PROTOE: I va ser ella, Otrere,
qui et va dir el nom?

PENTESILEA: Sí, Protoe, ho va fer
com una mare pot parlar a una filla
en confiança.

AQUIL·LES: Per què no? Us ho priva
la llei?

PENTESILEA:
No és bo que una filla de Mart
es triï l'adversari: ha de fer front
a aquell que el déu li presenta en la lluita.
P'ró millor per a ella si l'esforç
la du davant el guerrer més esplèndid.
No és cert Protoe?

PROTOE: Sí.

AQUIL·LES: Segueix.

PENTESILEA: El dol

va durar tot un mes. Vaig plorar molt
vora la tomba de la mare, amb por
de tocar la corona que, sense amo,
jeia al costat, fins que el crit repetit
del poble que encerclava impacient
el palau, disposat a la campanya,
em va arrencar del tron amb violència.
Vaig comparèixer, presa d'una intensa
tristor, al temple de Mart; em van donar
l'arc de les amazones, ressonant;
era com si la mare anés amb mi;
en prendre'l, res no m'era més sagrat
que portar a terme el seu darrer desig.
I després d'escampar sobre el seu fèretre
les flors més oloroses, vaig partir
ara amb l'exèrcit de les amazones
cap a Troia, no tant per agradar
al gran déu que m'hi havia convocat
com a l'ombra d'Otrere.

AQUIL·LES: El dol per ella
et va paraitzar un quant temps les forces
que normalment ornem el teu pit jove.

PENTESILEA:
Jo l'estimava.

AQUIL·LES: I després?

PENTESILEA: A mesura
que m'anava apropant a l'Escamandre
i, en passar-hi rabent, totes les valls
s'omplien d'ecos del combat per Troia,
se'm fonia el dolor i dins meu s'alçava
aquell gran món de la joiosa guerra.
Vaig pensar: si els moments grans de la història
tots junts es repetissin davant meu,
si tot l'estol d'herois que els cants celebren
em baixés dels estels, no en trobaria

cap de millor per coronar-lo amb roses
que el que la meva mare va triar-me:
l'amable, impetuós, dolç i terrible
vencedor d'Hèctor! Oh fill de Peleu!
El meu sol pensament, en despertar-me,
el meu somni constant has estat tu!
El món, com una xarxa, es desplegava
davant meu i, cosit a cada malla,
hi havia, vast i gran, un dels teus fets,
i en el meu cor, net i blanc com la seda,
vaig estampar-los amb colors de flama.
Et vaig veure, a les portes d'Ílion,
abatre el fill de Príam fugitiu;
com, enardit pel goig de la victòria,
vas girar el rostre, mentre per la terra
nua ell arrossegava el cap sagnant;
com Príam va acudir a la teva tenda
suplicant, i unes llàgrimes ardents
vaig vessar tot pensant que un sentiment,
oh implacable, et sacseja encara el pit
dur com el marbre.

AQUIL·LES: Reina idolatrada!

PENTESILEA:

Però què va passar, amic, dintre meu
quan et vaig veure cara a cara, quan
te'm vas mostrar a la vall de l'Escamandre
rodejat pels herois del teu exèrcit
com un astre entre pàl·lides estrelles!
Va ser com si, tot d'una, el mateix Mart,
déu de la guerra, amb els seus blancs corsers
hagués baixat entre trons de l'Olimp
per saludar la seva núvia! Quan
te'n vas anar vaig restar enlluernada
com quan cau, a la nit, un llamp als peus
d'un caminant, o bé s'obren i es tanquen

amb estrèpit les portes de l'Elisi
esplendorós davant un esperit.
De sobte vaig endevinar la causa
del sentiment que dintre meu bullia:
era atrapada pel déu de l'amor.
I vaig resoldre una de dues coses:
guanyar-te o sucumbir. I el que ara tinc
és el més dolç. Què mires?

Se sent brogit d'armes en la llunyania.

PROTOE, *en secret*: Fill dels déus!
T'ho prego. Digue-li la veritat.

PENTESILEA, *alçant-se*:

S'acosten els argius! Dones! Dempeus!

AQUIL·LES, *retenint-la*:

Calma't, oh reina. Són captius.

PENTESILEA: Captius?

PROTOE, *en secret*, a AQUIL·LES:

Per l'Estigi! És Ulisses! Els teus homes
retrocedeixen seguits per Meroe.

AQUIL·LES, *entre dents*:

Així es tornessin rocs!

PENTESILEA: Digueu! Què passa?

AQUIL·LES, *amb alegria forçada*:

Has d'infantar per mi el déu de la terra!
Prometeu s'alçarà del seu seient
per tal d'anunciar al gènere humà:
vet aquí un home tal com jo el volia!
No seré jo qui et seguirà a Temísciros,
sinó que jo et duré a la rica Ptíos,
perquè allí, quan la guerra del meu poble
s'hagi acabat, et portaré en triomf
i t'asseuré, feliç, al tron dels pares.

PENTESILEA:

Què dius? No entenc ni una paraula!

LES DONES, *inquietes*:

Oh, déus!

PROTOE:

Oh fill de la nereida! Potser vols...?

PENTESILEA:

Què hi ha? Què passa?

AQUIL·LES:

Res, res, no t'espantis,

reina, ja ho veus, tenim poc temps, si escoltes
allò que tots els déus t'han imposat.

Sóc teu, és cert, pel poder de l'amor

i eternament portaré aquest lligam,

p'rà la sort de les armes t'ha fet meva.

Als meus peus, dona esplèndida, has caigut

quan ens hem enfrontat, no jo als teus peus.

PENTESILEA, *provant d'incorporar-se*:

Home cruel!

AQUIL·LES:

T'ho suplico, estimada!

Ni el mateix Zeus pot desfer allò que és fet.

Domina't, doncs, i escolta sense moure't

el missatge que, si no m'equivoco,

se m'acosta amb alguna nova infausta.

Com pots comprendre, no et du res a tu,

perquè el teu fat és decidit per sempre;

t'he capturat, i ni un gos de l'infern

et guardaria amb tant de zel com jo.

PENTESILEA:

Jo, presonera teva?

PROTOE:

És així, reina!

PENTESILEA, *alçant els braços*:

Oh eters poders celestes! Us invoco!

ESCENA SETZENA

*Els mateixos. Un CAPITÀ, el seguici d'AQUIL·LES amb
l'armadura d'aquest.*

AQUIL·LES:

Què em portes?

CAPITÀ:

Vés-te'n lluny d'aquí, Pelida!

La sort de les batalles, tan versàtil,

atrau en aquest lloc les amazones

de nou victorioses; ens ataquen

i la consigna és: Pentesilea!

AQUIL·LES, *que s'alça i s'arrenca les garlandes*:

Porteu les armes! I també els cavalls!

Rodaré amb el meu carro contra elles!

PENTESILEA, *amb els llavis tremolosos*:

No! Mira l'enfollit! És el mateix que...?

AQUIL·LES, *enfurit*:

Són gaire lluny d'aquí?

CAPITÀ:

Aquí, a la vall

pots veure'n ja la mitja lluna d'or.

AQUIL·LES, *armant-se*:

Endueu-vos-la!

UN GREC:

On?

AQUIL·LES:

Al camp dels grecs.

Us hi segueixo d'aquí a pocs moments.

EL GREC, *a PENTESILEA*:

Alça't!

PROTOE: Oh reina meva!

PENTESILEA:

No m'envies,

oh Zeus, el teu llamp per destruir-me?

ESCENA DISSETENA

Els mateixos. ODISSEU i DIOMEDES amb l'exèrcit.

DIOMEDES, *travessant l'escena:*

Abandona aquest lloc, Aquil·les, vés-te'n!
L'únic camí que encara et queda obert
te'l bloquegen les dones. Fuig d'aquí!
(*Surt.*)

ODISSEU:

Vosaltres, grecs, endueu-vos la reina.

AQUIL·LES, *al CAPITÀ:*

Alexis, fes-me el favor d'ajudar-la.

EL GREC, *al CAPITÀ:*

No es mou.

AQUIL·LES, *als GRECS que el serveixen:*

Doneu-me l'escut! I la llança!

(*Cridant, en veure que la reina es debat.*)

Pentesilea!

PENTESILEA: Oh fill de la nereida!

No em vols seguir a Temísciros? No vols
seguir-me fins aquell temple que s'alça
damunt les copes llunyanes de roures?
Vine, que encara no t'ho he dit tot.

AQUIL·LES, *que, ja completament armat, s'acosta a ella i la
allarga la mà:*

A Ptíos, reina!

PENTESILEA: Oh, no! Cap a Temísciros!

Amic, cap a Temísciros on s'alça
entre roures el temple de Diana!

Ni que fos Ptíos la sagrada seu
dels benaurats, oh amic!, és a Temísciros
on cal anar, sí, sí, a Temísciros, on s'alça
entre roures el temple de Diana!

AQUIL·LES, *alçant-la:*

Cal que em perdonis, estimada, el temple
que vols te'l bastiré a la meva terra.

ESCENA DIVUITENA

*Els mateixos. MEROE, ASTÈRIA, amb l'exèrcit de les
AMAZONES.*

MEROE:

Tombeu-lo!

AQUIL·LES, *que deixa anar la reina i es gira a les AMAZONES:*

Cavalqueu vents de tempesta?

LES AMAZONES, *interposant-se entre PENTESILEA i AQUIL·LES:*

Allibereu-la!

AQUIL·LES: Per la meva dextra,
us dic...

(*Vol arrossegar la reina amb ell.*)

PENTESILEA, *que intenta atraure'l cap a ella:*

Em seguiràs? No em vols seguir?

Les AMAZONES es disposen a disparar els seus arcs.

ODISSEU:

Escapa't, foll! Aquest no és el lloc
per plantar cara. Anem-nos-en. Seguiu-me.

ESCENA DINOVENA

Les AMAZONES, sense els GRECS. La SUMMA SACERDOTESSA de Diana i les seves SACERDOTESSES.

LES AMAZONES:

Triomf! Triomf! Triomf! Està salvada!

PENTESILEA, *després d'una pausa:*

Maleït sigui aquest triomf abjecte!

Maleïda la llengua que el celebra!

Maleït sigui l'aire que el difon!

No sóc jo qui ha caigut en poder seu per l'atzar del combat, tal com ho vol el més noble costum? Quan la nissaga dels homes entre ells, no contra llops ni tigres, fan la guerra, hi ha cap llei, pregunto, que permeti alliberar el presoner que s'ha rendit dels llaços del vencedor? Oh fill de la nereida!

LES AMAZONES:

Oh déus! Ho he sentit bé?

MEROE:

Oh venerable

sacerdotessa, apropa't, t'ho suplico.

ASTÈRIA:

S'enfureix perquè l'hem alliberada de la vergonya de l'esclavitud!

LA SUMMA SACERDOTESSA, *sorgint enmig de la confusió de les dones:*

Amb les teves paraules infamants, reina, haig de confessar que has coronat d'una manera digna els fets d'avui. I no perquè, contra el nostre costum, al camp mateix t'has triat l'adversari; ni perquè, en lloc de tombar-lo a la pols,

hi has sucumbit tu mateixa; tampoc perquè, en paga, l'has coronat de roses, sinó perquè, al damunt, blasmes el poble que t'és fidel i et trenca les cadenes, te li gires d'esquena i vora teu crides qui t'ha vençut. Endavant, doncs, gran filla de Tanais. Ara et demano —ja que ha estat un descuit i no altra cosa— que ens perdonis aquest triomf sobtat. Ara em sap greu la sang que ens ha costat, i els captius que hem perdut per causa teva amb tot el cor voldria recobrar-los. En nom del poble jo et declaro lliure; ara pots dur els teus passos on et plagui, ara pots córrer amb la roba onejant darrere l'home que t'ha encadenat i fer-li ofrena d'aquesta discòrdia que havíem esborrat, perquè així ho vol, segons tu, la sagrada llei de guerra! Però a nosaltres ens has de permetre que posem fi a la guerra i que emprenguem el retorn a Temísciros; perquè, almenys nosaltres, no podem pregar als grecs que se'ns escapen d'aturar-se, ni com tu, amb les garlandes a les mans, suplicar-los que caiguin a la pols davant nostre.

Pausa.

PENTESILEA, *trontollant:*

Protoe!

PROTOE:

Oh cor fratern!

PENTESILEA:

Queda't amb mi, t'ho prego.

PROTOE: M'hi tindràs
fins a la mort, ja ho saps. Per què tremoles?

PENTESILEA:
Res, no és res. De seguida em refaig.

PROTOE:
Un gran dolor t'ha colpit. Fes-hi front.

PENTESILEA:
Els hem perdut?

PROTOE: Oh reina!

PENTESILEA: Tot l'estol
esplendorós de joves que vam vèncer?
Per culpa meva?

PROTOE: Calma't, pots guanyar-los
per a nosaltres en una altra guerra.

PENTESILEA, *recolzant-se-li al pit:*

Oh, mai!

PROTOE: Reina, què dius?

PENTESILEA: Oh, mai! Voldria
trobar refugi en la tenebra eterna!

ESCENA VINTENA

Les mateixes. Entra un HERALD.

MEROE:
Se t'apropa un herald, reina!

ASTÈRIA: Què vols?

PENTESILEA, *amb un dèbil accés de joia:*

Del Pelida? Què em tocarà sentir?

Ah, Protoe, fes-lo entornar.

ASTÈRIA: Què ens portes?

L'HERALD:

Reina, és Aquilles, fill de la nereida,

coronat de canyissos, qui m'envia
i t'anuncia per la meva boca:
que si a tu et mou el deler d'emportar-te'l
com a captiu al teu país natal,
ell, per part seva, al seu país natal
té el deler de portar-te, i per això
et repta a un nou combat a vida o mort
a camp obert, i que sigui l'espasa
llengua de ferro del destí, davant
el rostre just dels déus, qui decideixi
entre tu i ell, quin dels dos es mereix,
d'acord amb la decisió sagrada,
besar la pols als peus del seu contrari.

T'arrisques a acceptar un xoc com aquest?

PENTESILEA, *amb una pallidesa creixent:*

Fes-te arrencar la llengua per un llamp,
maleït orador, abans de dir res!

Et sento amb tant de gust com sentiria
caure sens fi, estavellant-se a trossos,
ara aquí, ara allà, un bloc de sauló
que es desprèn amb brogit d'un espadat.

(A PROTOE:)

Repeteix-m'ho, paraula per paraula.

PROTOE, *tremolant:*

Crec que és el fill de Peleu qui l'envia
i et desafia a camp obert: refusa-ho
en pocs mots. Dignes: no.

PENTESILEA: M'és impossible.

PROTOE:

Què dius, reina?

PENTESILEA: El Pelida em desafia?

PROTOE:

Li dic que no tot seguit a aquest home
i el faig marxar?

PENTESILEA: El Pelida em desafia?

PROTOE:

A un nou combat, reina, ja t'ho he dit.

PENTESILEA:

Em sap més feble que ell per mesurar-me
amb ell a camp obert, i em desafia?
Aquest meu pit fidel, no el pot commoure,
si no el destrossa amb l'esmolada llança?
Dels mots que vaig murmurar-li a l'oïda
en va copsar només la melodia?

No pensa en aquell temple entre els brancatges?
La meva mà ha coronat una estàtua?

PROTOE:

Oblida l'insensible.

PENTESILEA, *amb el rostre inflammat*:

Ara sí

que tindré forces per plantar-li cara.
Mossegarà la pols, ni que s'ajuntin
lapites i gegants per protegir-lo.

PROTOE:

Reina estimada!

MEROE: T'ho has pensat bé?

PENTESILEA, *interrompent-la*:

Tornareu a tenir tots els captius!

L'HERALD:

Així doncs, en combat...?

PENTESILEA: Vull fer-li front.

M'ha de trobar en presència dels déus.

També aquí baix vull convocar les Fúries!

Sona un tro.

LA SUMMA SACERDOTESSA:

Si els meus mots t'han ferit, Pentesilea,
no voldràs ara...?

PENTESILEA: Deixa'm, venerable.

No hauràs parlat en va.

MEROE: Oh sacerdotessa

honorable, utilitza el teu prestigi.

LA SUMMA SACERDOTESSA:

No sents, reina, la fúria d'un déu?

PENTESILEA:

Que caiguin damunt meu tots els seus trons!

LA COMANDANT PRIMERA, *amb emoció*:

Princeses...

LA SEGONA: Impossible!

LA TERCERA: No pot ser!

PENTESILEA, *tremolant de fúria*:

Vine, Ananqué, conduït els teus gossos!

LA COMANDANT PRIMERA:

Ara ens trobem disperses, afeblides...

LA SEGONA:

Cansades!

PENTESILEA:

Porta els elefants, Tirroe!

PROTOE:

Amb gossos i elefants el vols...?

PENTESILEA: Veniu,

carros amb dalles flamejants, a fer

la sega al camp de batalla, veniu

en rengleres de segadors terribles!

I vosaltres, que la llavor dels homes

trinxeu, desfent per sempre palla i gra,

esquadres de genets, feu-me costat!

A tu, pompa tremenda de la guerra,

a tu t'invoco, horrible i destructora!

*Pren el gran arc de mans d'una AMAZONA. Apareixen
AMAZONES amb canilles de gossos lligats. Després, ele-
fants, torxes, carros amb dalles al costat, etc.*

PROTOE:

Escolta'm, estimada!

PENTESILEA: Endavant, Tigris!

Et necessito, ara, amunt Leene!

I tu, Melampus, de pèl embullat!

Amunt, Aclè, que encalces les guineus!

Amunt, Esfinx, i tu, Alector, que atrapes

el cérvol, i tu, Oxus, que trosseges

el senglar, i tu, Hircaó, a qui no espanta

el lleó...

Trona amb més força.

PROTOE: Oh déus, està fora de si!

LA COMANDANT PRIMERA:

S'ha tornat boja!

PENTESILEA, *que cau de genolls amb tots els signes de la demència, mentre els gossos deixen anar uns udols terribles:*

A tu, Ares terrible,

t'invoco, alt fundador del meu llinatge!

Oh..., fes que baixi el teu carro de bronze,

tu que esclafes muralles i portals,

déu d'extermini que dins els carrers

a rastelleres vas trinxant els homes,

oh..., fes que baixi el teu carro de bronze,

que m'hi pugui enfilar, prendre'n les regnes,

rodar pels camps i, com el llamp del núvol,

caure damunt la testa d'aquest grec!

(S'alça.)

LA COMANDANT PRIMERA:

Princeses...!

LA SEGONA: Atureu aquesta folla!

PROTOE:

Escolta'm, oh gran reina!

PENTESILEA, *tibant la corda de l'arc:*

Quin plaer!

Vull veure si el meu dard encara encerta.

(Apuntant a PROTOE.)

PROTOE, *tirant-se a terra:*

Oh déus!

UNA SACERDOTESSA, *collocant-se ràpidament rere la reina:*

Et crida Aquilles!

SACERDOTESSA SEGONA, *fent el mateix:*

El Pelida!

SACERDOTESSA TERCERA:

El tens darrere teu!

PENTESILEA, *girant-se:*

On?

SACERDOTESSA PRIMERA: No era ell?

PENTESILEA:

Encara no s'han congregat les Fúries.

Vine, Ananqué! Veniu totes les altres!

(Se'n va amb tota la impedimenta de guerra, enmig d'una forta tronada.)

MEROE, *fent alçar PROTOE:*

És un monstre!

ASTÈRIA: Marxeu! Seguiu-la, dones!

LA SUMMA SACERDOTESSA, *lívica:*

Déus eterns! Què heu pensat de fer amb nosaltres?

Se'n van totes.

ESCENA VINT-I-UNENA

AQUIL·LES, DIOMEDES. *Després ODISSEU i finalment l'HERALD.*

AQUIL·LES:

Diomedes, si et plau, no diguis res al nostre moralista, el reganyós Odisseu, del que a tu et vaig confiar. Em repugna i em fa venir mareig veure-li sempre aquest rictus als llavis.

DIOMEDES:

Has estat tu, Pelida, qui ha enviat el missatge a la reina? És cert? Ho has fet?

AQUIL·LES:

T'ho diré, amic, però tu, no em contestis, ho entens? Ni un mot. Aquesta dona estranya, mig Fúria, mig Gràcia, m'estima. I jo, a despit de les dones hel·lèniques, també a ella, per l'Hades! Per l'Estígia!

DIOMEDES:

Què?

AQUIL·LES:

P'rò per un capritx que li és sagrat vol que caigui en combat sota el seu glavi abans que ella amb amor pugui abraçar-me. I jo li he enviat...

DIOMEDES: Foll!

AQUIL·LES: No m'escolta!

Allò que, en tot el món, d'ençà que és viu no han vist els seus ulls blaus, aquest es nega a donar-hi cabuda al seu cervell.

DIOMEDES:

Vols...? Parla! Vols...?

AQUIL·LES: Em preguntes què vull?
Què vull que sigui tan desafortat?

DIOMEDES:

L'has reptada al combat només per fer-la...

AQUIL·LES:

Et dic, per Zeus que fa moure els núvols, que ella no em farà res! Primer el seu braç adreçarà contra el seu propi pit en el combat cos a cos tot cridant «Victòria!» quan la sang en vessi, que no pas contra mi! Vull acatar durant un mes la seva voluntat en tot el que em reclami, un o dos mesos tan sols, no per això s'esfondrarà aquest vell istme vostre rosegat pel mar! Després seré lliure de nou, com ho he sabut pels seus mateixos llavis, com cérvol entre els brucs; si ella em seguís, per Júpiter, seria afortunat de poder-la posar al tron dels meus pares.

Entra ODISSEU.

DIOMEDES:

Vine aquí, Ulisses, t'ho prego.

ODISSEU:

Pelida!

Diu que has cridat la reina a camp obert? Cansades com estan les nostres tropes, vols arriscar-te a una gesta que abans ja ha fracassat?

DIOMEDES: Res de gestes, amic,
ni combats, només vol que ella el capturi.

ODISSEU:

Què?

AQUIL·LES, *que li puja la sang a la cara*:
T'ho demano: fuig del meu davant!

ODISSEU:
Vol...?

DIOMEDES:
Sí, ja ho sents! Estavellar-li el casc
lluïtant amb ull ferotge, i ple de ràbia,
fer entroxocar el seu escut contra el d'ella
fins que en saltin guspises, i en silenci
caure als seus peus petits com a vençut.

ODISSEU:
S'ha tornat boig aquest home, Pelida?
No l'has sentit...?

AQUIL·LES: Abandona aquest gest
dels teus llavis, Ulisses! M'enverina,
oh déus justiciers, i em sotragueja
de dalt a baix fins als mateixos punys.

ODISSEU, *enfurit*:
Pel Cocit, ple de flames! Vull saber
si és cert o no el que sento! Ara et demano,
fill de Tideu, que sota jurament
em vulguis confirmar si aclariré
això que vaig a preguntar-te: és cert
que ara vol ser capturat per la reina?

DIOMEDES:
Ja ho sents!

ODISSEU: I anar a Temísciros?

DIOMEDES: Exacte.

ODISSEU:
I la nostra querella per Helena
davant els murs de Troia, l'insensat,
com si es tractés d'un joc d'infants, la deixa
ara de banda, perquè se li mostra
un objecte que li és més atractiu?

DIOMEDES:

Per Júpiter, ho juro!

ODISSEU, *plegant-se els braços*:
No ho puc creure.

AQUIL·LES:
Parla dels murs de Troia...

ODISSEU: Què?

AQUIL·LES: Què deies?

ODISSEU:
Deies alguna cosa...

AQUIL·LES: Jo?

ODISSEU: Tu!

AQUIL·LES: Deia:
parla dels murs de Troia.

ODISSEU: Sí, d'això!

Com un possés, preguntava si tota
la lluita per Helena davant Troia,
l'has oblidada com un somni a l'alba.

AQUIL·LES, *apropant-se-li*:
Si les parets de Troia, Laertiada,
s'enfonsessin, m'entens?, i en el seu lloc
es formés un estany d'aigües blavenques;
si ombres grises de pescadors lliguessin
sota la llum de la lluna les barques
als penells de les torres; si al palau
de Príam governés un lluç de riu
i una parella de rates o llúdrigues
al llit d'Helena s'abracés, això
em fóra tan indiferent com tot
el que dius.

ODISSEU: Per l'Estígia! El que dic
és seriós!

AQUIL·LES: Per l'Estígia i l'Hades
i pel pantà de Lerna i els dos mons,
el de dalt i el de baix, jo no sóc menys

seriós; veuré el temple de Diana!
ODISSEU, a DIOMEDES, en veu baixa:
Diomedes, no el deixis ni un moment,
si és que em vols ajudar...

DIOMEDES: Si jo...? Em sembla...
Ajuda'm tu també! Fes-me costat.

Apareix l'HERALD.

AQUIL·LES:
Ah! Accepta el combat? Què em dius? L'accepta?

L'HERALD:
Sí, fill de la nereida, i ja s'acosta,
però ve amb els seus gossos i elefants
i amb un estol salvatge d'amazones
a cavall: no sé pas què hi han de fer
en una lluita cos a cos.

AQUIL·LES: Molt bé.
Això ho deu als costums del seu llinatge.
Seguiu-me, doncs! És astuta, pels déus!
Dius que ve amb gossos?

L'HERALD: Sí.

AQUIL·LES: I amb elefants?

L'HERALD:
Sí, sí, fa por de veure-la, Pelida!
Si el que volgués fos atacar els atrides
al campament davant els murs de Troia,
no fóra més sinistre el seu seguici.

AQUIL·LES, a part:
Ben segur que amb la mà els dóna pitança,
són bèsties tan manses com ho és ella.
Veniu!
(*Se'n va amb el seu seguici.*)

DIOMEDES:
Oh foll!

ODISSEU: Escolteu, grecs! Lligueu-lo!
DIOMEDES:
Les amazones s'apropen... Fugim!

ESCENA VINT-I-DOSENA

La SUMMA SACERDOTESSA, lívida. Altres SACERDOTESSES i AMAZONES.

LA SUMMA SACERDOTESSA:
Dones, porteu-me cordes!

LA SACERDOTESSA PRIMERA:
Venerable!

LA SUMMA SACERDOTESSA:
Tireu-la a terra! Lligueu-la!

UNA AMAZONA: Hem de fer-ho
amb la reina?

LA SUMMA SACERDOTESSA:
Amb la gossa, ho heu de fer!
No hi ha mà humana que pugui amansir-la.

LES AMAZONES:
Sembles fora de tu, oh santa mare!

LA SUMMA SACERDOTESSA:
Enfurida, ha fet caure a la pols
tres verges enviades per frenar-la;
a Meroe, que es va llançar als seus peus
tot conjurant-la amb els més dolços noms,
la va foragitar atiant-li els gossos.
Quan jo vaig apropar-me a la insensata,
es va ajupir i amb totes dues mans,
mirant-me plena d'odi, va arrencar
un roc de terra, i ja em veia perduda,
si no m'hagués ficat entre les tropes.

LA SACERDOTESSA PRIMERA:

És horrorós!

LA SEGONA: Oh dones, és terrible!

LA SUMMA SACERDOTESSA:

Ara avança enfurida entre els seus gossos amb llavi escumejant i els diu «germanes» entre udols, i, talment com una mènada dansant pels camps amb el seu arc, fustiga la gossada homicida que l'envolta perquè atrapi, com ella diu, la peça més preuada que ha trepitjat la terra.

LES AMAZONES:

Oh, com la castigueu, déus infernals!

LA SUMMA SACERDOTESSA:

Ràpid! Preneu la corda, filles d'Ares, pareu-li trapes allí, a la cruïlla, tapeu-les amb matolls per quan hi passi, i així que hi quedi atrapat el seu peu, reduïu-la com un gos rabiós; caldrà lligar-la, endur-se-la a la pàtria i veure què en podem salvar.

L'EXÈRCIT DE LES AMAZONES, *fora d'escena:*

Victòria!

Victòria! Victòria! Aquilles cau!

L'heroi és presoner! La vencedora coronarà de roses el seu cap!

Pausa.

LA SUMMA SACERDOTESSA, *amb la veu sufocada per l'alegria:*

Ho heu sentit bé?

SACERDOTESSES I AMAZONES:

Siguin lloats els déus.

LA SUMMA SACERDOTESSA:

No és un crit de joia això que sento?

LA SACERDOTESSA PRIMERA:

Era un crit de triomf, oh sacrosanta, com mai no n'he sentit cap de semblant!

LA SUMMA SACERDOTESSA:

Qui me'n pot dir res més?

LA SACERDOTESSA SEGONA:

Terpi! De pressa!

Digues què veus damunt aquell turó.

UNA AMAZONA, *que ha pujat al turó, amb horror:*

Déus espantosos de l'infern! Sigueu-ne testimonis! Què veuen els meus ulls!

LA SUMMA SACERDOTESSA:

Què hi ha? Sembla que vegi la medusa!

LES SACERDOTESSES:

Parla! Parla! Què veus?

L'AMAZONA:

Pentesilea

jeu rebolcant-se amb els gossos frenètics

i arrenca els membres d'Aquilles a trossos!

LA SUMMA SACERDOTESSA:

Horror! Horror!

TOTES:

És espantós!

L'AMAZONA:

I ara

s'acosta lívida com un cadàver

la que ens pot aclarir aquest greu enigma.

ESCENA VINT-I-TRESENÀ

Les mateixes. Apareix MEROE.

MEROE:

Santes sacerdotesses de Diana,

i vosaltres, filles de Mart, sentiu-me:
sóc la Gorgona africana, i mirant-vos
us puc deixar convertides en pedres.

LA SUMMA SACERDOTESSA:

Parla, oh cruel! Què ha passat?

MEROE:

Ja sabeu
que ella ha anat a trobar el jove estimat,
ella, de qui mai més podem dir el nom...
Enmig del caos dels seus sentits joves,
amb el desig ardent de posseir-lo,
fornida amb tots els horrors de les armes.
Voltada d'elefants i udols de gossos,
s'hi acostava, duent l'arc a la mà:
la guerra que entre els ciutadans s'escampa,
quan amb el rostre horrible, xop de sang,
avança amb els seus passos terrorífics
brandant la torxa damunt ciutats pròsperes,
no és tan bàrbara ni abominable.
Aquilles, com l'exèrcit ho assegura,
només la va reptar perquè en la lluita,
jove insensat, es volia rendir
a ella lliurement, ja que ell també,
oh déus omnipotents, se l'estimava,
entendrit per la seva joventut,
i la volia seguir fins al temple
de Diana. Així doncs, s'apropa a ella
ple de dolços pressentiments i deixa
els amics rere seu, p'ò quan la veu
que avança retrunyint amb tants horrors
contra ell que, confiat, va armat només
amb una llança per simple aparença,
vacilla, gira el cap esvelt, escolta,
corre enrere amb espant, vacilla i corre
com un cabirol jove que al fondal
sent de lluny el rugit del lleó bròfec.

Crida: «Odísseu!», amb la veu sufocada,
mira amb temor al seu voltant i crida:
«Diomedes!», i vol retrocedir
de nou cap als amics, però li barren
el pas, i alça la mà. S'ajup, s'amaga
l'infeliç sota un pi amb el fosc brancatge
penjant feixugament. La reina avança
mentrestant amb els seus gossos de presa
dominant amb l'esguard d'un caçador
bosc i muntanya, i quan ell, apartant
les branques, vol deixar-se anar als seus peus,
ella crida: «Ah, el banyam delata el cérvol!»,
i alhora tesa l'arc amb l'energia
d'una folla, fins que els extrems es besen,
l'aixeca, apunta, dispara, i la fletxa
travessa el coll d'Aquilles, que es desploma:
sona entre el poble un ronc crit de triomf,
però ell, el més míser dels mortals,
encara és viu; el dard li sobresurt
un bon tros per la nuca; panteixant
s'alça i cau altre cop i es torna a alçar;
vol fugir, però ella crida: Tigris,
a ell! A ell, Leene! A ell, Esfinx!
Melampus, Dirque, Hircaó! I es llança...
es llança amb tota la gossada, oh Àrtemis,
damunt d'ell i agafant-lo pel plomall,
com una gossa entre gossos, el tomben
aferrant-se un al pit, l'altre al clatell,
i fan tremolar el terra amb la caiguda!
Rebolcant-se en la porpra de la sang,
ell li toca la tendra galta i diu:
«Què fas, Pentésilea, esposa meva?
És aquesta la Festa de les Roses
que em vas prometre?». Fins una lleona
famèlica que anés buscant la presa

rugint ferotge en deserts camps nevats,
se l'hauria escoltat. Ella, però,
tot arrencant-li del cos l'armadura,
clava les dents, les clava al seu pit blanc,
rivalitzant ella i gossos: l'Esfinx
i l'Oxus mossegant el costat dret
i ella l'esquerre. Quan hi he arribat,
li rajava la sang de mans i boca.

Pausa. Totes callen, plenes d'horror.

Dones, ja m'heu sentit; ara, parleu,
doneu-me encara algun senyal de vida.

Pausa.

LA SACERDOTESSA PRIMERA, *plorant sobre el pit de la se-
gona:*

Una verge com ella! Tan honesta,
oh Hèrnia! Tan hàbil amb les mans!
Amb tant d'encís quan dansava o cantava!
Plena de seny, i dignitat, i gràcia!

LA SUMMA SACERDOTESSA:

No l'ha parida Otrere! Una Gorgona
dins el palau reial la va concebre!

LA SACERDOTESSA PRIMERA, *prosseguint:*

Semblava haver nascut del rossinyol
que habita vora el temple de Diana.
El brancatge del roure la bressava
i ella, en la nit callada, hi refileva,
cantava i refileva. El caminant
l'escoltava de lluny i se li omplia
el pit de dolços sentiments. Ni un cuc
clapejat que jugués sota el seu peu
no trepitjava. I el dard adreçat

contra el pit d'un senglar, ella el volia
fer tornar enrere, i veient els seus ulls
apagats per la mort, desfeta en plors
de recança, s'hi hauria agenollat.

MEROE:

Ara és allí, en silenci, la inclement,
vora el cos d'ell, que la canilla ensuma,
duent l'arc del triomf penjat al muscle,
i té els ulls fits, buits com un full en blanc,
en l'infinit, i calla. Amb els cabells
erichats, li diem: «què has fet?». I calla.
Li preguntem: «ens coneixes?». I calla.
I amb horror, he fugit cap a vosaltres.

ESCENA VINT-I-QUATRENA

PENTESILEA. *El cadàver d'AQUILLES, cobert amb
una roba vermella.* PROTOE i altres AMAZONES.

L'AMAZONA PRIMERA:

Mireu, dones, mireu! Ja se'ns apropa,
horripilant, coronada d'ortigues
teixides en un cèrcol d'arç ressec
en comptes de llorer, i segueix el mort
amb l'arc solemnement penjat al muscle,
l'abominable, com si hagués vençut
un enemic mortal!

LA SACERDOTESSA SEGONA:

Oh, aquestes mans...!

LA SACERDOTESSA PRIMERA:

Dones, gireu-li l'espatlla!

PROTOE, *recolzant-se al pit de la SUMMA SACERDOTESSA:*

Oh, mare!

LA SUMMA SACERDOTESSA, *amb horror*:

Per Diana, d'aquest fet execrable
no en tinc la culpa jo!

L'AMAZONA PRIMERA: Justament ara
ella es presenta a la Sacerdotessa.

LA SEGONA:

Li fa un senyal, mireu!

LA SUMMA SACERDOTESSA:

Enrere, monstre!

Habitant de l'infern! Enrere, et dic!

Agafeu aquest vel! Tapeu-li el rostre!

(S'arrenca el vel i el llança damunt la cara de la reina.)

L'AMAZONA PRIMERA:

És un cadàver vivent. No es belluga...!

LA SEGONA:

Li torna a fer el senyal...

LA TERCERA: L'hi fa de nou...

LA PRIMERA:

I esguarda els peus de la Sacerdotessa.

LA SEGONA:

Mireu, mireu!

LA SUMMA SACERDOTESSA:

Què vols? Fora, t'he dit!

Vés amb els corbs, ombra! Lluny! I podreix-te!

Amb els teus ulls m'assassines la calma.

L'AMAZONA PRIMERA:

Ja l'han entesa...

LA SEGONA: Ara està tranquil·la.

Era això el que volia: que deixessin
el cos als peus de la sacerdotessa
de Diana.

LA TERCERA:

Per què just als seus peus?

LA QUARTA:

Què pretén amb això?

LA SUMMA SACERDOTESSA:

Què hi tinc a veure?

Què hi fa el cadàver davant meu? Que el colguin
infranquejables muntanyes, i amb ell
la simple idea del fet que has comès.

He estat jo qui de tu —quin nom donar-te,
oh ésser inhumà?— ha exigít un crim
tan horrorós? Si una reprensió
feta amb veu amorosa us indueix
a uns fets tan horrorosos, que ens ensenyin
a ser tendres les Fúries!

L'AMAZONA PRIMERA: Encara
té els ulls clavats en la sacerdotessa.

LA SEGONA:

Li mira el rostre...

LA TERCERA: No n'aparta els ulls,
com si volgués travessar-la amb l'esguard.

LA SUMMA SACERDOTESSA:

Vés-te'n, Protoe, t'ho demano, vés-te'n,
no la puc veure més. Te l'has d'endur.

PROTOE, *plorant*:

Ai de mi!

LA SUMMA SACERDOTESSA:

Decideix-te!

PROTOE: El crim comès
és massa monstruós. Deixeu-me en pau.

LA SUMMA SACERDOTESSA:

Vés a oferir-li ajut, treu-la d'aquí.

PROTOE:

No la vull veure més!

L'AMAZONA SEGONA: Mireu com ara
contempla el dard esvelt.

LA PRIMERA: I el fa girar.

LA TERCERA:

Com el mesura!

LA SACERDOTESSA PRIMERA:

Sembla que és la fletxa
amb què l'ha occit.

L'AMAZONA PRIMERA:

Sí, dones, així és.

LA SEGONA:

Com n'eixuga la sang, i en treu les taques
una a una.

LA TERCERA: Què passa pel seu cap?

LA SEGONA:

I com n'asseca i n'arriba les plomes!
Que dolçament ho fa! Tot com cal fer-ho!
Mireu-la!

LA TERCERA:

En té el costum?

LA PRIMERA: Ho feia sempre
ella mateixa?

LA SACERDOTESSA PRIMERA:

Sempre ha netejat
l'arc i les fletxes amb les seves mans.

LA SEGONA:

Oh sí, cal dir que això li era sagrat!

L'AMAZONA SEGONA:

I ara es despenja el buirac de l'espatlla
per tornar-hi la fletxa.

LA TERCERA: Ja està llesta.

LA SEGONA:

Ja tot s'ha consumat.

LA SACERDOTESSA PRIMERA:

Torna a obrir els ulls
al món de fora!

DIVERSES AMAZONES:

Oh trista visió!
Desolada com el desert de sorra
on no creix l'herba! Jardins de delícies

arrasats per un riu de foc, cremats
dins el si de la terra i escopits
contra totes les roses del seu pit
foren més agradables que el seu rostre.

Un calfred recorre tot el cos de PENTESILEA, que deixa caure l'arc.

LA SUMMA SACERDOTESSA:

Oh monstre!

PROTOE, *amb espant*:

Ara, què passa?

L'AMAZONA PRIMERA: L'arc li cau
de les mans!

LA SEGONA: Oh, mireu com tentineja...

LA QUARTA:

Retruny, oscil·la i cau!

LA SEGONA: I encara a terra
té un darrer tremolor...

LA TERCERA: I mor com va néixer
de les mans de Tanais.

Pausa.

LA SUMMA SACERDOTESSA, *girant-se de sobte a PENTESILEA*:

Gran sobirana,
et demano perdó. Ara Diana,
la deessa, de tu està satisfeta.
Has tornat a aplacar la seva ira.
Tanais, gran fundadora d'aquest regne
de dones, ho confesso, no va dur
l'arc amb més dignitat que tu.

L'AMAZONA PRIMERA: No parla.

LA SEGONA:

Els ulls se li dilaten.

LA TERCERA: Alça el dit,
sangonoís, oh, què vol?... Mireu, mireu!

LA SEGONA:
Més que un punyal m'esquinça el cor mirar-la!

LA PRIMERA:
S'eixuga ara una llàgrima.

LA SUMMA SACERDOTESSA, *recolzant-se al pit de PROTOE*:
Oh Diana!

Una llàgrima, sí!

LA SACERDOTESSA PRIMERA:

Oh venerable,
una llàgrima que dins tots els cors
penetrarà i les campanes d'alarma
de tots els sentiments farà que sonin,
i així, oh dolor!, farà sortir altres llàgrimes
de tots els ulls, fàcils de ser entenedrits,
i juntes, formant llacs, lamentaran
aquest esfondrament de la seva ànima.

LA SUMMA SACERDOTESSA, *amb expressió amarga*:

Doncs ara, si Protoe no l'ajuda,
s'enfonsarà dins la seva misèria.

PROTOE, *que, amb l'expressió d'una gran lluita interna, s'acosta a PENTESILEA i parla amb la veu interrompuda pel plor*:

Vols seure, oh reina? No vols reposar
sobre el meu pit fidel? Has lluitat molt
en aquest dia terrible, i també
molt has patit, molt, amb penes tan grans...
Vols reposar sobre el meu pit fidel?

PENTESILEA *mira al voltant, com buscant un lloc on asseure's*.

PROTOE:

Un lloc per seure! Ja veieu que ho vol!

(Les AMAZONES apropen rodolant una gran pedra. PENTESILEA, *guiada per la mà de PROTOE, s'hi asseu. Després s'hi asseu també PROTOE.*)

Oh cor germà, em coneixes?

(PENTESILEA *la mira i se li anima lleugerament el rostre.*)

Sóc Protoe,

que tant t'estima.

(PENTESILEA *li acaricia les galtes amb suavitat.*)

Oh tu, davant de qui

s'agenolla el meu cor, com em trasbales!

(*Besa la mà de la reina.*)

Deus estar molt cansada! Ah, com se't veu
l'esforç que t'ha tocat de fer, estimada!

És ben cert que el triomf no sol ser fàcil
i deixa els seus senyals en el qui venç.

Però ara, què et sembla si et rentessis
cara i mans? Vols que et vagi a buscar aigua?

Oh reina benvolguda!

(PENTESILEA *es contempla tota ella i fa un gest d'assentiment.*)

Sí que en vol.

(*Fa un senyal a les AMAZONES. Van a buscar aigua.*)

Et farà bé. Et reconfortarà.

Després, en flonges i fresques catifes
reposaràs dels treballs d'aquest dia.

LA SACERDOTESSA PRIMERA:

Si la mulleu amb l'aigua, aneu amb compte
que ho recordarà tot.

LA SUMMA SACERDOTESSA:

Oh, sí! És això

el que espero.

PROTOE: Ho esperes, venerable?

Doncs jo ho temo.

LA SUMMA SACERDOTESSA:

Per què? I amb quin motiu?

Potser sí que és un risc, potser caldria
que el cadàver d'Aquil·les...

PENTESILEA *llança a la SACERDOTESSA un esguard
llampeguejant.*

PROTOE: No, deixeu-lo!

LA SUMMA SACERDOTESSA:

No, reina meva, no! Tot quedarà
com està.

PROTOE: Treu-te aquest llorer amb espines.

Sabem totes prou bé que has triomfat.

I allibera el teu coll... així, així!

Mira! És una ferida, i prou profunda...

Oh, pobra, per a tu ha estat força amarg...

Però amb tot, a la fi has vençut. Oh Àrtemis!

*Dues AMAZONES porten una gran ribella de marbre,
poc fonda, amb aigua.*

PROTOE:

Poseu-la aquí. Ara, vols que t'humitegi

les joves galtes? No t'espantaràs?

Què fas?

(PENTESILEA *s'alça del seu seient, es deixa anar de genolls
davant la ribella i es mulla la cara.*)

Veig que ja estàs prou vigorosa.

Això et deu anar bé, reina...

PENTESILEA, *mirant al seu entorn:*

Ah, Protoe!

(*Torna a esbandir-se amb l'aigua.*)

MEROE, *amb alegria:*

Parla!

LA SUMMA SACERDOTESSA:

Siguin lloats els déus!

PROTOE: Bé, bé!

MEROE:

Torna a la vida.

PROTOE: Magnífic! Enfonsa
el cap ben bé dins l'aigua! Així! Així!

Torna-hi! Així! Com ho fa un cigne jove!

MEROE:

Oh criatura amable!

LA SACERDOTESSA PRIMERA:

El cap menut,

com li penja!

MEROE: Com en goteja l'aigua!

PROTOE:

Ja has acabat?

PENTESILEA: Oh, quina meravella.

PROTOE:

Ara, tornem plegades al seient.

De pressa, els vostres vels, sacerdotesses,
per eixugar-li els rínxols amarats!

El teu, Fania, així! Terpi! Ajudeu-me!

Cobrim-li bé la testa, així, així!

I ara, tornem a seure.

(*Embolcalla la reina, la fa alçar i l'acompanya al seient tot
estrenyent-la contra el seu pit.*)

PENTESILEA: Com estic?

PROTOE:

Bé, així m'ho sembla..., no?

PENTESILEA, *en un murmuri:* Quina delícia!

PROTOE:

Oh germana, cor meu! Oh vida meva!

PENTESILEA:

Oh, digueu-m'ho! És que em trobo ja a l'Elisi?

Ets una de les nimfes sempre joves

que serveixen la nostra augusta reina

quan, enmig de tranquils rumors de fulles

dels alzinars, davalla a la caverna
cristallina? Has adoptat els trets
de l'estimada Protoe només
per alegrar-me?

PROTOE: No, reina estimada,
no, no, sóc jo, sóc la teva Protoe,
que et sosté entre els seus braços, i és el món
encara això que veus, aquest món fràgil
que des de dalt només els déus esguarden.

PENTESILEA:
Ah, sí, molt bé. Està molt bé. No hi fa res.

PROTOE:
Què vols dir, sobirana?

PENTESILEA: Estic contenta.

PROTOE:
No t'entnem. Explica't, estimada.

PENTESILEA:
El fet d'existir encara em fa feliç.
Deixeu-me reposar.

Pausa.

MEROE: És estrany!
LA SUMMA SACERDOTESSA: Quin canvi
miraculós!

MEROE: Si amb traça la poguéssim
sondejar.

PROTOE: Què t'ha produït l'error
de creure que ja havies davallat
al regne de les ombres?

PENTESILEA, *després d'una pausa, amb una mena d'èxtasi:*
Que feliç
que sóc, germana, sóc més que feliç!
Del tot madura ja per a la mort
em sento, oh Diana! No sé encara

ben bé que m'ha passat, però podria
morir-me ara amb la creença ferma
que en el combat m'he guanyat el Pelida.

PROTOE, *d'amagat, a la SUMMA SACERDOTESSA:*
Ràpid, traieu el cadàver!

PENTESILEA, *incorporant-se amb vivesa:*
Protoe!

Amb qui parles?

PROTOE, *en veure vacillar encara les dues portadores del
cadàver:* Traieu-lo, insensates!

PENTESILEA:
Així, és cert?

PROTOE: Cert? Què vols dir, estimada?
Aquí! Totes ben juntes! Aplegueu-vos!

*(Fa un signe a les AMAZONES perquè amaguin el cadàver
amb els seus cossos. Les AMAZONES aixequen ja el cadàver.)*

PENTESILEA, *que, alegre, manté les mans davant el rostre:*
Déus immortals, no tinc cor de girar-m'hi!

PROTOE:
Què penses fer, oh reina? Què et proposes?

PENTESILEA, *mirant a l'entorn:*
Oh estimada, què amagues?

PROTOE: Res, per Zeus!

PENTESILEA, *amb impaciència creixent:*
Santes sacerdotesses, aparteu-vos!

LA SUMMA SACERDOTESSA, *unint-se al grup compacte de
les altres dones:*
Reina estimada!

PENTESILEA, *alçant-se:*
Oh Diana, per què
no haig de fer-ho? Oh deessa, ell ja va estar
una vegada rere meu, seguint-me.

MEROE:
Mireu, mireu! Com l'horror la domina!

PENTESILEA, a les AMAZONES que porten el cadàver:
Atureu-vos! Què és el que porteu?
Ho vull saber.
(*S'obre pas entre les dones i aconsegueix d'arribar davant el cadàver.*)

PROTOE: Oh reina, no ho indaguis!

PENTESILEA:
És ell, oh verges, és ell?

UNA DE LES PORTADORES, *després que han deixat el cadàver a terra:*
Qui vols dir?

PENTESILEA:
No és pas impossible. Me n'adono.
A una oreneta puc paralitzar-li
les ales, sí, de manera que encara
puguin guarir-se; puc atureu el cérvol
al parc amb fletxes. P'rò l'art de l'arquer
és traïdor i, quan un tret de mestre
encerta el cor del goig, sempre hi ha déus
insidiosos que ens guien la mà.
L'he encertat, doncs, de ple? Digueu-me, és ell?

PROTOE:
Oh, pels temibles poders de l'Olimp,
no preguntis...

PENTESILEA: Aparta't! Perquè encara
que la seva ferida, com la gola
de l'infern es badés al meu davant,
jo el vull veure!
(*Alça la roba que cobreix el cos.*)

Oh monstres, qui ho ha fet?

PROTOE:
Ho preguntes encara?

PENTESILEA: Ara, oh Àrtemis,
tot s'ha acabat per a la teva filla.

LA SUMMA SACERDOTESSA:
Mireu, s'esfondra!

PROTOE: Oh déus eterns, per què
no seguies el meu consell? Millor
per a tu hauria estat, desventurada,
errar per les tenebres de l'eclipsi
del teu seny ja per sempre, sempre, sempre,
que no pas veure un dia tan terrible!
Escolta'm, estimada!

LA SUMMA SACERDOTESSA:
Oh reina meva!

MEROE:
Deu mil cors comparteixen el teu dol!

LA SUMMA SACERDOTESSA:
Domina't!

PENTESILEA: Ah, aquestes roses de sang!
I les ferides que el seu cap coronen!
Ah, aquests capolls vermells que, desprenent
la freda olor de la tomba, es decanten
per la festa dels cucs!

PROTOE, *amb tendresa:* I malgrat tot,
va ser l'amor el que va coronar-lo!

MEROE:
P'rò ho va fer massa fort...

PROTOE: I amb les espines
de les roses, volent que fos per sempre!

LA SUMMA SACERDOTESSA:
Vés-te'n d'aquí!

PENTESILEA: Però jo vull saber
qui tan impiament ha estat capaç
de rivalitzar amb mi! Jo no us pregunto
qui ha occit l'ésser vivent. Pels déus augustos,
se'n pot anar, lliure com un ocell.
Qui m'ha matat el mort, això pregunto,
i tu, Protoe, m'ho has de contestar!

PROTOE:
Què vols dir, sobirana?

PENTESILEA: Entén-me bé.
No vull saber qui ha robat del seu pit
la flama prometeica, no, no ho vull,
perquè no ho vull, i és així com jo ho veig.
Li perdono el seu acte i que s'escapi.
P'ró l'infame que, per al robatori,
ha defugit la porta oberta, entrant
amb fúria per totes les parets
blanques com l'alabastre en aquest temple;
el qui ha desfigurat així aquest jove,
fet a imatge dels déus, fins a l'extrem
que mort i podridura no es disputen
a qui dels dos pertany; qui l'ha malmès
perquè no el plori ni la pietat,
i l'amor immortal, com una meuca,
se n'hagi d'apartar i fins en la mort
li sigui infidel, aquest veurà
com sé venjar-me'n. Parla!

PROTOE, a la SUMMA SACERDOTESSA:
Qui podrà
respondre a aquesta folla!

PENTESILEA: M'ho direu
finalment?

MEROE: Sí és que això t'ha de servir
per alleujar el teu dolor, sacrifica
qui vulguis per venjar-te. Aquí ens tens totes
i ens ofrenem a tu.

PENTESILEA: Aneu molt amb compte,
sou capaces de dir que ho he fet jo.

LA SUMMA SACERDOTESSA, *tímidament*:
Qui més, oh malaurada, sinó tu...?

PENTESILEA:
Princesa dels inferns que dus els vels
de la llum... Goses dir-me...?

LA SUMMA SACERDOTESSA: Invoco Àrtemis!
Fes que ho confirmi tot l'estol que et volta.
La teva fletxa l'ha encertat de ple.
I pel cel! Si només hagués estat
la fletxa! P'ró quan queia, t'has llançat
en el caos dels teus sentits ferotges,
amb tots els gossos damunt seu, clavant-li...
Oh, els meus llavis tremolen d'explicar
el que has fet! No preguntis! Vine, anem-nos-en.

PENTESILEA:
Ho vull sentir dels llavis de la meua
Protoe.

PROTOE: Oh reina, no em preguntis res.

PENTESILEA:
Què! He estat jo qui l'ha...? Jo i els meus gossos?
He estat jo, amb aquestes mans menudes...
i aquesta boca que l'amor omplia?
Ah, per a uns altres serveis van ser fetes!
Haurien alternat amb alegria,
la mà i la boca, la boca i la mà,
constantment ajudant-se l'una a l'altra.

PROTOE:
Oh reina!

LA SUMMA SACERDOTESSA:
Jo t'hi conjuro, ai de tu...!

PENTESILEA:
No, no, escolteu-me, no em convencereu.
Ni que amb llampecs fos escrit en la nit
o m'ho cridés la veu del tro, jo encara
els cridaria a tots dos: és mentida!

MEROE:
Deixem-li aquesta fe com una roca.
No som nosaltres qui podrem commoure-la.

PENTESILEA:
Com és possible que no es defensés?

LA SUMMA SACERDOTESSA:

Oh infeliç! T'estimava i se't volia
lliurar com a captiu, i per això
se't va acostar i va reptar-te al combat!
Venia amb el pit ple de dolça pau,
disposat a seguir-te al temple d'Àrtemis.
Però tu...

PENTESILEA:

Va ser així?

LA SUMMA SACERDOTESSA:

Tu vas ferir-lo.

PENTESILEA:

El vaig destrossar jo?

PROTOE:

Oh reina meva!

PENTESILEA:

No va anar així?

MEROE:

Oh cruel!

PENTESILEA:

Va ser mortal,
el meu bes?

LA SACERDOTESSA PRIMERA:

Oh cel!

PENTESILEA:

No? No el vaig besar?

El vaig destrossar doncs? Parleu!

LA SUMMA SACERDOTESSA:

Ai, ai
de tu! Amaga't! Que una nit eterna
et cobreixi des d'ara!

PENTESILEA:

Doncs així
va ser un error. Besades, mossegades,
són mots que rimen, i tot el qui estimi
de cor els pot confondre.

MEROE:

Ajudeu-la,

oh déus, veniu!

PROTOE, *agafant* PENTESILEA:

Anem!

PENTESILEA:

No, no, deixeu-me!

(Es desprèn de PROTOE i cau de genolls davant el cadàver.)

Oh tu, el més miser dels homes, perdona'm!
Em vaig confondre tan sols, per Diana,
perquè no sé governar els mots que em surten
dels llavis, però ara et dic ben clar
el que pensava fer-te: això, estimat,
això i res més.

(*El besa.*)

LA SUMMA SACERDOTESSA:

Traieu-me-la d'aquí!

MEROE:

Què més pot fer-hi ja?

PENTESILEA:

Més d'una dona,
quan abraça l'amant, diu que l'estima
tant i tant, que d'amor se'l menjaria.
I tot seguit, quan s'ho pensa millor,
la folla!, li fan fàstic els seus mots.
P'rò jo, estimat, no he procedit així.
Quan vaig córrer a penjar-me del teu coll,
vaig seguir mot per mot aquell propòsit;
no era potser tan folla com semblava.

MEROE:

Monstre dels monstres! Què acaba de dir?

LA SUMMA SACERDOTESSA:

Agafeu-la! Traieu-la!

PROTOE:

Reina, vine!

PENTESILEA, *que deixa que la incorporin*:

Bé, bé. Aquí em teniu.

LA SUMMA SACERDOTESSA:

Ens seguiràs?

PENTESILEA:

No, no a vosaltres...³

Aneu a Temísciros i sigueu felices,

3. Segueixen cinc versos en els quals Kleist trenca l'esquema decasil·làbic.
(N. del t.)

si podeu ser-ho...
Sobretot la meva Protoe...
Totes vosaltres...
I un mot en confiança, que no el senti
ningú: escampeu les cendres de Tanais.

PROTOE:

I tu, germana del meu cor?

PENTESILEA: Jo?

PROTOE: Tu!

PENTESILEA:

T'ho diré: jo, Protoe, renuncio
a la llei de les dones i segueixo
aquest jove.

PROTOE: Què dius?

LA SUMMA SACERDOTESSA:

Desventurada!

PROTOE:

Vols...?

LA SUMMA SACERDOTESSA:

Penses...?

PENTESILEA: Sí, ho penso!

MEROE: Oh cel!

PROTOE:

Germana, deixa'm dir-te una paraula...

(Prova de prendre-li el punyal.)

PENTESILEA:

Què hi ha? Què fas? Què em busques al cinyell?

Ah, sí. Espera, és que no t'entenia.

Aquí tens el punyal.

(Es treu el punyal del cinyell i el dóna a PROTOE.)

No vols les fletxes?

(Es treu el buirac de l'espalla.)

Aquí les tens, buido tot el buirac.

(Escampa totes les fletxes per terra, davant seu.)

D'una banda, seria ben plaent...

(Torna a prendre algunes fletxes.)

Va ser aquesta? O no? Potser aquesta altra?

Aquesta? Exacte... Però tant se val!

Té, pren-la! Pren totes les armes!

(Torna a aplegar el feix i el posa a les mans de PROTOE.)

PROTOE:

Dóna'm.

PENTESILEA:

Perquè ara al fons del meu pit descendeixo
com a un avenc i, fred com el metall,
n'extrec un sentiment demolidor.

Aquest metall, al caliu del dolor,
el depuro i el faig dur com l'acer;
després l'impregno tot ell del verí
corrosiu del penediment i el poso
a l'enclusa de l'esperança eterna,
i així, agut i esmolat, se'm fa un punyal
i a aquest punyal ofreno ara el meu pit.

(Cau morta.)

PROTOE, *sostenint la reina:*

Es mor!

MEROE: És cert que el segueix!

PROTOE: Felïç ella!

Perquè aquí no hi podria estar més temps.

(Diposita el cos de PENTESILEA a terra.)

LA SUMMA SACERDOTESSA:

Ah, déus, que fràgil és l'ésser humà!

Aquesta que aquí jeu, rompuda, alçava
encara fa ben poc la seva veu
remorejant al cim de la vida!

PROTOE:

Ha caigut perquè amb massa gallardia
i força va florir. L'alzina morta
aguanta ferma el temporal, però
aquest fa caure amb estrèpit la sana
perquè pot aferrar-se-li a la copa.

TAULA

PRÒLEG	7
CRONOLOGIA.	21
PENTESILEA	25
ESCENA PRIMERA.	29
ESCENA SEGONA .	37
ESCENA TERCERA	41
ESCENA QUARTA .	47
ESCENA CINQUENA .	53
ESCENA SISENA	63
ESCENA SETENA	68
ESCENA VUITENA.	73
ESCENA NOVENA .	76
ESCENA DESENA .	87
ESCENA ONZENA .	88
ESCENA DOTZENA	91
ESCENA TRETZENA .	94
ESCENA CATORZENA	97
ESCENA QUINZENA .	105
ESCENA SETZENA.	125
ESCENA DISSETENA.	126
ESCENA DIVUITENA.	127
ESCENA DINOVENA .	128
ESCENA VINTENA	130
ESCENA VINT-I-UNENA	136
ESCENA VINT-I-DOSENA .	141
ESCENA VINT-I-TRESENA	143
ESCENA VINT-I-QUATRENA	147

Darrers títols publicats:

43. Bernard Shaw, *Comandant Barbara*
44. Luigi Pirandello, *Aquesta nit improvisem*
45. Arthur Schnitzler, *La Cacatua Verda*
46. Pierre de Marivaux, *El triomf de l'amor*
47. Carlo Goldoni, *L'hostalera*
48. Friedrich Schiller, *Els bandits*
49. Almcida Garrett, *Fra Luís de Sousa*
50. Henrik Ibsen, *Casa de nines*
51. Arthur Schnitzler, *Anatol. La megalomania d'Anatol*
52. Bernard Shaw, *L'home i les armes*
53. Oscar Wilde, *La importància de ser Frank*
54. Oscar Wilde, *Un marit ideal*
55. Karl Valentin, *Teatre de cabaret 1*

Pentesilea narra l'enfrontament entre Pentesilea, reina de les amazones, i Aquil·les, l'heroi grec, a la guerra de Troia. Aquest enfrontament està marcat per la passió amorosa que es desperta entre tots dos i per un seguit de malentesos tràgics que els portaran a la mort. És una tragèdia d'amor i destrucció, de passió esfereïdora i sobretot d'incomunicació absoluta, tant dels protagonistes entre ells com dels exèrcits respecte als seus capdavanters; una tragèdia on l'individu no actua dins el marc d'un univers harmònic, sinó en un món caòtic on no hi ha cap possibilitat d'actuar positivament. L'escenari real de la tragèdia són les ànimes dels protagonistes, que no encerten a comprendre la seva passió i a comunicar-la d'una manera constructiva. El llenguatge, d'una intensitat extrema, també marca la tragèdia i es converteix en un instrument d'incomunicació.

Pentesilea és una obra complexa, tant pel radicalisme del seu plantejament com pel dramatismes del seu llenguatge, poètic i d'una gran bellesa. Felip Formosa aconsegueix una justa correspondència al llenguatge original i en manté l'estructura mètrica.

ISBN 84-7794-702-5

